

Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΑΣ 9

Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΑΣ 9

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ (Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ»

Το Πρόγραμμα «Ελληνόγλωσση Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Διαπολιτισμική Εκπαίδευση στη Διασπορά» χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από Εθνικούς πόρους, στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος Εκπαίδευσης και Δια Βίου Μάθησης, και υλοποιήθηκε από το «Εργαστήριο Διαπολιτισμικών και Μεταναστευτικών Μελετών» του Πανεπιστημίου Κρήτης. Για την παραγωγή του διδακτικού υλικού που περιέχεται στο παρόν τεύχος εργάστηκαν τα παρακάτω πρόσωπα:

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΡΓΟΥ
Χατζηδάκη Ασπασία

**ΥΠΟΕΡΓΟ 3-ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΥ-ΒΟΗΘΗΤΙΚΟΥ
ΥΛΙΚΟΥ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ**

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ
Γεώργιος Δ. Καψάλης
Καθηγητής Παιδαγωγικού Τμήματος Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

ΣΥΓΓΡΑΦΗ
Γουλής Δημήτριος
Γρόσδος Σταύρος
Ντάγιου Ευγενία
Παπαδοπούλου Σμαράγδα

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ
Γεώργιος Δ. Καψάλης

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ-ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ
Μπάης Κωνσταντίνος
Μπουκουβάλα Βιβή
Παππάς Παντελής
Παπαγιαννόπουλος Δημήτριος
Φάκος Γεώργιος

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ - ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
Γκοντού Ελένη
Κέλλης Αντώνιος

©Υπουργείο Παιδείας & Θρησκευμάτων
Πανεπιστήμιο Κρήτης
Σχολή Επιστημών Αγωγής
Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε.
Εργαστήριο Διαπολιτισμικών
και Μεταναστευτικών Μελετών (Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.)
Πανεπιστημιούπολη Ρεθύμνου
741 00 Ρέθυμνο
Τηλέφωνο: 28310-77635, 77605
Fax: 28310- 77636
e-mail: ediamme@edc.uoc.gr
www.uoc.gr/diaspora
www.ediamme.edc.uoc.gr

- Συνεργασία με το:
Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε.
Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
Πανεπιστημιούπολη
Τ.Κ.: 45100 Ιωάννινα
Τηλ.: 26510 05690

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

**ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ**
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ**

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

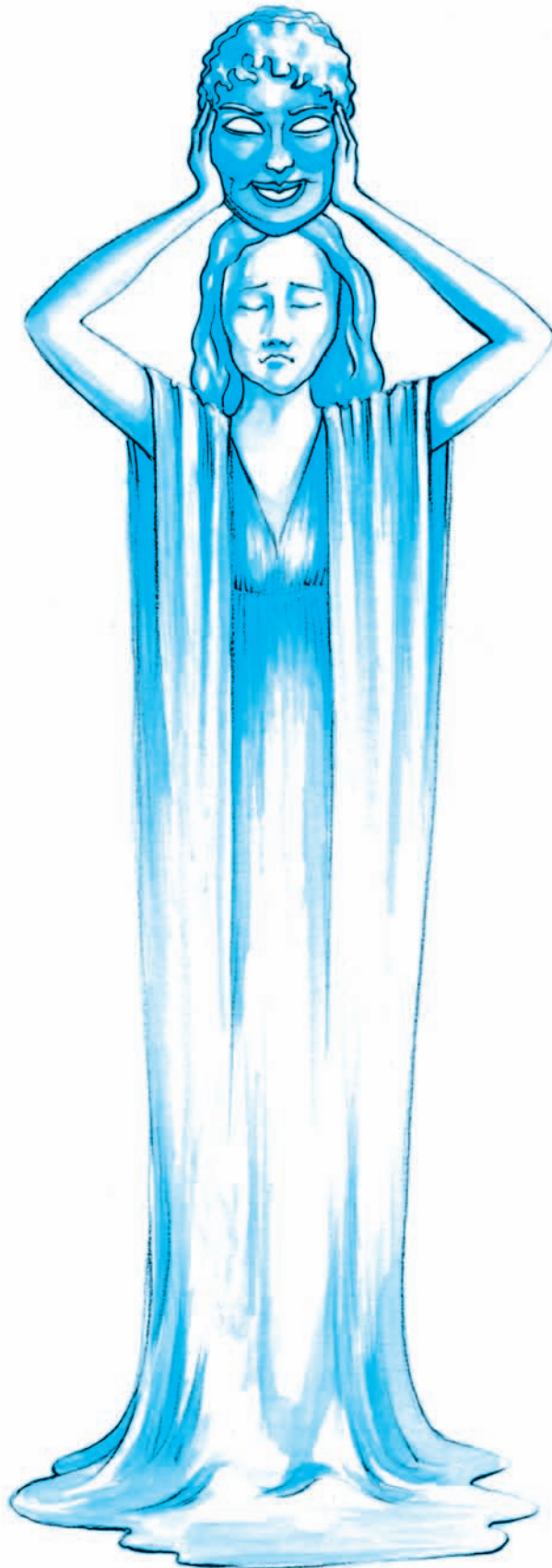

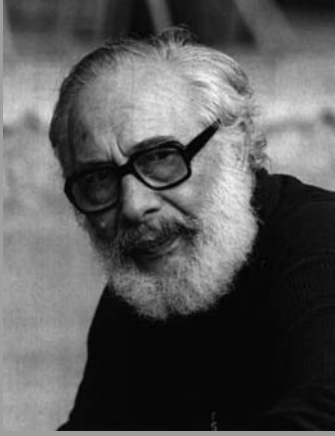
**ΕΣΠΑ
2007-2013**
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ.....	8
• ΚΛΑΪΣΤ ΧΑΪΝΡΙΧ ΦΟΝ, ΟΙ ΜΑΡΙΟΝΕΤΕΣ.....	10
• ΜΑΝΟΣ ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΣ, ΗΘΟΠΙΟΣ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΦΩΣ.....	13
• ΙΑΚΩΒΟΣ ΚΑΜΠΑΝΕΛΛΗΣ, ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΜΑΣ ΤΣΙΡΚΟ.....	20
ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ.....	24
• ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΣ, Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ.....	26
• ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΕΦΕΡΗΣ, ΓΙΑ ΤΗ ΛΑΪΚΗ ΜΑΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗ.....	28
• ΚΩΣΤΑΣ ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ.....	32
ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΤΡΥΓΗΤΟΥ.....	33
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ.....	36
ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ ΘΑ ΓΙΝΩ.....	36
ΓΙΑΝΝΗ ΜΟΥ, ΤΟ ΜΑΝΤΙΛΙ ΣΟΥ.....	36
ΓΙΑ ΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ.....	39
• ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΓΙΑ ΣΑΣ ΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ;.....	40
• ΜΕΙΩΜΕΝΟ ΤΟ ΠΟΛΥΓΛΩΣΣΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΦΩΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.....	41
• ΗΛΕΚΤΡΟΜΑΓΝΗΤΙΖΟΥΝ ΚΑΒΟ ΓΚΕΚΟ ΚΑΙ ΖΥΓΙ.....	43
• ΚΙΝΗΤΟΣ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ ΤΟΥ ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ.....	45
• ΒΙΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	49
- ΓΟΥΛΙΕΛΜΟ ΜΑΡΚΟΝΙ.....	49
- ΝΙΚΟΛΑ ΤΕΣΛΑ.....	50
ΕΛΛΑΔΑ.....	57
• ΚΩΣΤΑΣ ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ.....	59
- ΧΕΙΜΑΡΡΑ ΠΑΡΕ ΤΑ ΑΡΜΑΤΑ.....	58
- ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΟΝ ΣΠΥΡΟ ΛΑΜΠΡΟ.....	62
• ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ.....	66
- ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.....	67
• ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΟΥΡΗΣ.....	69
- ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ.....	70
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗ.....	73
• ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ, ΕΝΑΣ – ΕΝΑΣ ΣΤΗΝ ΑΒΥΣΣΟ.....	74
• ΣΤΕΛΙΟΣ ΞΕΦΛΟΥΔΑΣ, Η ΜΑΧΗ.....	78
• ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ, ΔΙΑΒΑΤΑΡΙΚΟ ΤΡΥΓΟΝΙ.....	82
ΓΙΑ ΤΙΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΕΣ ΑΞΙΕΣ.....	83
• ANDREW POLLACK, ΕΧΕΙ ΑΞΙΑ Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ;.....	84
• C.K. WILLIAMS, ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΟΙΗΣΗ.....	88
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ.....	90
• Ο ΓΙΩΡΓΟΣ ΘΕΟΤΟΚΑΣ ΜΙΛΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΕΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ.....	91
• ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΕΦΕΡΗΣ ΓΡΑΦΕΙ ΣΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΔΟΚΙΜΕΣ.....	92
ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ.....	97
• ΜΑΡΙΟΣ ΠΛΩΡΙΤΗΣ ... ΚΑΙ ΕΣΕΣΘΕ ΩΣ ΘΕΟΙ.....	98
• ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΑΛΑΧΙΩΤΗΣ, ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΠΡΕΣΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ.....	100
• ΡΟΜΠΕΡΤ ΦΡΟΣΤ, ΔΥΟ ΔΡΟΜΟΙ.....	109

ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

*Η αφετηρία και η βάση του θεάτρου,
όπως και κάθε μορφής τέχνης,
είναι η ποίηση και η μαγεία.
Αν λείψουν αυτά, δεν υπάρχει θέατρο.*
Κάρολος Κούν

ΜΑΘΑΙΝΟΥΜΕ

- ΚΡΙΤΙΚΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ
ΔΟΚΙΜΙΟ-
ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ
- ΣΥΓΓΡΑΦΗ
ΠΕΡΙΛΗΨΗΣ
- ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΡΟΛΩΝ –
ΠΕΙΣΤΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ

- ΚΛΑΪΣΤ ΧΑΪΝΡΙΧ ΦΟΝ, ΟΙ ΜΑΡΙΟΝΕΤΕΣ
- ΜΑΝΟΣ ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΣ, ΗΘΟΠΟΙΟΣ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΦΩΣ
- ΙΑΚΩΒΟΣ ΚΑΜΠΑΝΕΛΛΗΣ, ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΜΑΣ ΤΣΙΡΚΟ

ΚΛΑΪΣΤ ΧΑΪΝΡΙΧ ΦΟΝ ΟΙ ΜΑΡΙΟΝΕΤ(Τ)ΕΣ

Παρουσίαση

“Σπάνια είναι τα κείμενα που μιλάνε για το θέατρο. Ακόμη σπανιότερα εκείνα που μας βάζουν μονομιάς μπροστά σε αυτό που στο θέατρο είναι σκανδαλώδες, απαγορευμένο, είτε μάλιστα αδύνατο. Το δοκίμιο του Kleist *Περί του Θεάτρου των Μαριονεττών* (*Über das Marionettentheater*) είναι αναμφίβολα ένα από αυτά (τα λίγα) - πλάι, για παράδειγμα, στην “ομιλία στους ηθοποιούς” του Άμλετ, σε ορισμένες “περιπλανήσεις” (“divagations”) του Mallarmé, στο Θέατρο και το είδωλό του του Artaud, και στην *Παράξενη Λέξη* (*L'étrange Mot D'...*) του Genet”.

Bernard Dort

Οι *Μαριονέτες* δημοσιεύονται σε τέσσερις συνέχειες σε μια εφημερίδα τον Δεκέμβριο του 1810, έναν σχεδόν χρόνο πριν από την αυτοκτονία του Κλάιστ (1777-1811). Η μορφή του δοκιμίου, ωστόσο, παίζει ανάμεσα στον πλατωνικό διάλογο και το χρονογράφημα και γοητεύει με στοιχεία από την αφηγηματική ιδιοτροπία του μεγάλου ρομαντικού. Κείμενο πραγματικά μοναδικό, δοκίμιο ρομαντικής αυτογνωσίας που καταφέρνει, μέσα στις λίγες σελίδες του, να υψωθεί σε μια πραγματική μεταφυσική της ποιητικής πράξης και να συγκεφαλαιώσει, εμβληματικά, το ρομαντικό δίλημμα ανάμεσα στη γνώση και την αθωότητα.

Η μεταφορά στη γλώσσα μας του κειμένου του Κλάιστ από την Τζένη Μαστοράκη συνοδεύεται από σημαντική μελέτη του Γάλλου θεατρολόγου Μπερνάρ Ντόρτ γραμμένη ειδικά για την ελληνική έκδοση, που τοποθετεί το ολιγοσέλιδο και μοναδικό αυτό δοκίμιο για το θέατρο των Μαριονεττών στην ιστορία και τη θεωρία του θεάτρου. Την έκδοση συμπληρώνει μια χρηστική εργοβιογραφία του Γερμανού ρομαντικού.

Απόσπασμα

[...] “Για καιρό, Οι Μαριονέτες δεν τράβηξαν ιδιαίτερα την προσοχή, χαμένες καθώς ήσαν μέσα σ’ αυτά τα ανόμοια κείμενα. Μόλις στις αρχές του 20ού αιώνα το εντόπισαν και διέκριναν σ’ αυτό ένα από τα κλειδιά, αν όχι το κλειδί, του δραματικού έργου του Kleist, ή τουλάχιστον “ένα φιλοσοφικό κομμάτι που ακτινοβολεί σύνεση και χάρη” (Hofmannsthal).

[...] Οι Μαριονέτες προκαλούν ευθύς δύο αναγνώσεις. Μπορούν να θεωρηθούν σαν ένα маниφέστο που καλεί στην αποκατάσταση ενός κατώτερου είδους και το προάγει σε θεατρικό πρότυπο. Ή σαν ένας στοχασμός πάνω στο αμάρτημα και τη σωτηρία - οπότε το κείμενο αυτό θα έδινε το κλειδί του Kleist. Αυτές οι δύο αναγνώσεις είναι δικαιολογημένες, έχουν γίνει, είναι γόνιμες. Ίσως όμως να προδίδουν, και η μία και η άλλη, αυτό που συνδυάζει την ιδιαιτερότητα και τη δύναμη, τη σχεδόν ιλιγγιώδη, των Μαριονετών. Ίσως, ακριβώς, χάνουν την παρουσία του θεάτρου σ’ αυτόν το διάλογο. Εντούτοις για να την προσεγγίσουμε πρέπει να περάσουμε από αυτές.

[...] Οι Μαριονέτες δεν μας μαθαίνουν τίποτα για το θέατρο όπως αυτό γίνεται ή όπως θα μπορούσε να γίνει : δεν είναι ούτε μια εξομολόγηση του δραματουργού Kleist, ούτε ένα δοκίμιο αισθητικής. Αλλά ένα τέτοιο κείμενο μας μιλάει για το όνειρο και τις βαθύτερες καταθέσεις όλου του θεάτρου : να κάνει αυτό το “γύρο του κόσμου” που, περνώντας αναγκαστικά από τη φθορά της επανάληψης κι από μια αναμέτρηση με το ζώδες του σώματος, θα μας οδηγήσει στην ανακάλυψη ενός “καινούργιου ανοίγματος” στον Παράδεισο - κι έτσι στο “τελευταίο κεφάλαιο της ιστορίας του κόσμου”.

Ίσως ποτέ κανείς δε φοβήθηκε και δεν περίμενε περισσότερα από το θέατρο απ’ ό,τι ο Kleist, δικαιώνοντάς το έτσι καλύτερα”.

Bernard Dort

(Σε διασκευή) <http://www.protoporia.gr/oi-marionetes-p-53880.html> Προσέχω:

Η λέξη μαριονέτα ως ξένη λέξη συναντάται με ένα (ν) και με δύο : (Η μαριονέτα, των μαριονέτων- Η μαριονέττα, (ονομαστική), των μαριονεττών (γενική-Πληθυντικού).

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

- Διαβάστε το παραπάνω κείμενο και εξηγήστε φράσεις και λέξεις που πιθανόν σας δυσκολεύουν στην κατανόηση.
- Υπογραμμίστε δυο- τρεις προτάσεις που σας άρεσαν ιδιαίτερα και θα θέλατε να τις χρησιμοποιήσετε σε δικά σας κείμενα θεατρικής κριτικής. Αναζητήστε θεατρικά έργα που σας αρέσουν, συζητήστε για θεατρικές παραστάσεις που είδατε ή θα θέλατε να δείτε και σχεδιάστε μία μελλοντική δράση σε σχέση με τη θεατρική τέχνη.
- Τι είναι θέατρο; Δώστε έναν ορισμό και αναζητήστε την ετυμολογία της λέξης στο λεξικό σας.

ΠΛΟΥΤΙΣΩ ΤΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΜΟΥ

Θέαση (λόγ.) **1. θέα**, εποπτεία, παρατήρηση, αγνάντεμα, κατόπτευση (λόγ.), παρακολούθηση **2. άποψη**, οπτική, εποπτεία, προσέγγιση, εκτίμηση, αξιολόγηση: το βιβλίο αυτό προσφέρει μια διαφορετική ~ της πραγματικότητας

θεατής 1. παρατηρητής, (μειωτ. ως χαρακτηρισμός) **αμέτοχος**, αδιάφορος, απαθής, ουδέτερος: η *κυβέρνηση δεν μπορεί να είναι απλός ~ των εξελίξεων*

θεατός 1. ορατός, φανερός, ολοφάνερος **ΑΝΤ.** αθέατος, αόρατος

θεατρικός (μτφ.) **επιτηδευμένος**, επιδεικτικός, θεατρinίστικος, κομπαστικός, μελοδραματικός, υπερβολικός, πομπώδης, φανταχτερός, προσποιοητός, υποκριτικός **θεατρικότητα, εκφραστικότητα**, παραστατικό-τητα, πόζα

θεατρinισμός, προσποίηση, υποκρισία, ανελικρίνεια, επιδεκτικότητα, επιτήδευση, πλαστότητα, πόζα, υποκριτική συμπεριφορά **ΑΝΤ.** αυθορμητισμός, γνησιότητα **θεατρinίστικος, υποκριτικός**, ψεύτικος, θεατρικός **ΑΝΤ.** αυθεντικός, ειλικρινής, γνήσιος

θεατρinός 1. ηθοποιός (του θεάτρου), αρτίστας, καλλιτέχνης

2. υποκριτής, ανελικρινής, Φαρισαίος (μετωνυμ.), ψεύτης **ΑΝΤ.** ειλικρινής, γνήσιος, αυθεντικός, ανεπιτήδευτος

θέατρο 1. (συνεκδ.) **θεατές**, κοινό: **όλο το - χειροκροτούσε**

2. (μτφ., π.χ. **το ~ των πολεμικών επιχειρήσεων**) **τόπος, χώρος**, εστία (λόγ.), επίκεντρο (γεγονότος)

θεατρώνης: θιασάρχης

- *Για την ιστορία των λέξεων και για να θυμόμαστε από πού ξεκινούν λέξεις που χρησιμοποιούμε συχνά στα νέα ελληνικά) ΣΥΓΓΕΝΗ ΡΗΜΑΤΑ : ΘΕΛΩΜΑΙ –ΘΕΩΜΑΙ. (που θα πει: βλέπω)*

ΗΘΟΠΟΙΟΣ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΦΩΣ...

ΒΡΙΣΚΩ ...Ποιος είπε τη φράση; Τι εννοεί άραγε; Μαθαίνουμε το σχετικό τραγούδι

Στίχοι-Μουσική: Μάνος Χατζιδάκις

Ηθοποιός σημαίνει φως.
Είναι καημός πολύ πικρός
και στεναγμός πολύ μικρός.

Μίλησε, κλαις;
Όχι δε λες.
Μήπως πεινάς;
Και τι να φας!
Όλο γυρνάς, πες μου πού πας;

Σ' αναζητώ στο χώρο αυτό,
γιατί είμ' εγώ πολύ μικρός
και θλιβερός ηθοποιός.
Θα παίξεις μια, θα παίξω δυο.
Θα κλάψεις μια, θα κλάψω δυο.

Σαν καλαμιά θα σ' αρνηθώ,
θα σκεπαστώ, θα τυλιχτώ
μ' άσπρο πανί κι ένα πουλί,
άσπρο πουλί που θα καλεί τ' άλλο πουλί,
το μαύρο πουλί.

Παρηγοριά στη λυγαριά, υπομονή!
Αχ! Πώς πονεί!
Κι ύστερα λες για δυο τρελές
που μ' αγαπούν γιατί σιωπούν,
γιατί σιωπούν...

Έλα στο φως, παίζω θα δεις.
Είμαι σοφός, μην απορείς,
έλα στο φως, παίζω θα δεις.

Ηθοποιός, ό,τι κι αν πεις
είναι καημός πολύ πικρός
και στεναγμός πολύ βαθύς.

Ηθοποιός, είτε μωρός, είτε σοφός
είμαι κι εγώ, καθώς κι εσύ είσαι παιδί,
που καρτερεί κάτι να δει.
Πιες το κρασί, στάλα χρυσή
απ' την ψυχή, ως την ψυχή.

Ο Αλέξης Μινωτής, (1900-1990), υπήρξε ένας σημαντικός ηθοποιός και σκηνοθέτης του ελληνικού θεάτρου. Γεννήθηκε στα Χανιά της Κρήτης, όπου και πρωταγωνίστησε στις πρώτες του παραστάσεις. Από το 1925 έως το 1930, στην Αθήνα πλέον, συμμετείχε στον θίασο της Μαρίκας Κοτοπούλη και αργότερα συνεργάστηκε με τον Αιμίλιο Βεάκη και την Κατίνα Παξινού, την οποία και παντρεύτηκε. Από το 1932 μέχρι και τον θάνατό του με ενδιάμεσες διακοπές, συνεργάστηκε με το Εθνικό Θέατρο. Την πρώτη περίοδο

(1932-1941) ανέβασε τα εξής έργα: «Ιούλιος Καίσαρ», «Μάρκος Αντώνιος», «Έμπορος της Βενετίας», «Άμλετ», που γνώρισε τεράστια επιτυχία σε περιοδείες στο εξωτερικό (Λονδίνο, Φρανκφούρτη), «Ριχάρδος Γ΄», «Ερρίκος Ε΄», «Βασιλιάς Ληρ», «Βρυκόλακες» του Ίψεν. Το 1941, λόγω του πολέμου έφυγε στις ΗΠΑ, όπου συμμετείχε σε κάποιες ταινίες. Επέστρεψε στην Ελλάδα το 1951. Έτσι, ξεκίνησε η δεύτερη περίοδος στο Εθνικό Θέατρο και πρωταγωνίστησε στα έργα «Οι φυσικοί του Ντυρενμάρ», «Το σπίτι της Μπερνάντα Άλμπα», «Η τρελή του Σαγιό», «Ταξίδι μακριάς μέρας μέσα στη Νύχτα», «Μάκβεθ». Επίσης σκηνοθέτησε και πρωταγωνίστησε στις αρχαίες τραγωδίες «Εκάβη», «Αντιγόνη», «Φοίνισσες», «Προμηθέας Δεσμώτης», «Μήδεια», «Φιλοκτήτης», «Οιδίπους επί Κολωνών», «Βάκχες». Σκηνοθέτησε τις όπερες «Νόρμα» του Μπελίνι και «Μήδεια» του Κερουμπίνι. Μετά τη δικτατορία αποχώρησε από το Εθνικό Θέατρο και ίδρυσε δικό του θίασο μαζί με τη σύζυγό του Κατίνα Παξινού. Δύο από τα πιο αξιόλογα έργα που ανέβασε ο θίασος ήταν το «Μάνα κουράγιο» του Μπρεχτ και ο «Ματωμένος Γάμος» του Λόρκα. Το 1974 άρχισε η τρίτη και τελευταία περίοδος στο Εθνικό Θέατρο, όπου μεταξύ άλλων ανέβασε τα έργα «Βασιλιάς Ληρ», «Γιάννης Γαβριήλ Μπόρκμαν» του Ίψεν, «Το τέλος του παιχνιδιού» του Σ. Μπέκετ, ενώ ξαναέβασε και παλαιότερα έργα. Το 1981 παραιτήθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο του Εθνικού Θεάτρου. Μέσα στη δεκαετία του '80 ανέβασε αρκετά έργα, όπως οι «Πέρσες» του Αισχύλου, «Οιδίποδας επί Κολωνών», «Ο πατέρας» του Στρίντμπεργκ (1989) και η τελευταία παράστασή του ήταν η «Θυσία του Αβραάμ» το 1990. (1)

Η Κατίνα Παξινού, (Πειραιάς 1900 – Αθήνα 1973), ήταν μια μεγάλη Ελληνίδα ηθοποιός του θεάτρου και του κινηματογράφου, ενώ παράλληλα υπήρξε και σπουδαία μουσικός. Σπούδασε αρχικά φωνητική μουσική στη Γενεύη, στο Βερολίνο και στη Βιέννη και το 1920 εμφανίστηκε στην όπερα του Μητρόπουλου Αδελφή Βεατρίκη. Στο θέατρο πρωτοπαρουσιάστηκε το 1929 με τον θίασο της Μαρίκας Κοτοπούλη και τον επόμενο χρόνο συγκρότησε θίασο με τον Αιμίλιο Βεάκη και τον Αλέξη Μινωτή. Από το 1931 ως το 1940 συμμετείχε στον θίασο του Εθνικού Θεάτρου, όπου ενσάρκωσε με μεγάλη επιτυχία ηρωίδες όλων των εποχών του θεάτρου (Έλληνες τραγικοί, Κορνάρος, Παλαμάς, Σαίξπηρ, Ίψεν κ.ά.). Κατά τη δεκαετία του '40 έζησε στην Αγγλία και στις Ηνωμένες Πολιτείες, όπου παράλληλα προς τις θεατρικές ερμηνείες της διακρίθηκε και στον κινηματογράφο, με αποκορύφωμα το ρόλο της Πιλάρ στην ταινία Για ποιον χτυπά η καμπάνα (1943) από το ομώνυμο μυθιστόρημα του Χεμινγκουέι, που της απέφερε και το Όσκαρ ερμηνείας. Η άλλη μεγάλη κινηματογραφική επιτυχία της σημειώθηκε αργότερα στην ταινία του Βισκόντι Ο Ρόκο και τ' αδέρφια του (1950). Από το 1950 ως το 1967 συμμετείχε και πάλι στο θίασο του Εθνικού Θεάτρου, του οποίου αποτελούσε κορυφαίο στέλεχος, όπως και ο σύζυγός της Αλέξης Μινωτής. Στο διάστημα αυτό δημιούργησε μερικές από τις κορυφαίες ερμηνείες της στην ελληνική τραγωδία, αλλά και στο νεότερο και στο σύγχρονο θέατρο (Μήδεια, Εκάβη, Ιοκάστη, κυρία Άλβιγκ στους Βρικόλακες του Ίψεν, από τις καλύτερες ερμηνείες της σταδιοδρομίας της, Επίσκεψη της γηραιάς κυρίας του Ντίρενματ). Κατά την ίδια περίοδο η ίδια και ο σύζυγός της (ως ερμηνευτής και σκηνοθέτης) έφεραν το κύριο βάρος του Φεστιβάλ της Επιδαύρου. Το 1967 αποχώρησαν από το Εθνικό Θέατρο και δημιούργησαν δικό τους θίασο, όπου επανέλαβαν παλιές επιτυχίες τους και δημιούργησαν νέες, μεταξύ αυτών και το Μάνα Κουράγιο του Μπρεχτ, που ήταν και η τελευταία εμφάνιση της Παξινού. Τραγωδός με υψηλά προσόντα και φωνή που αποτελούσε τέλειο εκφραστικό όργανο, πραγματική μουσική ιδιοσυγκρασία, η Παξινού στάθηκε στην κορυφή της ελληνικής θεατρικής ζωής επί τέσσερις δεκαετίες, οπλισμένη με ταλέντο μεγάλου βεληνεκούς, που της έδωσε τη δυνατότητα να εκφράσει συγγραφείς των πιο ποικίλων εποχών, από τον Αισχύλο μέχρι τον Μπρεχτ. Στο ενεργητικό της, επίσης, όπως και του Αλέξη Μινωτή, πρέπει να εγγραφεί η συμβολή την επιτυχία και στην οριστική καθιέρωση του Φεστιβάλ Επιδαύρου. (2)

Η Κατίνα Παξινού, η διεθνούς φήμης ελληνίδα ηθοποιός του θεάτρου και του κινηματογράφου (φωτογραφία από την έκδοση «100+1 χρόνια Ελλάδα»).

Ανακτήθηκε: 14/05/12 17:51

<http://www.sakketosaggelos.gr/Article/2590/>

Η Ειρήνη Παππά (Ειρήνη Λελέκου, το πραγματικό της όνομα), γεννήθηκε στις 3 Σεπτεμβρίου του 1926, στο Χιλιομόδι, ένα μικρό χωριό της Κορινθίας. Οι γονείς της ήταν και οι δύο δάσκαλοι. Η μητέρα της, Ελένη, συνήθιζε να λέει παραμύθια στην κόρη της, από τότε που ήταν πολύ μικρή, πράγμα που τη βοήθησε να διαμορφώσει την έντονα δημιουργική της φαντασία. Μέσα από τα παραμύθια της μητέρας της, η ίδια έπλαθε εικόνες με τις οποίες γέμιζε το μυαλό της, εικόνες μέσα στις οποίες ήταν πρωταγωνίστρια. Ο πατέρας της, από την πλευρά του, ο οποίος ήταν καθηγητής κλασσικού δράματος, τη βοήθησε να διαμορφώσει προσωπική άποψη για τον χώρο των γραμμάτων και της τέχνης.

Στην πορεία της εφηβείας της, η νεαρή Ειρήνη, αποφάσισε να παρακολουθήσει τα πρώτα μαθήματα υποκριτικής στην Εθνική Σχολή Κλασσικού Θεάτρου στην Αθήνα και από την ηλικία των 15 χρόνων ξεκίνησε την καριέρα της ως ραδιοφωνική παραγωγός, τραγουδίστρια και χορεύτρια σε καλλιτεχνικές εκδηλώσεις.

Την δεκαετία του '50, συμμετείχε σε παραγωγές του Εθνικού Θεάτρου. Το ξεχωριστό της ταλέντο και οι εξαιρετικές της ερμηνείες σε αρχαίες τραγωδίες, όπως «Μήδεια» και «Ηλέκτρα», δεν αργούν να την κάνουν διάσημη. Η σπάνια φυσιογνωμία και οι υποκριτικές της ικανότητες προσέελκυσαν αμέσως το ενδιαφέρον μεγάλων ξένων παραγωγών της εποχής, που την πείθουν να επεκτείνει την επιτυχημένη πορεία της εκτός των ελληνικών συνόρων.

Στα τέλη της δεκαετίας του 1950, τη συναντάμε να ενσαρκώνει τον ρόλο της αγωνίστριας Μαρίας Παπαδήμου στην αξέχαστη υπερπαραγωγή του Hollywood «Τα Κανόνια του Ναβαρόνε» (1961), ενώ αργότερα γίνεται η Χήρα στον «Αλέξη Ζορμπά» (1964). Στη συγκεκριμένη ταινία πρωταγωνίστησε με τον αείμνηστο Άντονι Κουήν (Anthony Quinn). Ήταν μάλιστα, όπως λέγεται, τόσο μεγάλη η επιτυχία της ταινίας και της ερμηνείας της ηθοποιού, καθώς και η διαφήμιση που δέχθηκε η Ελλάδα για τις όμορφες παραλίες και τη ζεστή ιδιοσυγκρασία των κατοίκων της, ώστε στάθηκε η πραγματική αφορμή για να αναπτυχθεί ο ελληνικός τουρισμός, ιδιαίτερα στην Αμερική.

Από εκεί και έπειτα, η μία επιτυχία διαδέχεται την άλλη, για την Ειρήνη Παππά. Το πρόσωπό της βρίσκεται για πολλές δεκαετίες στο διεθνές κινηματογραφικό προσκήνιο και είναι ονομαστή σε Ελλάδα και εξωτερικό.

Το 1969 κερδίζει το βραβείο «Oscar» για την ερμηνεία της στην ταινία «Z», με σκηνοθέτη τον διάσημο Έλληνα Κώστα Γαβρά.

Το θεατρικό της ντεμπούτο στη σκηνή του «Broadway», πραγματοποιείται το 1967 με το έργο «Εκείνο το καλοκαίρι, εκείνο το φθινόπωρο» στο πλευρό του Γιον Βόνιτ (πατέρα της Αντζελίνα Τζολί), ενώ αργότερα τη συναντάμε να ερμηνεύει την Ελένη στις «Τρωάδες» (1972) και την Κλυταιμνήστρα στην «Ιφιγένεια» σε σκηνοθεσία του μεγάλου Έλληνα σκηνοθέτη Μιχάλη Κακογιάννη.

Το 1972 επιχειρεί να αναδειχθεί και σε μια άλλη μορφή καλλιτεχνικής έκφρασης, πρωτόγνωρη για το ευρύ κοινό. Τραγουδά στο πλευρό του μεγάλου και βραβευμένου με Oscar Έλληνα συνθέτη, Βαγγέλη Παπαθανασίου, στον τελευταίο δίσκο που είχε κυκλοφορήσει σε συνεργασία με τον Ντέμη Ρούσο. Ο δίσκος αυτός ονομαζόταν «666», και τα μουσικά του θέματα ήταν βασισμένα στην Αποκάλυψη του Ιωάννη.

Όσον αφορά τα βραβεία, η Ειρήνη Παππά μετράει πολλές τιμές και βραβεύσεις κατά τη διάρκεια της επιτυχημένης καλλιτεχνικής της πορείας.

Το 1969 κερδίζει το βραβείο Oscar για την ερμηνεία της στην ταινία «Ζ», με σκηνοθέτη τον διάσημο Έλληνα Κώστα Γαβρά.

Το έτος 2000 της απονεμήθηκε ο τίτλος «Γυναίκα της Ευρώπης», ένας τίτλος που απονέμεται κάθε χρόνο σε γυναίκες που έχουν τιμήσει την ευρωπαϊκή τους καταγωγή με το σπουδαίο πολιτιστικό ή πνευματικό τους έργο. Τα τελευταία χρόνια η Ειρήνη Παππά ζει και εργάζεται στην Πορτογαλία, εκεί όπου έχει ιδρύσει το δικό της θέατρο, ανεβάζοντας αρχαίες ελληνικές τραγωδίες.

Το 2008 βραβεύεται με το «Βραβείο Ρώμη» στο αρχαίο θέατρο της «Όστια Αντίκα», λίγα χιλιόμετρα έξω από την ιταλική πρωτεύουσα. Όταν ανέβηκε στην σκηνή, για να παραλάβει το βραβείο της είχε δηλώσει με εμφανή συγκίνηση: «Δεν ξέρω αν πρέπει να γελάσω ή να κλάψω, μπορώ μόνο να πω ότι η Αθήνα θα είναι πάντα η μητέρα μου, αλλά η Ρώμη, παράλληλα, είναι δεύτερη μητέρα μου, από ξεκάθαρη επιλογή μου».

Στην ιταλική εφημερίδα «Λα Ρεπούμπλικα», γράφεται: «όλοι οι Ιταλοί, συνεχίζουν να θυμούνται την Ειρήνη Παππά, για την ερμηνεία της στην «Οδύσεια», σε σκηνοθεσία του Φράνκο Ρότσι, έστω και αν έχουν περάσει, από τότε, τέσσερις δεκαετίες».

Η Ειρήνη Παππά, πρόσφατα, θέλησε να μεταφέρει την εμπειρία της στους μαθητές Πανεπιστημίου της Ρώμης. Το Πανεπιστήμιο την ανακήρυξε επίτιμο διδάκτορα.

Σε μια από τις τελευταίες δηλώσεις της σε συνέντευξή της, στην εφημερίδα της Ρώμης «Αβενίρε», αναφέρεται στα νέα καλλιτεχνικά μονοπάτια στα οποία θα ήθελε να περιπλανηθεί: «Θα ήθελα να ασχοληθώ με τη σκηνοθεσία, τόσο τηλεοπτική, όσο και κινηματογραφική. Αποφάσισα, όμως, ότι δεν θα παίξω πια, διότι η τραγωδία συνεπάγεται μια τεράστια ευθύνη. Και ο φόβος ότι θα μπορούσα να μην ανταπεξέλθω, θα με έκανε να νιώσω πολύ άσχημα».

Πηγή: <http://www.all4fun.gr/columns/a-womans-story/531-a-womans-story-.html#sthash.4CX9f9xB.dpuf>, ανακτήθηκε στις 3/2/2012

Θεατρικά πορτρέτα

Ατομική εργασία (ΠΕΡΙΛΗΨΗ- ΑΥΘΟΡΜΗΤΟΣ ΛΟΓΟΣ-ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ):

ΤΟ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΔΙΝΕΙ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΜΙΑΣ ΘΕΣΗΣ Η ΜΙΑΣ ΙΔΕΑΣ:

Σε αυτή τη μορφή έκφρασης, στον λόγο μας, πρέπει να κυριαρχεί η λογική και όχι το συναίσθημα. Η δομή της παραγράφου πρέπει να χαρακτηρίζεται από σαφήνεια, το κείμενο να είναι διατυπωμένο με αυστηρή δομή και στην προφορική μας ανακοίνωση πάντα η προβολή των κατάλληλων θέσεων που υπερασπιζόμαστε εκφράζεται στην αρχή, στην πρώτη - δεύτερη πρόταση της εισαγωγικής παραγράφου μας.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ - ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΔΟΚΙΜΙΑΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

- Προσπάθησε να παρουσιάσεις σε ένα σύντομο γραπτό κείμενο ένα από τα παραπάνω θεατρικά πορτρέτα του Αλέξη Μινωτή, της Κατίνας Παξινού, της Ειρήνης Παππά ή του Κάρολου Κουν, αιτιολογώντας γιατί το θεωρείς πιο σημαντικό από τα άλλα. Το κείμενο δεν χρειάζεται να ξεπερνά τις 140 λέξεις.

(Χρόνος συγγραφής για τη δραστηριότητα: 20 λεπτά)

- Χρησιμοποιήστε για αυτό τον σκοπό έναν πειστικό μονόλογο που θα γράψετε και θα ανακοινώσετε προφορικά στην τάξη σας. (5)

Η δομή που θα ακολουθήσετε, για να βοηθηθείτε με κατάλληλες για το δοκιμακό –πειστικό λόγο ως εκφράσεις και για την αρχή κάθε παραγράφου, μπορεί να είναι η εξής:

Καταρχήν, μπορεί κανείς να ισχυριστεί ότι σπουδαιότερη φυσιογνωμία από αυτές με τις οποίες ασχοληθήκαμε στα θεατρικά μας πορτρέτα είναι.....

(Θέτουμε την άποψή μας με σαφήνεια)

Μπορεί κανείς να το ισχυριστεί αυτό, γιατί.....

(Επικαλούμαστε απόψεις ειδικών, στατιστικά δεδομένα, και τεκμηριώνουμε την άποψή μας με αντικειμενικότητα).

Δεύτερο, είναι γνωστό ότι

Τρίτον, δεν μπορούμε να παραλείψουμε το γεγονός ότι το θεατρικό αυτό πρόσωπο.....

(Προσθέτουμε ειδικές λεπτομέρειες, προκειμένου να ενισχύσουμε τη θέση / άποψή μας).

Εξάλλου, θεωρούμε ότι

(Εκφράζουμε προσωπικές μας εξηγήσεις, ερμηνείες...)

Επιπροσθέτως, τονίζουμε ότι

(Δίνουμε κι άλλα παραδείγματα σε αντιδιαστολή/αντίθεση και σύγκριση με κάποιο άλλο θεατρικό πρόσωπο, το οποίο είναι λιγότερο σημαντικό και υστερεί σε σχέση με αυτό που επιλέξαμε και αναδεικνύουμε.)

Τέλος, δεν μπορεί κανείς να ξεχάσει ότι

(Κλείνουμε με μία εντυπωσιακή έκφραση ή τα λόγια που ίσως έχει πει το πρόσωπο που παρουσιάζουμε, για να δείξουμε πόσο σημαντικό είναι κάτι που έχει πει και να το μοιραστούμε με το ακροατήριό μας/αναγνώστες μας. Επίσης, μπορούμε εδώ να αναφερθούμε σε ένα περιστατικό από τη ζωή και τη θεατρική δράση του, το οποίο αποδεικνύει τη μοναδικότητά του. Σε άλλες περιπτώσεις, επίσης, κλείνουμε με μία παροιμία, ένα παράδειγμα, μία προσωπική εξήγηση για τη γνώμη που εκφράσαμε).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

• Η ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΜΙΑΣ ΠΕΡΙΛΗΨΗΣ

Δοκιμάστε να κάνετε την περίληψη για ένα θεατρικό έργο σε 120-150 λέξεις με την εξής σειρά:

1. Αρχικά, περιγράψτε σε τι αναφέρεται το θεατρικό έργο.
2. Στη συνέχεια, αναφερθείτε στο νόημα και τα μηνύματα του έργου για την κοινωνία και τον άνθρωπο, γενικά.
3. Σχολιάστε το ύφος του έργου και το είδος στο οποίο εντάσσεται. Αν είναι κωμικό ή τραγικό, σάτιρα, κοινωνικό δράμα, όπερα, κ.λπ.
4. Δώστε τις πληροφορίες που γνωρίζετε για τον συγγραφέα του έργου και την εποχή στην οποία αναφέρεται.
5. Ενημερώστε για τον χρόνο και τον χώρο της παράστασης, τους ηθοποιούς, τα σκηνικά του έργου και τα κοστούμια.

• ΧΡΗΣΙΜΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Κωμικό, μαύρη κωμωδία, κομμέντια ντελ άρτε, περιπέτεια, κωμωδία σατιρική, μίμηση, δραματική τέχνη, δραματολογία, σκηνή, επεισόδιο, αυλαία, χρονικό, παρωδία, χαρακτήρες έργου, γκροτέσκο, γέλιο, διδακτικό, δραματική τέχνη, ειρωνεία, μελοδραματικό, αλληγορία, μύθος, ηθοποιοί, ήρωας, ανταγωνιστής, πρόσωπα έργου, περσόνα, πρωταγωνιστής, σασπένς, ύβρις, χορός, αρχαίο θέατρο, κόθορνοι, μαριονέτα, θέατρο σκιών, λογοπαίγνιο, σκηνή, πλατεία θεάτρου, εξώστης, σκηνοθεσία, σκηνοθέτης, σενάριο, θέαμα, σκηνογραφία, σκηνικό, χορικό, δράση, υποβολέας, φωτισμός, δραματοποίηση, κοστούμι, αφηγηματική λειτουργία, παραμυθόδραμα, ψυχόδραμα, εξιστόρηση, πλοκή, αυτοσχεδιασμός, χειρονομία, εκφραστικότητα, δημιουργία, δραματογράφος, εμπυχωτής.

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΜΑΣ ΤΣΙΡΚΟ, του Ιάκωβου Καμπανέλλη ΘΕΑΤΡΟ ΑΚΡΟΠΟΛ - ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΣΚΗΝΗ

Από Τετάρτη 10 Οκτωβρίου

Χαρακτηρίστηκε ως «κοινωνικό φαινόμενο» του καλοκαιριού.

Σε 40 σταθμούς μιας θριαμβευτικής περιοδείας παρακολούθησαν το θεατρικό έργο 100.000 θεατές.

«Το Μεγάλο μας Τσίρκο» επιστρέφει στο «σπίτι» του, στο Θέατρο Ακροπόλ, μετά από 39 χρόνια.

Το **Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος**, σε συμπαραγωγή με το **Θέατρο Ακροπόλ**, μετά την πολύ επιτυχημένη περιοδεία σε θέατρα όλης της Ελλάδας, παρουσιάζει στο αθηναϊκό κοινό, την παραγωγή «**ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΜΑΣ ΤΣΙΡΚΟ**», του **Ιάκωβου Καμπανέλλη**, σε μουσική & διεύθυνση ορχήστρας από τον **Σταύρο Ξαρχάκο**. Σκηνοθεσία: **Σωτήρης Χατζάκης**. Πρωταγωνιστούν: **Γιώργος Αρμένης, Τάσος Νούσιος, Μαρίνα Ασλάνογλου**. Τραγουδιστής: **Ζαχαρίας Καρούνης**

«Το Μεγάλο μας Τσίρκο», του **Ιάκωβου Καμπανέλλη**, αποτελεί σταθμό όχι μόνο για το νεοελληνικό θέατρο, αλλά και για τη σύγχρονη κοινωνική και πολιτική ελληνική ιστορία. Μέσα από τραγούδια και σατιρικά και δραματικά επεισόδια, το έργο διατρέχει όλες τις σημαντικές στιγμές της ελληνικής ιστορίας: ο αρχαίος κόσμος, το Βυζάντιο, η Τουρκοκρατία, η επανάσταση του 1821, η βασιλεία του Όθωνα, η Μικρασιατική καταστροφή, ο πόλεμος του 1940 είναι ορισμένοι μόνο από τους βασικούς σταθμούς της πορείας που περιγράφονται σ' αυτό το έργο-ντοκουμέντο, που παραμένει αναλλοίωτο στον χρόνο και επίκαιρο στις μέρες μας όσο ποτέ.

«Το Μεγάλο μας τσίρκο» ανέβηκε για πρώτη φορά το καλοκαίρι του 1973 στο θέατρο

Αθήναιον. Ο **Σταύρος Ξαρχάκος** έγραψε τη μουσική της παράστασης και ο **Ευγένιος Σπαθάρης** επιμελήθηκε τα σκηνικά. Πρωταγωνιστές της παράστασης η **Τζένη Καρέζη**, ο **Κώστας Καζάκος**, ο **Διονύσης Παπαγιαννόπουλος**, ο **Χρήστος Καλαβρούζος** και ο **Τίμος Περγλέγκας**. Ερμηνευτής των τραγουδιών ο **Νίκος Ξυλούρης**. Η μαζική προσέλευση και η μεγάλη ανταπόκριση του κοινού στο πρώτο ανέβασμα του έργου ενόχλησε το δικτατορικό καθεστώς, που επέβαλε τη διακοπή των παραστάσεων. Μετά την πτώση της δικτατορίας η παράσταση ανέβηκε εκ νέου στο **Θέατρο Ακροπόλ**.

Τριανταεννέα χρόνια μετά την πρώτη του παρουσίαση το έργο ανέβηκε ξανά από το **ΚΘΒΕ**, σε συμπαραγωγή με το **Θέατρο Ακροπόλ**, με τον **Σταύρο Ξαρχάκο**, τον κορυφαίο συνθέτη που οι μουσικές του χαρακτήρισαν εκείνη τη πρώτη παράσταση του '73, να είναι ο ίδιος παρών στη σκηνή διευθύνοντας την 9μελή του ορχήστρα ενώ το κοινό θα παρακολουθεί τους τωρινούς πρωταγωνιστές: τους **Γιώργο Αρμένη**, **Τάσο Νούσια**, **Μαρίνα Ασλάνογλου**. **Τραγουδιστής: Ζαχαρίας Καρούνης**.

...«Το Μεγάλο μας Τσίρκο» είναι μια μαρτυρία για τη διαχρονία της Εθνικής μας περιπέτειας. Ένα λαϊκό έπος, στο οποίο διαγράφονται ανάγλυφα οι αρετές αλλά και οι παθογένειες της φυλής, οι ανατάσεις και οι πτώσεις, οι αγώνες και οι αγωνίες ενός λαού, που φορτωμένος τη βαριά του ιστορία, δοκιμάζει τον βηματισμό του προς τον χρησμό ενός αμφίσημου μέλλοντος. Μια καταβύθιση του Πατριάρχη της μεταπολεμικής δραματουργίας στη «Θεία Κωμωδία» του ανελέητου ελληνικού αφηγήματος.

Σωτήρης Χατζάκης

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ

Σκηνοθεσία: Σωτήρης Χατζάκης

Μουσική: Σταύρος Ξαρχάκος

Σκηνικά-κοστούμια: Έρση Δρίνη

Χορογραφία: Δημήτρης Σωτηρίου

Φωτισμοί: Αντώνης Παναγιωτόπουλος

Βοηθός σκηνοθέτη: Μαρίνα Χατζηγιάννου

Βοηθοί σκηνογράφου-ενδυματολόγου: Αναστασία Χαρμούση, Εβελίνα Κοτρίδου

Οργάνωση παραγωγής (ΚΘΒΕ): Ροδή Στεφανίδου

Οργάνωση παραγωγής (ΘΕΑΤΡΟ ΑΚΡΟΠΟΛ): Τόνια Αρβανίτη

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΡΟΛΩΝ-ΠΕΙΣΤΙΚΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ

Μιλάς με έναν φίλο/φίλη στο τηλέφωνο και θες να τον/την πείσεις να πάτε να δείτε το έργο «Το Μεγάλο μας Τσίρκο».

Πώς σκοπεύεις να τον/την πείσεις να το δει, όταν γνωρίζεις ότι του/της αρέσουν θέματα κοινωνικά και εθνικά και η μουσική, αλλά δεν έχει αρκετά χρήματα και είχε μια κουραστική ημέρα, για να θέλει να βγει έξω. Με ποια επιχειρήματα θα τονίσετε την αξία του έργου, τους συντελεστές και την ιδιαιτερότητα αυτής της παράστασης;

Κρατήστε σημειώσεις (10 λεπτά) και συνεργαστείτε με έναν συμμαθητή σας που θα υποκριθεί/υποδυθεί τον ρόλο του φίλου που θέλετε να σας συνοδεύσει στο θέατρο και μιλάτε μαζί στο τηλέφωνο(διάρκεια δραστηριότητας: 6 λεπτά).

Στον ρόλο του φίλου που δέχεται την κλήση για πρόσκληση για το «Μεγάλο μας Τσίρκο», ετοιμάστε ερωτήσεις που θα ανιχνεύουν περισσότερες πληροφορίες για το έργο και θα ανασκευάζετε τα επιχειρήματα του συνομιλητή σας, προσπαθώντας να του αλλάξετε γνώμη για την πρότασή του, για να καθίσετε σπίτι σας και να μην πάτε πουθενά (3 λεπτά).

ΠΛΟΥΤΙΖΩ ΤΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΜΟΥ

τέχνη : 1. καλλιτεχνία, (καλλιτεχνική) δημιουργία

2. (συνεκδ., για συγκεκριμένο λαό, έθνος, ομάδα κ.λπ.) (α) (π.χ. η αρχαία ελληνική~) καλλιτεχνική παραγωγή (β) (για καλλιτέχνη, π.χ. η ~ τού Πικάσο) **έργο**, δημιουργία, έργα τέχνης.

3. (π.χ. η ~ του χορού) καλλιτεχνικός τομέας.

4. **τεχνοτροπία**, (προσωπικό) ύφος, στιλ || τεχνική: η εικαστική ~ τού Εγγονόπουλου είναι επηρεασμένη από τον υπερρεαλισμό,.

5. (με αξιολογικό περιεχόμενο) (α) **αισθητική**, καλλιτεχνική έκφραση, έμπνευση, ομορφιά, αρτιότητα: δεν βλέπω καμιά~ σε αυτό το γλυπτό, (β) (για καλλιτέχνη) **έμπνευση**, δημιουργικότητα, τάλαντο, ταλέντο: η~ τού συγγραφέα είναι ολοφάνερη στο καινούργιο του βιβλίο.

6. (γενικότερ. - μτφ.) **ικανότητα**, δεξιότητα, επιδεξιότητα, χάρισμα: η~ να αγαπάς και να αγαπιέσαι .

7. (μτφ., στην εκτέλεση εργασίας) **επιδεξιότητα**, μαστοριά, μαεστρία, δεξιο-σύνη, τεχνογνωσία, επιτηδειότητα, φιλοτεχνία: έπιπλο δουλεμένο με ~ // έβαλε όλη του την ~ στο φαγητό.

8. (α) **επάγγελμα**, δουλειά, επιτήδευμα (λόγ.): έμεινε δύο χρόνια μαθητευόμενος, μέχρι να μάθει την ~ (β) (π.χ. μαγειρική / ρητορική ~) **αρχές**, \ μέθοδος, σύστημα

9. (σπάν.) **τέχνασμα**, επινόημα, κόλπο. ΣΧΟΛΙΟ λ. δουλειά.

ΜΕΛΕΤΩ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΣΤΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΠΟΤΕ ΒΑΖΟΥΜΕ το τελικό -v

Η νεοελληνική γραμματική υπαγορεύει ότι σε κάποιες περιπτώσεις το τελικό -v, κατάλοιπο της καθαρεύουσας και των αρχαίων ελληνικών, διατηρείται.

Οι κανόνες για τη διατήρηση του τελικού -v αφορούν αποκλειστικά τις εξής λέξεις:

- i. την αιτιατική του αρσενικού άρθρου **το(v)** και του θηλυκού άρθρου **τη(v)**
- ii. τη θηλυκή προσωπική αντωνυμία του τρίτου προσώπου **αυτήν** και **την**
- iii. την αιτιατική του αριθμητικού και αρσενικού αόριστου άρθρου **ένα(v)**
- iv. Τα άκλιτα **δε(v)** και **μη(v)**

Στις παραπάνω λέξεις το τελικό -v διατηρείται:

- Όταν η ακόλουθη λέξη άρθρο αρχίζει από **φωνήεν**. π.χ. την αγάπη, τον άγγελο, τον άνθρωπο, την ελπίδα, την Ελένη κ.λπ.
 - Όταν η επόμενη λέξη αρχίζει από **κ, π, τ**. π.χ. τον κήπο, τον τοίχο, τον πατέρα, τον πόνο, την τέχνη, την ποδιά, κ.λπ.
 - Όταν η επόμενη λέξη αρχίζει από **ξ, ψ, γκ, μπ, ντ, τζ, τσ**. π.χ. τον ψαρά, τον ξυλοκόπο, τον μπαμπά, τον τζιτζικα, τον γκιόνη, την ντροπή, την μπέμπα, κ.λπ.
- Όταν έχουμε την αιτιατική του θηλυκού άρθρου και η επόμενη λέξη δεν αρχίζει από τα παραπάνω σύμφωνα ή δίψηφα, το τελικό -v χάνεται π.χ., τη βελόνα, τη στάση, τη δασκάλα, τη μέρα κ. ά. Το τελικό -v παραμένει στα αρσενικά, αναξάρτητα από το πρώτο γράμμα της επόμενης λέξης, π.χ. τον δάσκαλο, τον χορό, τον βιβλιοπώλη.

Προσοχή: οι κανόνες αυτοί δεν ισχύουν: για την τριτοπρόσωπη αντωνυμία “τον” -διαφορετική από το άρθρο “τον”- που διατηρεί πάντα το “ν” (π.χ. «θα τον δείρω», αλλά «θα τη δείρω») για την προσωπική αντωνυμία του τρίτου προσώπου “αυτόν”, που γράφεται πάντα με τελικό v, και για την άκλιτη λέξη “σαν”, που επίσης γράφεται πάντα με τελικό v.

ΕΠΕΚΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΑ ΓΙΑ ΤΟ -v:

ΕΞΑΙΡΟΥΝΤΑΙ: Να χρησιμοποιείται πάντα το -v στο δεν, εκτός από λαϊκές φράσεις.

π.χ. «δεν με ενδιαφέρει», αλλά «δε με νοιάζει».

(ας μην ξεχνάμε ότι αρχικά ο κανόνας αφορούσε και το “σαν”, αλλά αυτό δεν ισχύει πλέον, προφανώς επειδή στην πράξη δεν τον εφάρμοζε κανένας).

- Να χρησιμοποιείται το -v στο άρθρο τον πάντα μπροστά από κύρια ονόματα, καθώς και μπροστά από επίθετα ή μετοχές, ανεξάρτητα από το πρώτο γράμμα, π.χ. «διαφωνίες στον ΣΥΝ», «είδα τον Γιώργο», «άντεξε τον βρώμικο πόλεμο».
- Να ισχύουν οι κανόνες της χρήσης του -v και για τις αντωνυμίες αρσενικού γένους ποιος, άλλος, εκείνος, όποιος, κάποιος.

ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

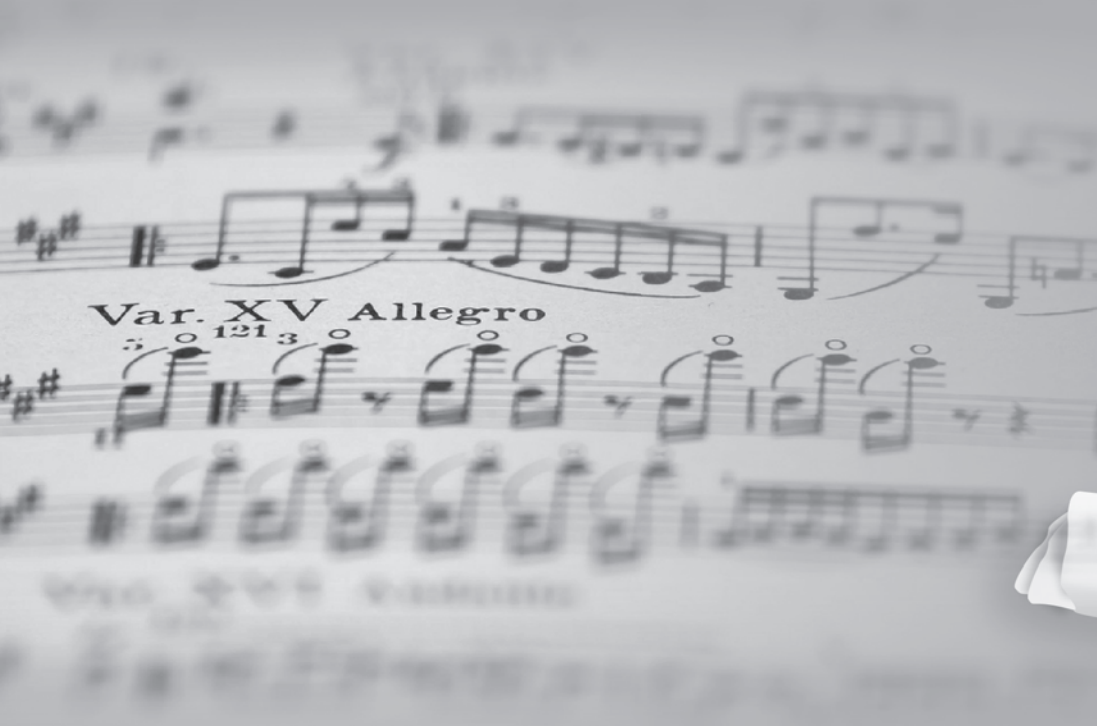

Γιατί και το τραγούδι το φορτώσαμε με τόσες μουσικές που σιγά-σιγά βουλιάζει. Και την τέχνη μας τη στολίσουμε τόσο πολύ που φαγώθηκε από τα μαλάματα στο πρόσωπό της.
Γιώργος Σεφέρης, 1900-1971,
Έλληνας ποιητής, Νόμπελ 1963

- **ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΣ**
Η Εννοια της Παράδοσης
- **ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΕΦΕΡΗΣ**
Για τη λαϊκή μας παράδοση
- **ΚΩΣΤΑΣ ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ**
Το τραγούδι του Τρυγητού
Παραδοσιακά δημοτικά τραγούδια
Βασιλικός θα γίνω
Γιάνη μου, το μαντίλι σου

ΜΑΘΑΙΝΟΥΜΕ

- Περίληψη- Εκτενής και συνοπτική
- Τραγούδια της ξενιτιάς
- Το Δημοτικό τραγούδι και τα είδη του
- Γνωριμία με το σύγχρονο ελληνικό τραγούδι

Η έννοια της παράδοσης

• ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΣ Δ.

Υπάρχει ορθολογικός τρόπος αντιμετώπισης της έννοιας της παράδοσης; Πριν από αρκετά χρόνια είχα αναφερθεί στις εγγενείς δυσκολίες που αντιμετωπίζει ο συντηρητικός στην πολιτική, από τη στιγμή που αξιολογεί θετικά την αδράνεια, ενώ η μόνη κινητήρια δύναμή του είναι τα οπισθοδρομικά σύνδρομα του σκληρού του πυρήνα. («Η δυστυχία τού να είσαι συντηρητικός», «Το Βήμα», 11 Νοεμβρίου 1997). Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι η παράδοση συνδέεται αναγκαστικά με το συντηρητικό σύνδρομο. Βέβαια ο συντηρητικός από την ίδια του τη διάθεση έχει νοσταλγία για το παρελθόν και επιμένει στην ανάγκη διαφύλαξης και συντήρησης των παραδόσεων για αυτόν τον λόγο. Άλλωστε το παλιό είναι και δοκιμασμένο, αποτελεί καταστάλαγμα πείρας. Το παλιό όμως περιέχει προκαταλήψεις και κατεστημένες συνήθειες που δυναστεύουν τις κοινωνίες, όπως επεσήμανε ο Μαρξ το 1852: «Η παράδοση όλων των νεκρών γενεών επικάθεται σαν εφιάλτης στο μυαλό των ζώντων». Γι' αυτό και ο Descartes, δύο αιώνες νωρίτερα, θέλοντας να θέσει τις βάσεις της ορθολογικής σκέψης, αποκαθαρήσει από τα στοιχεία προκατάληψης που περιέχονται στην παράδοση, ζητεί πριν από όλα να απελευθερωθεί από αυτήν και να βρει την ορθή μέθοδο που πρέπει να ακολουθεί η σκέψη.

Οι δυνάμεις επομένως της αδράνειας και της προκατάληψης που εκφράζει, τουλάχιστον κατά ένα μέρος, η παράδοση αποτελούν εμπόδιο στην ορθολογική σκέψη και στην πρόοδο. Και από τη στιγμή που η σύγχρονη ανοιχτή κοινωνία προϋποθέτει τόσο την απρόσκοπτη ανάπτυξη της γνώσης όσο και τον ανοιχτό χαρακτήρα των θεσμών και τη δυνατότητα μεταρρυθμιστικών καινοτομιών, είναι αναγκαίο να αντιμετωπισθεί το πρόβλημα της ορθολογικά παράδοσης και να της δοθεί η θέση που της πρέπει σε μια σύγχρονη ανοιχτή κοινωνία.

Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημανθούν δύο λάθη που διαπράττονται αντίστοιχα από τον συντηρητικό υπέρμαχο της παράδοσης, όσο και από τον καινοτόμο πολέμιό της. Ο πρώτος δεν συνειδητοποιεί ότι υπερασπιζόμενος τη δική του παράδοση έχει να κάνει με μια επιλεκτική δυνατότητα ανάμεσα σε πολλές που υφίστανται δυνητικά. Επιπλέον η τήρηση της παράδοσης δεν αποτελεί πρόδηλη κανονιστική αρχή, ένα αυτονόητο και ασυζήτητο καθήκον. Από τη δική του μεριά, ο ριζοσπαστικός ορθολογιστής δεν συνειδητοποιεί ότι η μάχη που δίνει κατά της παράδοσης εντάσσεται και αυτή σε μια παράδοση - τη ριζοσπαστική ή την επαναστατική παράδοση.

Για να αντιμετωπισθεί ορθολογικά η παράδοση πρέπει να δεχθεί τη διάκριση ανάμεσα στην πρωτοβάθμια και στη δευτεροβάθμια έννοιά της. Η πρώτη αντιπροσωπεύει το ίδιο το σώμα των πατροπαράδοτων πεποιθήσεων, μύθων, εθίμων που αποδίδονται σε μια συγκεκριμένη παράδοση, όπως είναι η ελληνική ή η προτεσταντική ή ακόμα η νομική παράδοση σε μια χώρα. Η δεύτερη είναι ένα ευρύτερο πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η πρώτη, ενώ λειτουργεί συγχρόνως ως κανονιστική αρχή που την ορίζει και τη διέπει. Το ότι οι παραδόσεις πρέπει (ή δεν πρέπει) να τηρούνται εντάσσεται σε μια κανονιστική αρχή που αποτελεί και αυτή

μια παράδοση «δευτέρου βαθμού» - και αυτό ξεφεύγει από την αντίληψη του οπαδού της παράδοσης αλλά και του αντιπάλου της.

Από εξελικτική σκοπιά, η ορθολογική έννοια της παράδοσης με τη «δευτεροβάθμια» έννοια αντιπροσωπεύει αυτό που στη βιολογία ονομάζεται «συντηρητική συντήρηση» (selectiv-eretention): το είδος - η κοινωνία - διατήρησε ό,τι στοιχείο αποδείχθηκε πολύτιμο στην επιβίωση και κραταίωσή του. Με αυτή την έννοια, το είδος είναι «σοφό» στις «επιλογές» του, όπως και η κοινωνία είναι «σοφή» στις «επιλογές» που κάνει. Ο ορθολογισμός έρχεται να επιταχύνει τη διαδικασία, θεωρώντας ότι αυτό που ισχύει λογικά, τελικά επικρατεί και στην πράξη: όχι όμως ο ορθολογισμός ως δόγμα. Ο δογματικός ορθολογιστής εντάσσεται και αυτός σε ένα πλαίσιο, μια ορθοδοξία, μια παράδοση που τη θεωρεί αυταπόδεικτα ορθή. Ορθολογιστής όμως, με την πλήρη έννοια, είναι ο κριτικός ορθολογιστής: εκείνος που μπορεί να συζητήσει κριτικά τον ίδιο τον ορθό λόγο, όπως έκανε πρώτος ο Καντ, αλλά με τον τρόπο του και ο Σωκράτης. Ο ορθολογισμός αυτός αποτελεί «δευτεροβάθμια» παράδοση και όχι δόγμα. Μπορεί έτσι να αντιμετωπίσει κριτικά την ίδια την παράδοση και όχι απλώς ορισμένες παραδόσεις - στις οποίες εναντιώνεται ο δογματικός ορθολογιστής, μη αναλογιζόμενος ότι με τη στάση του αντικαθιστά την ορθολογική κριτική στην («δευτεροβάθμια») παράδοση με την απευθείας σύγκρουση ανάμεσα στη δική του παράδοση, του δογματικού ορθολογισμού, και μια άλλη «πρωτοβάθμια» παράδοση.

Ο ορθολογισμός με την πλήρη έννοια δεν είναι δογματικός, αν και είναι αγωνιστικός - όπως και ο φιλελευθερισμός. Είναι μια «δευτεροβάθμια» παράδοση που επιζητεί την υπαγωγή κάθε ιδέας και κάθε πρακτικής στην ελεγκτική αρμοδιότητα του Λόγου: όχι διότι ο Λόγος είναι φυσιολογικά ανώτερος από οποιαδήποτε παράδοση, αλλά διότι μπορεί να σταθεί κριτικά απέναντι στον εαυτό του.

Γι' αυτό σε τελευταία ανάλυση είναι ο κριτικός Λόγος, και όχι η παράδοση, που έχει αρμοδιότητα να νομιμοποιεί το περιεχόμενο της τελευταίας, αλλά και να καταργεί τα είδωλά της όταν αυτό κρίνεται αναγκαίο.

*Εφημερίδα Το ΒΗΜΑ,
05/02/2006*

Ο κ. Δημήτρης Δημητράκος είναι καθηγητής Πολιτικής Φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Για τη λαϊκή παράδοση

Τα γράμματα είναι από τις πιο ευγενικές ασκήσεις κι από τους πιο υψηλούς πόθους του ανθρώπου. Η παιδεία είναι ο κυβερνήτης του βίου. Κι επειδή οι αρχές αυτές είναι αληθινές, πρέπει να μην ξεχνούμε πως υπάρχει μια καλή παιδεία -εκείνη που ελευθερώνει και βοηθά τον άνθρωπο να ολοκληρωθεί σύμφωνα με τον εαυτό του και μια κακή παιδεία -εκείνη που διαστρέφει και αποστεγνώνει και είναι μια βιομηχανία που παράγει τους ψευτομορφωμένους και τους νεόπλουτους της μάθησης, που έχουν την ίδια κίβδηλη ευγένεια με τους νεόπλουτους του χρήματος. Αν ο Μακρυγιάννης μάθαινε γράμματα την εποχή εκείνη, πολύ φοβούμαι πως θα έπρεπε να απαρνηθεί τον εαυτό του, γιατί την παιδεία την κρατούσαν στα χέρια τους οι «τροπαιούχοι του άδειου λόγου», καθώς είπε ο ποιητής, που δεν έλειψαν ακόμη. Δεν επαινώ τον Μακρυγιάννη γιατί δεν έμαθε γράμματα, αλλά δοξάζω τον πανάγαθο Θεό που δεν του έδωσε τα μέσα να τα μάθει. Γιατί αν είχε πάει σε δάσκαλο, θα είχαμε ίσως πολλές φορές τον όγκο των Απομνημονευμάτων σε μια γλώσσα, όλο κουδουνίσματα και κορδακισμούς* θα είχαμε ίσως περισσότερες πληροφορίες για τα ιστορικά των χρόνων εκείνων, θα είχαμε ίσως ένα Σούτσο της πεζογραφίας, αλλά αυτή την αστέρευτη πηγή ζωής, που είναι το βιβλίο του Μακρυγιάννη, δε θα την είχαμε. Και θα ήταν μεγάλο κρίμα. Γιατί έτσι όπως μας φανερώνεται ο Μακρυγιάννης, βλέπουμε ολόκαθαρα πως αν και αγράμματος, δεν ήταν διόλου ένας ορεσίβιος ακαλλιέργητος βάρβαρος. Ήταν ακριβώς το εναντίον: ήταν μια από τις πιο μορφωμένες ψυχές του ελληνισμού. Και η μόρφωση, η παιδεία που δηλώνει ο Μακρυγιάννης, δεν είναι κάτι ξέχωρο ή αποσπασματικά δικό του* είναι το κοινό χτήμα, η ψυχική περιουσία μιας φυλής, παραδομένη για αιώνες και χιλιετίες, από γενιά σε γενιά, από ευαισθησία σε ευαισθησία* κατατρεγμένη και πάντα ζωντανή, αγνοημένη και πάντα παρούσα -είναι το κοινό χτήμα της μεγάλης λαϊκής παράδοσης του Γένους. Είναι η υπόσταση, ακριβώς, αυτού του πολιτισμού, αυτής της διαμορφωμένης ενέργειας, που έπλασε τους ανθρώπους και το λαό που αποφάσισε να ζήσει ελεύθερος ή να πεθάνει στα '21.

Γι' αυτό η λαϊκή μας παράδοση είναι τόσο σπουδαία.

Πηγή: Γιώργου Σεφέρη, «Δοκιμές», εκδ. Ίκαρος, Αθήναι 1981 (4)

ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣΤΕ ΜΙΑ ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ ΠΟΥ ΔΙΑΒΑΣΑΤΕ

Δραστηριότητα-περίληψη κειμένου σε 150 -200 λέξεις. Μπορείτε να επιλέξετε ανάμεσα σε μία εκτενή και μία συνοπτική περίληψη προσέχοντας ότι:

Σε σχέση με το κείμενο και με γνώμονα τον τρόπο σκέψης του συγγραφέα, μπορούμε να ανιχνεύσουμε τις βασικές έννοιες μιας περίληψης υποβάλλοντας σύντομα ερωτήματα και βασικά: **ποιος, πού, πότε, τι, πώς, γιατί, με ποιον σκοπό, με ποιο αποτέλεσμα, κ.λπ.**

Σε κάθε περίπτωση μπορούμε να εργαζόμαστε ανά παράγραφο βρίσκοντας τα μέρη της (**θεματική περίοδος, λεπτομέρειες, πρόταση- κατακλείδα**) και σημειώνοντας τις **λέξεις – κλειδιά ή τις φράσεις-κλειδιά**.

Οι λέξεις (ή φράσεις κατά περίπτωση) αυτές εκφράζουν τα βασικά στοιχεία, τις θέσεις, τους προβληματισμούς, τις σκέψεις, τα συναισθήματα του συγγραφέα.

Η εκτενής περίληψη βασίζεται:

- Στο **θεματικό κέντρο** του κειμένου.
- Στους **πλαγιότιτλους** των παραγράφων.
- Στις σημαντικές λεπτομέρειες της κάθε παραγράφου.

Η συνοπτική περίληψη βασίζεται:

- Στο θεματικό κέντρο του κειμένου.
- Στους πλαγιότιτλους των παραγράφων.

Η πολύ σύντομη περίληψη βασίζεται:

- Στο θεματικό κέντρο του κειμένου.
- Στους πλαγιότιτλους των ευρύτερων ενοτήτων.

Τι δεν πρέπει να έχει ένα κείμενο που γράφετε, για να είναι μια σωστή περίληψη:

Λεπτομέρειες, παραδείγματα, αφηγήσεις, επεξηγήσεις, παρενθετικές φράσεις, γνωμικά, αποφθέγματα, παροιμίες, απαριθμήσεις, στατιστικά ή ερευνητικά στοιχεία, αναφορές του συγγραφέα σε λόγια άλλων, ερωτήσεις, παραθέματα ή αυτούσιες φράσεις του κειμένου, δικά σας σχόλια ή οποιαδήποτε προσθήκη, μεταφορές, παρομοιώσεις. Σε κάθε περίπτωση κρατήστε την περίληψή σας μακριά από πολλές λεπτομέρειες.

Κλειδί για την επιτυχημένη περίληψη είναι οι λεγόμενες διαρθρωτικές λέξεις, εκφράζοντας:

- **το αίτιο – αποτέλεσμα:** επειδή, διότι, έτσι, γι' αυτόν τον λόγο
- **η αντίθεση – εναντίωση:** αλλά, όμως, ωστόσο, από την άλλη πλευρά
- **η χρονική σχέση:** ύστερα, προηγουμένως, εν τω μεταξύ
- **ένας όρος, προϋπόθεση:** αν, εκτός αν, σε περίπτωση που, εφόσον
- **η επεξήγηση:** με άλλα λόγια, δηλαδή, για να γίνω σαφέστερος, για να το διευκρινίσουμε...
- **η έμφαση:** είναι αξιοσημείωτο ότι, θα ήθελα να τονίσω, να επιστήσω την προσοχή στο γεγονός ότι
- **η απαρίθμηση επιχειρημάτων, η εισαγωγή μιας καινούριας ιδέας:** πρώτο... δεύτερο..., καταρχάς, τελικά, άλλο επιχείρημα..., στη συνέχεια...
- **ένα συμπέρασμα, συγκεφαλαίωση:** για να συνοψίσουμε, συγκεφαλαιώνοντας, κλείνοντας τη συζήτησή μας... επιλογικά, συμπερασματικά θα λέγαμε ότι..., ολοκληρώνοντας τη μελέτη του θέματός μας...

Επιδιώκουμε:

1. Την αντικειμενική και σωστή απόδοση του περιεχομένου με διάφορες τεχνικές πύκνωσης (γενίκευση, αναδιατύπωση, υπερώνυμα κ.λπ.), χωρίς να μιμούμαστε τη γραφή, το ύφος του συγγραφέα και χρησιμοποιώντας δικές μας λέξεις, συνώνυμες συχνά κάποιων λέξεων του κειμένου.
2. Οι περιλήψεις να έχουν ύφος πληροφόρησης.
3. Να υπάρχει άρτια δόμηση: νοηματική ενότητα, αλληλουχία νοημάτων, συνοχή.
4. Την επιλογή της σαφέστερης και αισθητικά τελειότερης σύνταξης, (ενεργητικής ή παθητικής).

Όταν γράφουμε μία περίληψη, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε για το κείμενο ή τη γραφή του συγγραφέα τα ακόλουθα ρήματα, ανάλογα με τη θεώρησή μας:

- **Αναφορικά:** ονομάζει, διατυπώνει τη γνώμη, δηλώνει, περιγράφει, εισηγείται, ανακοινώνει, αναφέρει, μνημονεύει, παραθέτει αυτολεξεί (ένα άλλο κείμενο), σχολιάζει, ερμηνεύει, συζητά (ένα άλλο κείμενο), παρατηρεί, διαπιστώνει, ορίζει, προσδιορίζει, καθορίζει, αποσαφηνίζει, διευκρινίζει, επεξηγεί, εξηγεί, αιτιολογεί, διαιρεί, αποκαλεί, συγκρίνει, απορεί, αντιπαραθέτει, αντιπαραβάλλει, επιχειρηματολογεί (υπέρ ή κατά), υπερασπίζεται, υποστηρίζει, υπεραμύνεται, συνηγορεί, συμφωνεί με, ταυτίζεται με, δικαιολογεί, απορρίπτει, αντικρούει, αντιτείνει, αντιπροτείνει, στηρίζει (την άποψή του), αποδεικνύει, αναρωτιέται, δείχνει, κρίνει, αξιολογεί, ανασκευάζει, αποτιμά, συστήνει, διαβεβαιώνει, βεβαιώνει προτείνει, ισχυρίζεται, αποφαίνεται, υπερασπίζεται την άποψη,

υποστηρίζει, επιμένει (ότι), προβλέπει, λέει, σημειώνει, τονίζει, επισημαίνει, υπογραμμίζει, αποκαθιστά τη σημασία, πραγματεύεται, εξετάζει, συζητά, ασχολείται (με), αναφέρεται (σε), αναλύει, αναπτύσσει, ταξινομεί, απαριθμεί, συμπληρώνει, προσθέτει, αφηγείται, διηγείται, προτείνει, αντιπροτείνει, συμβουλεύει, απολογείται, εύχεται, αγανακτεί, θαυμάζει, χαρακτηρίζει, τεκμηριώνει.

-Ποσοτικά και ποιοτικά: αποσιωπά, παραλείπει, δεν αναφέρει / αναφέρεται, θίγει πλαγίως, έμμεσα, επιφανειακά, εξετάζει διεξοδικά, αναλυτικά, προσεκτικά, συζητά διεξοδικά, ανοίγει – κλείνει – ολοκληρώνει τη συζήτηση, εξαντλεί το θέμα, ποσώς συμπεραίνει, προσθέτει, υπογραμμίζει, επισημαίνει, ακραιφνώς υποστηρίζει.

-Επεξηγηματικά: επεξηγεί, συγκεκριμενοποιεί (για άλλο κείμενο), παραφράζει (για άλλο κείμενο), ερμηνεύει....

-Διαρθρωτικά: τροποποιεί, αλλάζει (τη διατύπωση), διορθώνει (τον εαυτό του/τους συνομιλητές του), ανασκευάζει τα επιχειρήματα, αναιρεί όσα είπε, μετακινείται ως προς την άποψή του...

-Επικοινωνιακά: μιλά, απευθύνει τον λόγο, δίνει ή ζητά τον λόγο, παίρνει, διεκδικεί τον λόγο, παρεμβαίνει, διακόπτει, απαντά, απευθύνεται.

-Οργανωτικά: ξεκινά, προλέγει, αρχίζει, συνεχίζει, μεταβαίνει (σε άλλο θέμα), παρεκβαίνει, προχωρά, τελειώνει, καταλήγει, συμπεραίνει, συνοψίζει, ανακεφαλαιώνει.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΞΕΝΙΤΙΑΣ

του ΚΩΣΤΑ ΚΡΥΣΤΑΛΛΗ

Πίνακας του Ν.Γ. Πεντζίκη

Το Τραγούδι του Τρυγητού

Το λέει ο πετροκότσυφας στο δροσερό αυλάκι,
Το λεν στα πλάια οι πέρδικες, στην ποταμιά τ' αηδόνια,
Το λεν στ' αμπέλια οι λυγερές, το λεν με χίλια γέλια,
Το λέει κι η Γκόλφω η όμορφη, το λέει με το τραγούδι.

Αμπέλι μου, πλατύφυλλο και καλοκλαδεμένο,
Δέσε σταφύλια κόκκινα, να μπω να σε τρυγήσω,
Να κάμω αθάνατο κρασί, μοσχοβολιά γιομάτο
Μέσ' στα κατώγεια τα βαθιά σαν μόσχο να το κρύψω,
Να το φυλάξω ολάκερες χρονιές, ακέριους μήνες.

Ώσπου ναρθεί μίαν άνοιξη, ναρθεί ένα καλοκαίρι
Να γύρει από την μακρινή, την ξενιτιά ο καλός μου.
Να κατεβώ μέσ' στην αυλή, να πιάκω τ' άλογό του.
Να τον φιλήσω αγκαλιαστά στα μάτια και στο στόμα,
Να τον κεράσω, αμπέλι μου, τ' αθάνατο κρασί σου,
Της ξενιτιάς τα βάσανα να παν, να τα ξεχάσει.

ΠΛΟΥΤΙΖΩ ΤΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΜΟΥ

τραγούδι 1. (α) **άσμα**, ωδή, κομμάτι (β) (συνεκδ., π.χ. το~ του βιολιού) **μελωδία**, μουσική, μουσικός ήχος **2.** (συνεκδ.) τραγούδισμα: άρχισε το ~ >**τραγούδισμα** (συνεκδ.) τραγούδι **τραγουδιστής ερμηνευτής** (τραγουδιού), αοιδός (λόγ.), βάρδος (λαϊκ.) **τραγουδιστικός** (π.χ. ~ φωνή / τόνος) **μελωδικός**, μουσικός, **τραγουδιστός** (π.χ. ~ φωνή / ήχος) **μελωδικός**, μουσικός
τραγουδοποιός συνθέτης (καταchr.) **τραγουδώ 1.** (α) **λέω τραγούδι**, άδω (λόγ.) (β) (π.χ. ~ τραγούδια τού Θεοδωράκη) **ερμηνεύω**, εκτελώ, αποδίδω || (για πουλιά) κελαηδώ, τιτιβίζω **2.**(μτφ.), **υμνώ**, εξυμνώ: με τα ποιήματά του τραγούδησε τον καημό της ξενιτιάς **τραγωδία 1.** (φιολ., π.χ. αρχαία τραγωδία) δράμα \\θέατρο **Αντ.** Κωμωδία, **2.** (συνεκδ., π.χ. αεροπορική / οικογενειακή~) **συμφορά**, καταστροφή, δράμα, δυστυχία, κακό, δεινό, πάθημα, δυστύχημα, πληγή, πλήγμα, ατυχία, όλεθρος **Αντ.** ευτύχημα, ευτυχές γεγονός. ΣΧΟΛΙΟ λ. δραματοποιώ
τραγωδιογράφος τραγικός (ποιητής), τραγωδοποιός, τραγωδός **Αντ.** κωμικός (ποιητής), κωμωδιογράφος
τραγωδοποιός τραγικός (ποιητής), τραγωδιογράφος, τραγωδός **Αντ.** κωμικός (ποιητής), κωμωδιογράφος
τραγωδός τραγικός (ποιητής), τραγωδιογράφος, τραγωδοποιός Αντ. κωμικός (ποιητής), κωμικός (ποιητής), κωμωδιογράφος

ΜΕΛΕΤΩ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΣΤΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΠΡΟΣΕΧΩ ΣΤΟΥΣ ΤΟΝΟΥΣ ΟΤΙ:

- Οι μονοσύλλαβες λέξεις δεν τονίζονται: μια, για, γεια, πια, νιος κ.λπ.
- Οι τύποι της ερωτηματικής αντωνυμίας ποιος είναι μονοσύλλαβοι και δεν τονίζονται: ποιες, ποιοι, ποιους κ.λπ.
- Που (αναφορική αντωνυμία), πού (ερωτηματικό επίρρημα), πως (ειδικός σύνδεσμος), πώς (ερωτηματικό επίρρημα): ρώτησα αυτόν που ήταν υπεύθυνος πού μπορούσα να σε βρω. Πώς μπορούσα να πω πως δε σε ξέρω;
- Μία, μια (=μία), δύο, δυο (=δύο), το βιος - ο βίος
- Δεν χάνουν τον τόνο τους λέξεις που έγιναν μονοσύλλαβες μετά από έκθλιψη ή αποκοπή: φέρ' το, κόψ' το, άσ' το, μήτ' εσύ κτλ.
- Ένας ρηματικός τύπος που έμεινε άτονος από αφαίρεση δεν ανεβάζει τον τόνο στην προηγούμενη λέξη, π.χ. μου 'φερε, τα 'δειξε, τα 'ριξε, θα 'θελα, που 'ναι (αλλά, πού 'ναι;), μου 'πε κτλ.
- Τονίζονται οι αδύνατοι τύποι των προσωπικών αντωνυμιών (μου, σου, του, της, τον, την, το, μας, σας, τους, τα), όταν στην ανάγνωση υπάρχει περίπτωση να θεωρηθούν εγκλιτικές ή να οδηγήσουν σε ασάφεια, π.χ., ο φίλος μου είπε (= ο φίλος είπε σε μένα), αλλά ο φίλος μου είπε (= ο δικός μου φίλος είπε).

ΜΑΘΑΙΝΩ ΓΙΑ ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Όταν δημιουργείται ένα δημοτικό τραγούδι, ο ποιητής είναι ένας. Βάζει, βέβαια, προσωπικό συναίσθημα, αλλά κυρίως στηρίζεται σε άλλα τραγούδια, αρχίζοντας με έναν γνωστό δημοτικό στίχο ή αλλάζοντας γνωστούς στίχους, για να τους φέρει στο θέμα του.

Αλλά και πάλι το δημιούργημά του περνάει από στόμα σε στόμα και από τη μια γενιά στην άλλη μέσα από γιορτές και έθιμα που αναβιώνουν σε κάθε τόπο. Άλλος προσθέτει, αφαιρεί, διορθώνει. Ο αρχικός ποιητής ξεχνιέται και το τραγούδι γίνεται δημιούργημα όλου του λαού και εκφράζει τα συναισθήματα όλων. Μαζί με τον στίχο, ο ποιητής βάζει και μελωδία. Γιατί τα δημοτικά δεν είναι τραγούδια που γράφονται για να διαβάζονται, αλλά για να τραγουδιούνται και να χορεύονται, καθένα σε συγκεκριμένη στιγμή.

Κατηγορίες δημοτικών τραγουδιών:

α. Διηγηματικά ή αφηγηματικά.

1. Τα ακριτικά. Τραγούδια που διηγούνται τις περιπέτειες και τις ηρωικές πράξεις του Διγενή Ακρίτα και των Ακριτών, που φρουρούσαν στα σύνορα του Βυζαντίου.
2. Οι παραλογές. Διηγούνται σε τόνο επικό ή δραματικό (ανάλογα με το θέμα) μια ιστορία, αληθινή ή πλαστή ή αναφέρονται σε θρύλους και παραδόσεις.

3. Οι ριμάτες. Είναι σαν τις παραλογές, αλλά έχουν ομοιοκαταληξία (ρίμα), η οποία πηγαίνει κάθε δύο στίχους.

β. Τα λυρικά.

1. Ιστορικά. Μιλάνε για ιστορικά γεγονότα, μάχες, ήρωες. Από αυτά, άλλα περιγράφουν νίκες, ενώ άλλα θρηνούν για καταστροφές πόλεων και κάστρων και λέγονται θρήνοι.

2. Κλέφτικα. Μιλάνε για την ζωή των κλεφτών και των αρματολών και μας δίνουν πολλά στοιχεία για τον ιστορικό βίο της νεότερης Ελλάδας.

3. Ερωτικά. Υπάρχει μεγάλη ποικιλία και υμνούν την αγάπη.

4. Της ξενιτιάς. Παρουσιάζουν με έντονο λυρισμό το συναίσθημα του ξενιτεμένου, τη νοσταλγία, την ανάγκη του ανθρώπου να φύγει, να ελπίζει σε ένα καλύτερο μέλλον, σε ένα χαρούμενο γυρισμό στην πατρίδα.

5. Μοιρολόγια. Εκφράζουν τη θλίψη για τον θάνατο αγαπημένων προσώπων και συνήθως αποδίδονται σε συνθέσεις των γυναικών που τραγουδούν κλαίγοντας για τους χαμένους μας ανθρώπους.

6. Γαμήλια ή νυφιάτικα. Στα τραγούδια του γάμου υπάρχει ζωηρό και έντονο ύφος, καθώς αναφέρονται στη νύφη ή τον γαμπρό και τραγουδιούνται από τον αρραβώνα ως τον γάμο, σύμφωνα με τα λαϊκά ελληνικά έθιμα.

7. Νανουρίσματα. Τα τραγούδια με τα οποία κοιμίζουν τα μωρά στην κούνια και συχνά αποκαλύπτουν έντονα στοιχεία της κοινωνικής ζωής και της ηθικής της.

8. Εορταστικά-Θρησκευτικά. Το περιεχόμενό τους είναι θρησκευτικό. Συνήθως αναφέρονται σε κάποια γιορτή της χριστιανοσύνης: Χριστούγεννα, Πρωτοχρονιά, των Φώτων, του Λαζάρου, της Μεγάλης Παρασκευής.

Επειδή λέγονται από παιδιά, ονομάζονται και παιδικά. Όταν τα παιδιά τα τραγουδούν, παίρνουν χρήματα ή αυγά, γλυκά κλπ.

9. Εργατικά. Υπάρχουν πολλές δουλειές που γίνονται με κίνηση, όπως το ψάρεμα, ο τρύγος, ο αργαλειός κ.λπ. Τα εργατικά τραγούδια έχουν σχέση με κάποιο επάγγελμα. Κυρίως, όμως, ενδιαφέρει ο ρυθμός τους, γιατί συμφωνεί με τις ανάλογες κινήσεις του εργαζομένου, ενώ ταυτόχρονα τον διασκεδάζει. Παραπλήσια εκδοχή βρίσκουμε και σε άλλους πολιτισμούς, όπως στους γεωργούς της Αφρικής που καλλιέργησαν δική τους μουσική με στίχους.

10. Τα δίστιχα. Λέγονται έτσι, γιατί αποτελούνται από δύο στίχους. Είναι γνωστά και ως γνωμικά, γιατί εκφράζουν γνώμες και λαϊκές ιδέες πάνω σε διάφορα θέματα. Τα συναντάμε και ως λιανοτράγουδα, μαντινάδες (στην Κρήτη) και κοτσάκια (στην Νάξο).

11. Τα Κοινωνικά. Είναι τα τραγούδια που εκφράζουν την πικρία για την ανθρώπινη δυστυχία και την κοινωνική αδικία.

12. Καλλιτεχνικά. Αυτά τα τραγούδια δεν έχουν ένα συγκεκριμένο θέμα, αλλά σε αυτά ο δημιουργός μιλάει για την τέχνη του, τους στίχους του, την αισθητική του λόγου.

13. Παθητικά. Πρόκειται για τραγούδια γεμάτα στενόχωρη διάθεση, παράπονο, θλίψη.

14. Παρακλητικά-Εγκωμιαστικά. Σε αυτά ο ποιητής μιλάει με όλα τα έμψυχα και άψυχα πράγματα, τα προσωποποιεί και δίνει ψυχή στα άψυχα (ανιμισμός). Έτσι, βλέπουμε στα τραγούδια αυτά τα πουλιά, τα βουνά, τα δάση, τα λουλούδια και τα παρακαλεί για κάτι, να τους δώσει μήνυμα για το αγαπημένο του πρόσωπο, που ίσως βρίσκεται μακριά ή να τα ρωτήσει τι κάνουν οι αγαπημένοι του, επειδή βρίσκεται στην ξενιτιά. Στα εγκωμιαστικά τραγούδια, ο ποιητής υμνεί ένα πρόσωπο, ένα χωριό, την πατρίδα του.

15. Εύθυμα και ευτράπελα. Τέτοια είναι τα ποιήματα, που παρουσιάζουν με χιούμορ όσα άσχημα συμβαίνουν στη ζωή.

(www.logotexnia.com, σε διασκευή Σμαράγδα Μανταδάκη).

Παραδοσιακά Τραγούδια από τον τόπο μας

Βασιλικός θα γίνω

Στίχοι: Παραδοσιακό

Μουσική: Παραδοσιακό

Βασιλικός θα γίνω στο παραθύρι σου,
στο παραθύρι σου.
Κι ανύπαντρος θα μείνω για το χατίρι σου,
για το χατίρι σου.
Το φεγγάρι κάνει βόλτα στις αγάπης μου την πόρτα,
το φεγγάρι κάνει κύκλο στις αγάπης μου τον κήπο.
Έβγα στο παραθύρι κρυφά απ' τη μάνα σου,
κρυφά απ' τη μάνα σου.
Και κάνε πως ποτίζεις τη μαντζουράνα σου,
τη μαντζουράνα σου.
Το φεγγάρι κάνει βόλτα στις αγάπης μου την πόρτα,
το φεγγάρι κάνει κύκλο στις αγάπης μου τον κήπο.
Ο ήλιος βασιλεύει κι η μέρα σώνεται,
κι η μέρα σώνεται.
Κι ο νους μου απ' την αγάπη δεν συμμαζώνεται,
δεν συμμαζώνεται.
Το φεγγάρι κάνει βόλτα στις αγάπης μου την πόρτα,
το φεγγάρι κάνει κύκλο στις αγάπης μου τον κήπο.

1. Δημοτικά τραγούδια από την Ήπειρο. Η Ήπειρος είναι διοικητική περιφέρεια στο βορειοδυτικό τμήμα της Ελλάδας. Στα δυτικά βρέχεται από το Ιόνιο πέλαγος και ανατολικά συνορεύει με τη Μακεδονία και τη Θεσσαλία. Νότια φτάνει μέχρι τον Αμβρακικό κόλπο και τον νομό Αιτωλοακαρνανίας. Στα βόρεια συνορεύει με την Αλβανία. Περιλαμβάνει τους νομούς Άρτας, Θεσπρωτίας, Ιωαννίνων και Πρέβεζας.

Γιάννη μου, το μαντίλι σου

Στίχοι: Παραδοσιακό

Μουσική: Παραδοσιακό

Γιάννη μου το μαντίλι σου,
τι το 'χεις λερωμένο, βρε Γιάννη, Γιαννάκη μου,
τι το 'χεις λερωμένο, βρε παλικαράκι μου.
Το λέρωσε η ξενιτιά,
τα έρημα τα ξένα, βρε Γιάννη, Γιαννάκη μου,
τα έρημα τα ξένα, βρε παλικαράκι μου.
Πέντε ποτάμια το 'πλεναν,
Καί' βαψαν και τα πέντε, βρε Γιάννη, Γιαννάκη μου,
Καί' βαψαν και τα πέντε, βρε παλικαράκι μου.
Πέρασε και η αγάπη σου,
και 'βαψε κι η καρδιά της, βρε Γιάννη, Γιαννάκη μου,
καί' βαψε κι η καρδιά της, βρε παλικαράκι μου.

ΠΛΟΥΤΙΖΩ ΤΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΜΟΥ

Μαντίλι: μικρό τετράγωνο ύφασμα για το καθάρισμα των ματιών, της μύτης.
Π.χ.: Στα χωριά οι γιαγιάδες φοράνε μαντίλι στο κεφάλι.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- Δείτε σε ποια κατηγορία Δημοτικού τραγουδιού ανήκουν τα προηγούμενα δημοτικά τραγούδια και τραγουδήστε τα.
- Μάθετε ποιοι χοροί τα συνοδεύουν στον ρυθμό αυτό.
- Συχνά τα δημοτικά τραγούδια χαρακτηρίζονται από:
ΥΠΕΡΒΟΛΗ ΠΡΟΣΩΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΠΑΡΟΜΟΙΩΣΕΙΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ
- Βρείτε τα Σχήματα Λόγου που μπορείτε να αναγνωρίσετε σε αυτά τα τραγούδια.

ΑΠΟ ΤΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΩΣΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΟΤΑΝ ΜΙΛΑΜΕ

Συχνά κάνουμε λάθη στη γλώσσα με το οριστικό άρθρο (ο, η, το), αλλά και το αόριστο (ένας, μία ένα κ.λπ).

Χρησιμοποιούμε το αόριστο άρθρο:

α) όταν δηλώνεται κάτι αόριστο και γενικό.

Παράδειγμα: Με περιμένει ένας φίλος μου, (κάποιος, δεν τον ονομάζω).

Είναι ένα ωραίο λουλούδι, (κάποιο λουλούδι).

β) όταν δίνεται έμφαση σε ένα ουσιαστικό.

Παράδειγμα: Ένας σοφός δεν το ξέρει αυτό, εγώ πώς να το ξέρω;
(δηλ. ακόμη κι ο σοφός, που είναι γνώστης, δεν το ξέρει).

ΠΡΟΣΕΧΟΥΜΕ, επίσης, ότι ΔΕΝ χρησιμοποιούμε αόριστο άρθρο:

α) με ονόματα πληθυντικού αριθμού, γιατί το αόριστο άρθρο δεν έχει πληθυντικό αριθμό, ή χρησιμοποιούμε αόριστη αντωνυμία.

Παραδείγματα:

α) Είδα πουλιά να πετούν στον αέρα.

Έχω βιβλία στο σπίτι μου.

Με περίμεναν έξω κάποιοι φίλοι μου.

β) σε περιπτώσεις έκφρασης.

Παράδειγμα: Πήγαν και τον βρήκαν σε μια βαθιά χαράδρα,
αλλά και:

Πήγαν και τον βρήκαν σε βαθιά χαράδρα.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

A. Ξαναγράψτε τις φράσεις, αλλάζοντας το οριστικό άρθρο με το αόριστο:

1. Ο εργατικός γεωργός.

.....

2. Η κρύα νύχτα.

.....

3. Το όμορφο σπίτι.

.....

4. Το χαμόγελο του παιδιού.

.....

5. Το άρωμα της γυναίκας.

.....

B. Συμπληρώστε τα άρθρα που λείπουν στις παρακάτω φράσεις:

1. πιο εύκολο πρόβλημα δεν έλυσες;

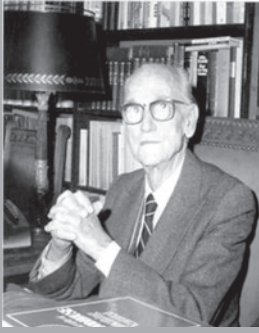
2. Είδα Ελένη πριν λίγο.

3. μέρα θα σε καλέσω στο εξοχικό μου σπίτι.

4. Του χάρισα ποδήλατο, που σου έδειξα.

5. Ποιος είναι κύριος;

6. Αυτή είναι φίλη που σου έλεγα.

ΓΙΑ ΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ

Προτιμώ το ραδιόφωνο από την τηλεόραση. Στο πρώτο ακούω τα παράσιτα, στο δεύτερο τα βλέπω κιόλας.
Κανελλόπουλος Αλέκος,
Έλληνας Πολιτικός

- Τι είναι για σας το ραδιόφωνο;
- Μειωμένο το πολύγλωσσο πρόγραμμα της φωνής της Ελλάδας
- Ηλεκτρομαγνητίζουν Κάβο Γκέκο και Ζύγι
- Κινητός ραδιοφωνικός σταθμός για την επαρχία του Αφγανιστάν

• ΒΙΟΓΡΑΦΙΕΣ

- Γουλιέλμο Μαρκόνι
- Νικόλα Τέσλα

ΜΑΘΑΙΝΟΥΜΕ

- Περίληψη
- Σύνταξη επιστολής Διαμαρτυρίας
- Είδη παραγράφου
- Συζήτηση στρογγυλής τράπεζας- παρουσίαση- επίσημη ομιλία
- Παρουσίαση προσώπου- βιογραφία
- Επιχειρηματο-λογία και βουλευτικά ρήματα
- Η πειθώ της διαφήμισης στον γραπτό λόγο

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ

Υποβλήθηκε από radiofono.gr στις Κυρ, 03/02/2013 - 09:52.

Στις 13 Φεβρουαρίου γιορτάζεται η **Παγκόσμια Ημέρα Ραδιοφώνου** σε ολόκληρο τον κόσμο, τιμώντας την επέτειο ίδρυσης του Ραδιοφώνου των Ηνωμένων Εθνών από τον **ΟΗΕ**, (13 Φεβρουαρίου του 1946). Στο πλαίσιο της γιορτής, πλήθος εκδηλώσεων και αφιερωμάτων πραγματοποιούνται εντός και εκτός των ραδιοφωνικών συχνοτήτων, σε εκατοντάδες πόλεις και χιλιάδες συχνοτήτες ολόκληρου του πλανήτη. Η ΕΡΤ συμμετέχει στον εορτασμό με ειδικά αφιερώματα και μια πρόσκληση...έκπληξη για τους ακροατές της Ελληνικής Ραδιοφωνίας.

Μέσω τηλεφώνου, οι ακροατές θα έχουν την ευκαιρία να «εκπέμψουν» το δικό τους μήνυμα, εκφράζοντας την άποψή τους σχετικά με το **τι σημαίνει για τούς ίδιους το ραδιόφωνο**. Όσοι ενδιαφέρονται, μπορούν να καλούν στο 210-6015425 καθημερινά, από τις 12:00 - 15:00 και να πουν τι σημαίνει για αυτούς ραδιόφωνο. Το μήνυμα που θα ηχογραφηθούν θα πρέπει να έχει διάρκεια μέχρι ένα λεπτό. Τα καλύτερα από αυτά θα ακουστούν ζωντανά, ανήμερα της γιορτής, (13 Φεβρουαρίου). Η **θέσπιση της παγκόσμιας ημέρας** είχε προταθεί το Σεπτέμβρη του 2010 από την Ισπανική Ραδιοφωνική Ακαδημία και έγινε αποδεκτή από το Εκτελεστικό Συμβούλιο της Ουνέσκο στις 29 Σεπτέμβρη του 2011, για να επικυρωθεί στη συνέχεια και από την European Broadcasting Union. (Ευρωπαϊκή Ραδιοφωνική Ένωση).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Χωριστείτε σε ομάδες των δύο ατόμων και ετοιμάστε το δικό σας μήνυμα για τη γιορτή του ραδιοφώνου, προκειμένου να το ηχογραφήσετε και να το ανακοινώσετε στην τάξη. Στη συνέχεια φτιάξτε ένα μήνυμα όλοι μαζί, για να το στείλετε στον διαγωνισμό.

Προηγουμένως συζητήστε στην τάξη:

- 1) Τι μας προσφέρει το ραδιόφωνο;
- 2) Σε ποιες περιπτώσεις ακούμε ραδιόφωνο;
- 3) Ποιες εκπομπές του ραδιοφώνου μάς αρέσουν;
- 4) Ενημερωνόμαστε για ειδήσεις από το ραδιόφωνο;
- 5) Σε τι είναι πιο εύχρηστο, συγκρίνοντάς το με την τηλεόραση.

*Μειωμένο το πολύγλωσσο πρόγραμμα της Φωνής της Ελλάδας
Υποβλήθηκε από radiofono.gr στις Σάβ, 03/09/2011 - 07:09.*

Αποδεκατισμένο βγαίνει το πολύγλωσσο πρόγραμμα της Φωνής της Ελλάδας στα βραχεία τους τελευταίους μήνες. Στο θερινό πρόγραμμα, το οποίο ισχύει από το Μάρτιο και θα συνεχιστεί μέχρι τον Οκτώβριο, βγαίνουν στον αέρα 4 ξενόγλωσσες εκπομπές διάρκειας 3 ωρών ημερησίως, μόνο στα αγγλικά, τα γαλλικά, τα γερμανικά και τα ρώσικα. Κατά συνέπεια μεταδίδονται προγράμματα σε 2 γλώσσες λιγότερες από το προηγούμενο εξάμηνο, οπότε και έβγαιναν στον αέρα επίσης άλλες δύο εκπομπές στα αλβανικά και τα ιταλικά, διαμορφώνοντας ένα καθημερινό ξενόγλωσσο πρόγραμμα διάρκειας 5 ωρών.

Σε κάθε περίπτωση, ο αριθμός των γλωσσών έχει μειωθεί δραστικά σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια, οπότε και διέθετε επιπροσθέτως εκπομπές στα αραβικά, τα βουλγαρικά, τα ισπανικά, τα πολωνικά, τα ρουμάνικα, τα σερβοκροατικά και τα τούρκικα.

Το ξενόγλωσσο πρόγραμμα της Ε.ΡΑ. 5 βγαίνει στον αέρα από κοινού με το ραδιοφωνικό σταθμό Φιλία, ο οποίος απευθύνεται στους ξενόγλωσσους κατοίκους εντός της Ελλάδας. Για την εκπομπή χρησιμοποιούνται οι συχνότητες 11645 ΚHz στα βραχεία, 666 ΚHz στα μεσαία και 106,7 στα FM της Αθήνας. Δυστυχώς ο πομπός των 666 ΚHz που σε αντίθεση με τα βραχεία εκπέμπει ολόκληρη τη μέρα, έχει αποδεκτή εμβέλεια μόνο στην κεντρική Ελλάδα, ενώ η συχνότητα των 792 ΚHz που κάλυπτε τη Βόρεια Ελλάδα και τα Βαλκάνια, έχει παραχωρηθεί εδώ και 5 χρόνια στην Ε.ΡΑ. Σπορ.

Το ξενόγλωσσο πρόγραμμα της ΕΡΑ στοχεύει μόνο προς την Ευρώπη. Προς τις άλλες Ηπείρους η Ε.ΡΑ. 5 εκπέμπει μόνο το ελληνόφωνο πρόγραμμα της. Πρόσφατα, η Κρατική Ελληνική Ραδιοφωνία και Τηλεόραση άλλαξε και εκπέμπει με την ονομασία Δημόσια Ραδιοφωνία (ΔΡ) και Δημόσια Τηλεόραση (ΔΤ) .

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Συζητήστε και εξηγήστε τους όρους:

- πολύγλωσσο ραδιόφωνο
- κρατική ραδιοφωνία
- διεθνής ραδιοφωνική προπαγάνδα

- Ετοιμάστε το δικό σας ραδιοφωνικό πρόγραμμα, έτσι όπως εσείς θα το θέλατε για τις ανάγκες της περιοχής στην οποία ζείτε.
- Βρείτε τίτλο για την εκπομπή σας.
- Ορίστε το περιεχόμενο.
- Σε ποιο ακροατήριο θα απευθύνεται; Σε ποιες ηλικίες, σε ποιες ομάδες ανθρώπων με ειδικά ενδιαφέροντα;
- Γράψτε ένα κείμενο που θα αναφέρει πώς θα λέγεται και θα περιγράφει περιληπτικά τι περιλαμβάνει η εκπομπή σας.
- Μπορείτε να επιλέξετε από τον κατάλογο που ακολουθεί ή να φτιάξετε μια δική σας πρόταση.

ΕΚΠΟΜΠΗ

A. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

• ΜΟΥΣΙΚΗ, ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ, ΙΣΤΟΡΙΚΗ, ΑΘΛΗΤΙΚΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΥΓΕΙΑΣ, ΤΕΧΝΗΣ, ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ, ΘΕΑΤΡΙΚΗ, ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗ, ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ, ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ, ΤΟΠΙΚΗ, ΓΛΩΣΣΙΚΗ, ΧΙΟΥΜΟΡΙΣΤΙΚΗ, ΣΑΤΙΡΙΚΗ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ κ.ά.

B. ΑΠΟΛΕΚΤΕΣ

ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ, ΕΦΗΒΟΥΣ, ΓΥΝΑΙΚΕΣ, ΑΝΤΡΕΣ, ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΟΥΣ, ΝΕΟΥΣ, ΑΝΕΡΓΟΥΣ, ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ, ΕΜΠΟΡΟΥΣ, ΙΑΤΡΟΥΣ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ, ΑΓΡΟΤΕΣ, ΟΙΚΟΛΟΓΟΥΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΟΜΕΝΟΥΣ, ΠΟΛΙΤΕΥΤΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΥΟΜΕΝΟΥΣ, ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΥΣ, ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΦΙΛΟΥΣ, ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΥΣ, ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΟΥΣ κ.λπ.

Ηλεκτρομαγνητίζουν Κάβο Γκρέκο και Ζύγι

Ηλεκτρομαγνητικές εκπομπές 140% πάνω από το επιτρεπόμενο όριο εκπέμπουν οι βρετανικές κεραιές στο Ζύγι, με βάση τις τελευταίες μετρήσεις του Τμήματος Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών.

Σύμφωνα με τις μετρήσεις, σε απόσταση περίπου 47 μέτρων από τις κεραιές εκπομπής του βρετανικού Ραδιοφωνικού Σταθμού, προς τη θάλασσα, σε ιδιωτική γη, η εκπομπή ηλεκτρομαγνητικών πεδίων ξεπερνά κατά 140% περίπου τα επιτρεπόμενα όρια. Άλλες μετρήσεις του Τμήματος έδειξαν, επίσης, ότι στο Κάβο Γκρέκο, σε απόσταση περίπου 170 μέτρων μπροστά από τις κεραιές εκπομπής, εντός του περιφραγμένου χώρου, οι εκπομπές έφτασαν στο 239,2% του ανώτατου επιτρεπτού ορίου που καθορίζεται στη Σύσταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ωστόσο, το Υπουργείο, σύμφωνα με την απάντηση της Υπουργού, δεν μπορεί να γνωρίζει για τις ενέργειες των Βρετανών για αναβάθμιση των εγκαταστάσεών τους στο Ζύγι, καθώς η λειτουργία των εν λόγω εγκαταστάσεων δεν διέπεται από τους περί Ραδιοεπικοινωνιών Νόμους. Να σημειωθεί ότι σε όλες τις μετρήσεις σε σημεία που είναι πιο απομακρυσμένα από αυτά που διαπιστώθηκαν οι σημαντικές εκπομπές, οι μετρήσεις έδειξαν πολύ μικρότερους των ορίων εκπομπές, ενώ για τις περιοχές Αγίου Νικολάου στην Αμμόχωστο και ιδιαίτερα τις αμερικανικές εγκαταστάσεις στη Μακεδονίτισσα, αυτές ήταν σχεδόν μηδενικές.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- ΟΡΙΣΤΕ ΜΕ ΣΥΝΤΟΜΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΙΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑΙ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΙΣ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ ΚΕΡΑΙΕΣ.

- ΠΟΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙ Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ ΓΙΑ ΝΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΕΙ ΤΟ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ ΚΟΙΝΟ ΜΕ ΑΠΟΔΕΙΞΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ; ΥΠΟΓΡΑΜΜΙΣΤΕ ΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ ΣΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ.

- ΓΡΑΨΤΕ ΜΙΑ ΠΕΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑΣ ΣΕ ΔΥΟ ΟΜΑΔΕΣ:

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ:

Γράφουμε γράμμα, επικαλούμενοι επιχειρήματα σε σχέση με το άρθρο που διαβάσαμε, αλλά και άλλα δικά μας, για να πείσουμε τον αρμόδιο παράγοντα του Υπουργείου Υγείας να απομακρυνθούν οι κεραιές.

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ:

Έστω ότι είστε ένας υπεύθυνος συνεργάτης της εταιρείας που υποστηρίζει την παραμονή των ηλεκτρομαγνητικών βάσεων ραδιοφωνίας στις παραπάνω περιοχές. Γράψτε ένα απαντητικό άρθρο, για να αντικρούσετε τη θέση της αντίπαλης άποψης και να πείσετε για τα οφέλη που θα αποκομίσει η περιοχή από την παραμονή των ηλεκτρομαγνητικών εγκαταστάσεων ραδιοφωνίας. Κλείστε το άρθρο σας με την παροιμιώδη φράση του Τομ Κλάνσι :

....«Ποτέ μη χαραμίζεις ένα ψέμα, όταν η αλήθεια είναι αρκετή».

A. ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΚΑΙ ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ

Υπάρχουν κάποιες λέξεις που χρησιμοποιούμε, όταν προσπαθούμε να πείσουμε για την ορθότητα της σκέψης και των επιχειρημάτων μας, οι οποίες ακολουθούν πάντα ένα συγκεκριμένο είδος συλλογισμού.

Τέτοια πειστικά είδη με την οικογένεια λέξεων που θα σας βοηθήσει, είναι:

1. Αίτιο - αποτέλεσμα: (επειδή, διότι, για τον λόγο ότι, για αυτό τον λόγο, ως εκ τούτου, για παράδειγμα, στην πραγματικότητα κ.ά).
2. Αντίθεση-εναντίωση (βεβαίως, αλλά, όμως, ωστόσο, από την άλλη πλευρά, εκτός αν ισχυριστούμε, αν, φυσικά, αντίθετα, κ.ά).
3. Σχέση χρονικής αλληλουχίας: Καταρχήν, εξάλλου, θεωρώ ότι..., ύστερα, προηγουμένως, Έπειτα, επιπροσθέτως, εν τω μεταξύ.
4. Απαρίθμηση -πρώτο, δεύτερο, τρίτο, τελευταίο, τέλος, κ.ά.
5. Επεξήγηση: με άλλα λόγια, δηλαδή, για να καταστεί σαφέστερο πρέπει να πούμε, επίσης, ότι..., συνεπώς, έτσι, λοιπόν, κ.ά.
6. Δεοντολογική τροπικότητα: πρέπει, είναι ανάγκη, αποτελεί υποχρέωσή μας να συλλογιστούμε το γεγονός ότι....

ΠΡΟΣΕΧΟΥΜΕ ΟΤΙ:

Όταν εκφράζει κανείς την άποψή του για κάτι είναι σημαντικό να χρησιμοποιεί πειστικά ρήματα, ουσιαστικά, επίθετα, όπως:

Πιστεύω, έχω τη γνώμη ότι, άποψή μου είναι πως...,

θεωρώ, σκέφτομαι ότι, έχω την αίσθηση ότι, νομίζω,

κατά τη δική μου αντίληψη, φρονώ ότι...,

Κατά τη γνώμη μου,...κ.ά.

B. ΤΡΟΠΟΙ ΠΕΙΘΟΥΣ:

Επίκληση στη λογική.

Επίκληση στο συναίσθημα ακροατή, αναγνώστη, θεατή.

Επίκληση στο ήθος αποδέκτη, επίκληση στην αυθεντία,

επίθεση στο ήθος αντίπαλης άποψης.

Γ. ΔΟΜΗ ΕΝΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΟΤΟΛΟΓΙΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ:

1. Διατύπωση θέσης.
2. Διάρθρωση κειμένου σε τρία ακόλουθα μέρη:
 - α) απαρίθμηση επιχειρημάτων (1-3 παράγραφοι)
 - β) εισαγωγή νέας ιδέας-πρότασης που συστήνουμε (1 παράγραφος)
 - γ) συμπέρασμα-συγκεφαλαίωση (1-2 παράγραφοι).

Κινητός ραδιοφωνικός σταθμός για την επαρχία του Αφγανιστάν

ΑΝΑΚΤΗΘΗΚΕ από radiofono.gr στις Παρ, 27/11/2009 - 07:27.

Το Αφγανιστάν διαθέτει πλέον τον πρώτο του κινητό ραδιοφωνικό σταθμό, ένα κοινό πρότζεκτ του Πανεπιστημίου του Μπαμιγιάν, που εδρεύει βορειοδυτικά της πρωτεύουσας Καμπούλ, και του ιδρύματος Press Now, που εδρεύει στο Hilversum της Ελβετίας. Θα εξυπηρετήσει τις κοινότητες στις επαρχιακές περιοχές που δεν καλύπτονται από άλλους ραδιοσταθμούς. Ο Πρύτανης του Πανεπιστημίου Μπαμιγιάν, Δρ Γιουσούφι Αλί, άνοιξε τον ραδιοσταθμό με ένα καλωσόρισμα σε όλους όσοι ζουν στην κοιλάδα. Η φωνή του ακούστηκε σε ακτίνα 20 χιλιομέτρων. Το πρότζεκτ χρηματοδοτείται από την Cordaid, έναν διεθνή φορέα ανάπτυξης με έδρα την Ολλανδία και εξειδίκευση στην βοήθεια εκτάκτου ανάγκης και την υποστήριξη της ανοικοδόμησης.

Το κινητό στούντιο είναι εγκατεστημένο σε ένα προσεκτικά κατασκευασμένο ελβετικό φορτηγό, με ενσωματωμένο πομπό, μια μικρή εγκατάσταση για ηχογραφήσεις και μια χωριστή μονάδα επεξεργασίας. Ο Πρύτανης του Πανεπιστημίου του Μπαμιγιάν εξήγησε ότι ο κινητός σταθμός θα παρκάρει σε μια συγκεκριμένη τοποθεσία στην περιοχή, όπου οι παραγωγοί θα αρχίσουν να συλλέγουν πληροφορίες, να παράγουν ραδιοφωνικές εκπομπές και να κάνουν ηχογραφήσεις. Στον πληθυσμό θα γίνεται ενημέρωση εκ των προτέρων, ώστε να συμμετάσχει πλήρως ως προτεραιότητα της παραγωγής και της προετοιμασίας. Οι εκπομπές θα εκπέμπονται σε συγκεκριμένη ζώνη ώρας, κάθε μέρα. Το κοινό θα ακούει τις επί τόπου ηχογραφημένες εκπομπές, που θα περιλαμβάνουν ενημέρωση και πληροφορίες σχετικά με την συγκεκριμένη περιοχή. Μερικές από τις εκπομπές για θέματα υγείας θα

ετοιμάζονται εκ των προτέρων.

Το Πανεπιστήμιό τους θα εκπαιδεύσει τους φοιτητές στην παραγωγή ραδιοφωνικής δημοσιογραφίας και θα επιτρέψουν στους φοιτητές της Γεωπονίας να αναπτύξουν επικοινωνιακές δεξιότητες για την ευαισθητοποίηση του κοινού.

Γι' αυτό τον λόγο, θεωρεί ο Χίλντεμπραντ Μπέιλεφελντ το νέο εγχείρημα ως μια πολύτιμη προσθήκη στο τοπίο των ΜΜΕ. Παραδέχεται, βέβαια, τους κινδύνους που караδοκούν όταν δουλεύεις σε μία χώρα κυριευμένη από τον πόλεμο, αλλά πιστεύει ότι η λαϊκή στήριξη για οποιαδήποτε υποδομή μαζικής ενημέρωσης είναι το κλειδί για την βιωσιμότητα και την επιτυχία της. «Αυτό το εγχείρημα θα ξεκινήσει με τους ανθρώπους που ζουν στην καρδιά μια διαμάχης και που δεν θέλησαν ποτέ να υποστηρίξουν πλήρως τη μία ή την άλλη πλευρά. Έχουν το δικαίωμα να πάρουν αποφάσεις μετά από σωστή πληροφόρηση, χωρίς λογοκρισία προς εξυπηρέτηση κάποιας ομάδας συμφερόντων. Το Press Now θα διευκολύνει αυτή τη διαδικασία, προσπαθώντας να περιφρουρήσει τη δημοσιογραφική ανεξαρτησία όπως κάνει σε όλες τις ζώνες πολιτικών συγκρούσεων.»

Ένα επιτυχημένο πρότζεκτ μπορεί να οδηγήσει σε περισσότερες εκπομπές από κινητές μονάδες ή επέκταση των εκπομπών σε άλλες περιοχές. Το εγχείρημα έχει τους ακόλουθους στόχους:

- Να δώσει φωνή στον απρόσιτο πληθυσμό της επαρχίας Μπαμιγιάν.
- Να διδάξει στους φοιτητές τη δημοσιογραφία στην πράξη.
- Να διδάξει στους φοιτητές την ανάπτυξη μηνυμάτων με παραλήπτη κοινωνικές ομάδες.
- Να ενεργοποιήσει την τοπική κοινωνία ώστε να συμμετάσχει στην ανάπτυξη πολιτικών για την ίδια της την περιοχή.

Πηγή: PressNow / απόδοση στα ελληνικά: radiofono.gr

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΔΡΑΣΗ ΜΕ ΘΕΜΑ ΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ

Με αφορμή το παραπάνω κείμενο, αλλά και το κείμενο που ακολουθεί, ετοιμάστε μία συζήτηση στρογγυλής τράπεζας (4 ατόμων), όπου οι επιλεγμένοι-εθελοντές ομιλητές θα συζητήσουν ένα θέμα σχετικό με την αναγκαιότητα της χρήσης ραδιοφώνου ως μέσου επικοινωνίας και μόρφωσης σε περιοχές που το έχουν ανάγκη. Για να βοηθηθούν οι εισηγητές στην προετοιμασία της ομιλίας τους, ακολουθούν άρθρα¹ με χρήσιμες πληροφορίες από τις οποίες θα αντλήσουν ιδέες για να ετοιμάσουν την εισήγησή τους με δικά τους λόγια. Στη συζήτηση της ομάδας ορίστε έναν μαθητή ως πρόεδρο που συντονίζει τη συζήτηση, δίνει τον λόγο στους ομιλητές, συνοψίζει τα βασικά σημεία της κάθε εισήγησης και χαιρετίζει το ακροατήριο στην αρχή και στο τέλος της συζήτησης.

Η υπόλοιπη τάξη ως ακροατήριο ακούει προσεκτικά τους ομιλητές και υποβάλλει ερωτήματα προς τους ομιλητές, ώστε να διευκρινιστούν σημεία για το θέμα και να δημιουργηθεί διάλογος στον οποίο εκφράζονται όλες οι απόψεις.

Οι εισηγητές μιλούν για 3-4 λεπτά της ώρας ο καθένας με βάση κείμενο που θα έχει ετοιμαστεί στο σπίτι ή στο σχολείο. Θα πρέπει, μάλιστα, να προσεχθεί η συνοχή των παραγράφων, στις οποίες θα στηριχτεί η εισήγηση. Η συζήτηση πρέπει να διέπεται από ευγένεια και αλληλοσεβασμό.

Ξέρω τι είναι;

Εισήγηση: *Σύντομη ομιλία που βασίζεται σε γραπτό κείμενο και επικεντρώνεται σε ένα θέμα γενικού ενδιαφέροντος, δίνοντας πληροφορίες, εκφράζοντας απόψεις και συμπεράσματα γύρω από αυτό.*

ΠΛΟΥΤΙΖΩ ΤΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΜΟΥ -Χρήσιμες φράσεις:

Είμαστε στον αέρα (όταν γίνεται εκπομπή ραδιοφωνική σε στούντιο.

-το **ραδιόφωνο** ο ασύρματος (η συσκευή) fr. fr | το **ραδιόφωνο**

Συνώνυμο: τρανσίστορ, ράδιο.

Χρήσιμες εκφράσεις: Μπορείς να βάλεις το **ραδιόφωνο** πιο δυνατά;

το ραδιοτηλέφωνο αυτοκινήτου, πλοίου. **ράδιο αρβύλα** (όταν μία πληροφορία μεταδίδεται ανεπίσημα και δεν είναι βέβαιη η εγκυρότητά της, πηγή μίας φήμης, είδησης.)

-ο **εκφωνητής του ραδιοφώνου**, ο παρουσιαστής μιας εκπομπής στην τηλεόραση ή το ραδιόφωνο.

-μπορείς να βάλεις το ραδιόφωνο λίγο πιο δυνατά; Τι παίζει το ράδιο; Βάλε, λίγο, το ραδιόφωνο, άνοιξε το ραδιόφωνο, κλείσε το ραδιόφωνο, άκου στο ραδιόφωνο.

-το **ραδιόφωνο** ράδιο αρβύλα **ραδιόφωνο**- el. ράδιο το ραδιοτηλέφωνο πλοίου, ραδιοτηλέφωνο, ράδιο.

-κουμπί **ραδιοφώνου** να στοιχείο από ένα σύνολο αλληλοαποκλειόμενων επιλογών με το οποίο ανοίγει ή κλείνει το ραδιόφωνο, ή αλλιώς, παίζει, μεταδίδει, εκπέμπει, λειτουργεί.

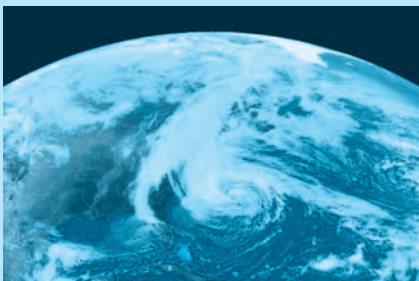
Συζητήστε τις λέξεις: ραδιοκύματα, ραδιοσυχνότητες, ραδιομέγαρο, ράδιο (χημικό στοιχείο), ραδιοπρόγραμμα, εκπομπή ραδιοφωνική.

Χρησιμοποιήστε τις λέξεις αυτές για το ραδιόφωνο στη συζήτηση στρογγυλής τράπεζας στην τάξη σας.

¹ Ζητήστε να σας δώσει τέτοια άρθρα ο καθηγητής ή καθηγήτριά σας.

ΚΕΙΜΕΝΟ ΕΙΣΗΓΗΤΗ

Τυφώνας Σάντι: το ραδιόφωνο συνεχίζει, όταν τα άλλα ΜΜΕ σταματούν!

Υποβλήθηκε από radiofono.gr στις Τρί, 27/11/2012 - 17:14.

Κατά την άφιξη αλλά και αμέσως μετά την αποχώρηση του τυφώνα Sandy, τον περασμένο μήνα, όσοι είχαν ρεύμα στράφηκαν στην τηλεόραση, το διαδίκτυο και τα **μέσα κοινωνικής δικτύωσης** για πληροφορίες. Αλλά μεγάλος αριθμός ανθρώπων, ιδιαίτερα εκείνων στις **πληγεισες περιοχές**, στράφηκε, επίσης, στο ραδιόφωνο.

Η **Υπηρεσία ακροαματικότητας Ραδιοφώνου** των ΗΠΑ, αναφέρει ότι από τις 7 μ.μ. έως τα μεσάνυχτα της 29ης Οκτωβρίου, όταν η θύελλα του Τυφώνα προσέγγισε το έδαφος στο New Jersey, κατά μέσο όρο πάνω από ένα εκατομμύριο άνθρωποι στην ευρύτερη περιοχή της Νέας Υόρκης άκουγαν ραδιόφωνο κατά τη διάρκεια κάθε 15-λεπτης περιόδου. Αυτό είναι 70 τοις εκατό πάνω από την ίδια περίοδο την προηγούμενη εβδομάδα.

(Εκτός από τους πέντε δήμους της Νέας Υόρκης, η μητροπολιτική αγορά περιλαμβάνει πέντε Περιφέρειες στη Νέα Υόρκη, εννέα στο Jersey New και από μια στο Κονέκτικατ). Το κοινό εκτινάχθηκε στα ύψη στις παράκτιες περιοχές, που είχαν 367 τοις εκατό αύξηση κατά την ίδια περίοδο. Οι αριθμοί αυτοί και σε άλλες περιοχές παρότι ορισμένοι σταθμοί, όπως ο WNYC και ο WINS, **έχασαν τις συχνότητές τους στα AM**, όμως συνέχισαν να εκπέμπουν στα FM.

Σε πολλές περιοχές, **το ρεύμα είχε κοπεί για μέρες**, περιορίζοντας την πρόσβαση σε τηλεοράσεις και υπολογιστές. Ο διευθυντής των ραδιοφωνικών σταθμών στη Νέα Υόρκη, είπε ότι στο σπίτι του σε περιοχή, στην οποία το ρεύμα επανήλθε την περασμένη εβδομάδα, **συντονίστηκε μέσω ενός ραδιοφώνου τρανζίστορ**, και ότι οι σταθμοί του έλαβαν παρόμοιες αναφορές από τους ακροατές σε όλη την η περιοχή. Σε ορισμένες περιοχές, η καταιγίδα συνέχισε να κυριαρχεί στα **ερτζιανά κύματα** και την περασμένη εβδομάδα, όπως αναφέρει άλλος **αναλυτής ραδιοφώνου** στο New Jersey για έναν ραδιοφωνικό **σταθμό** που βρίσκεται ανάμεσα στους 40 δημοφιλέστερους της περιοχής αυτής. Σε αυτόν τον σταθμό, η καταιγίδα ήταν το κύριο θέμα των ειδήσεων, μαρτυρίες ακροατών, ακόμη και πληροφορίες για μεταπωλητές αυτοκινήτων ή διαφημίσεις σούπερ μάρκετ. Οι εκθέσεις ειδήσεων για εμπορικούς σταθμούς μουσικής έρχεται σε αντίθεση με τα συμπεράσματα που βγήκαν μετά τις επιθέσεις της 11 Σεπτεμβρίου, 2001 στην Νέα Υόρκη. Ο κ. Ross ως ειδικός είπε, μάλιστα, ότι πολλοί σταθμοί **αναμετέδωσαν απλά σταθμούς ειδήσεων**. Υπογραμμίζει, επίσης, τοπικές ρίζες και την προσβασιμότητα του ραδιοφώνου σε μια στιγμή κατάρρευσης των **μέσων μαζικής ενημέρωσης...**

(Σε Διασκευή) Πηγή: the New York Times-----

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ

Μελετήστε το προηγούμενο κείμενο (εισηγητή) στην τάξη σας σε σχέση με τις λέξεις σε έντονη γραφή και απαντήστε προφορικά στις ερωτήσεις, συζητώντας μεταξύ σας και ερευνώντας σε λεξικά και άλλες πηγές:

1. Σε τι διαφέρουν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης;
2. Τι δουλειά κάνει ο αναλυτής ραδιοφώνου κατά τη γνώμη σας;
3. Εκτός από τα ερτζιανά, ποια άλλα ραδιοκύματα γνωρίζετε;
4. Πώς καταλαβαίνετε τη φράση: «Είχαν χάσει τις συχνότητές τους».
5. Τι φαντάζεστε ότι κάνει μία υπηρεσία ακροαματικότητας ραδιοφώνου;

Θεματική ενότητα ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ

Κειμενικό είδος: ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ-Παρουσίαση προσώπου

- Συζητήστε σε τι μοιάζουν και σε τι διαφέρουν τα ακόλουθα κειμενικά είδη: Βιογραφία, Μυθιστορηματική βιογραφία, Βιογραφικό Σημείωμα, Βίοι Αγίων (Συναξαριστής), Αυτοβιογραφία, Μυθιστορηματική Αυτοβιογραφία, Ημερολογιακή γραφή, Απομνημονεύματα.
- Μαντέψτε σε ποια κατηγορία ανήκει το απόσπασμα που ακολουθεί:

Ο Γουλιέλμο Μαρκόνι

(Guglielmo Marconi, 25.4.1874 - 20 Ιουλίου 1937)

Ήταν Ιταλός εφευρέτης, γνωστός ως ο πατέρας της εκπομπής ραδιοκυμάτων σε μεγάλη απόσταση^[1] και για την ανάπτυξη του Νόμου του Μαρκόνι και ενός ραδιοτηλεγραφικού συστήματος. Ο Μαρκόνι συχνά πιστώνεται ως ο εφευρέτης του ραδιοφώνου και το 1909 μοιράστηκε το Βραβείο Νόμπελ Φυσικής με τον Καρλ Φέρντιναντ Μπράουν για τη συμβολή τους στην ανάπτυξη της ασύρματης τηλεγραφίας^[2].

Ο μαρκήσιος Γουλιέλμο Μαρκόνι γεννήθηκε στην Μπολόνια της Ιταλίας, στις 25.4. 1874, από πατέρα Ιταλό (τον Τζιουζέπε Μαρκόνι) και μητέρα Ιρλανδέζα (την Άννι Τζέιμσον).

Η οικονομική ευμάρεια του πατέρα του επέτρεψε στον νεαρό Γουλιέλμο να κάνει ιδιωτικές σπουδές στη Μπολόνια, στη Φλωρεντία και αργότερα στο Λιβόρνο. Ως παιδί δεν τα πήγαινε καλά στο σχολείο^[3]. Όμως έδειξε ξεχωριστό ενδιαφέρον για τις φυσικές επιστήμες και ιδιαίτερα για τις έρευνες πάνω στον ηλεκτρισμό, πειραματιζόμενος στην κατασκευή μίας συσκευής που θα μετέτρεπε τα ηλεκτρομαγνητικά κύματα σε ηλεκτρική ενέργεια. Ο Μαρκόνι διάβασε με πολύ ενδιαφέρον τις θεωρίες του Τζέιμς Κλερκ Μάξγουελ ότι υπήρχαν ηλεκτρομαγνητικά κύματα, γεγονός που επιβεβαίωσαν αργότερα, το 1887, οι έρευνες του διάσημου Γερμανού φυσικού Χάινριχ Χερτζ, που πραγματοποίησε σειρά από σχετικά πειράματα στην Καρλσρούη. Εκείνη την εποχή ο Μαρκόνι ήταν μαθητής του Ιταλού επιστήμονα Αουγκούστο Ρίγκι, καθηγητή της φυσικής στο Πανεπιστήμιο της Μπολόνια. Ο Μαρκόνι -όπως έλεγε αργότερα- έκανε τότε τη σκέψη ότι δεν θα περνούσε πολύς καιρός και τα κύματα αυτά θα προίκιζαν την ανθρωπότητα με ένα καινούργιο και ισχυρό μέσο επικοινωνίας.

Έτσι, το 1895, σε ηλικία 21 ετών, άρχισε στη Μπολόνια τα πειράματά του στην ασύρματη τηλεγραφία.

Τον Οκτώβριο του 1900 ο Μαρκόνι έκανε στην Κορνουάλη την εγκατάσταση του πρώτου σταθμού ασυρμάτου μεγάλων αποστάσεων. Οι κεραιές του είχαν ύψος 70 μέτρα, όμως επειδή μία ανεμοθύελλα τις έσπασε, αναγκάστηκε να τις κατεβάσει 10 μέτρα χαμηλότερα. Έπειτα από τον σταθμό εκπομπής ήρθε η σειρά του σταθμού λήψεως, πέραν του Ατλαντικού. Πράγματι ο Μαρκόνι εγκατέστησε έναν τέτοιο σταθμό στη Νέα Γη. Οι κεραιές του, με τη βοήθεια χαρταετών, έφταναν στο ύψος των 140 μέτρων. Έτσι, τον Δεκέμβριο του 1901, από την Κορνουάλη μετέδωσε στη Νέα Γη μία σειρά από σήματα. Με την πρώτη προσπάθεια, ο Μαρκόνι είχε γεφυρώσει τον Ατλαντικό^[7]. Όταν μαθεύτηκε το νέο, ο Νικόλα Τέσλα, ανταγωνιστής του Μαρκόνι στις υπερατλαντικές μεταδόσεις σημάτων, δήλωσε: “Ο Μαρκόνι είναι καλός συνάδελφος. Αφήστε τον να συνεχίσει. Χρησιμοποιεί δεκαεπτά από τις πατέντες μου”^{[8][9][10]}.

Το 1909, ο Γουλιέλμο Μαρκόνι και ο Καρλ Φέρντιναντ Μπράουν βραβεύτηκαν με Νόμπελ Φυσικής για τη συμβολή τους στην ανάπτυξη της ασύρματης τηλεγραφίας. Εντούτοις, επειδή ο Μαρκόνι δεν διέθετε πανεπιστημιακούς τίτλους σπουδών, συνήθιζε να λέει σεμνά για τον εαυτό του ότι είναι πάντα ένας ερασιτέχνης. Τρία χρόνια αργότερα, η εφεύρεση του Μαρκόνι αποδείχθηκε σωτήρια για τους επιζώντες από το ναυάγιο του Τιτανικού. Οι δύο ασυρματιστές του πλοίου εργάστηκαν ακούραστα μέχρι την τελευταία στιγμή, στέλνοντας μηνύματα σε άλλα πλοία ζητώντας τη βοήθειά τους στη διάσωση των επιβατών και του πληρώματος. Χάρης στις ακατάπαυστες προσπάθειές τους, οι επιζώντες περισυλλέχτηκαν από άλλα πλοία. Ο Μαρκόνι έφυγε από τη ζωή γεμάτος δόξα και τιμές στις 20.7.1937.

Ο Μαρκόνι παρακολουθεί τους συνεργάτες του να ανεβάζουν μία κεραιά με χαρταετό στον Άγιο Ιωάννη Νέας Γης, Δεκέμβριος 1901

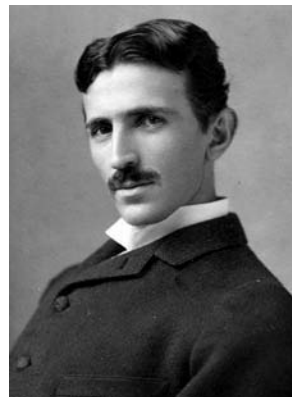
Ο αληθινός εφευρέτης του ραδιοφώνου σε αμφισβήτηση

Αν και ο Μαρκόνι θεωρήθηκε ευρέως ως ο εφευρέτης του ραδιοφώνου, το γεγονός αμφισβητήθηκε από πολλούς επιστήμονες, καθώς το σύνολο σχεδόν των πατεντών που είχε χρησιμοποιήσει ήταν του **Νίκολα Τέσλα**. Προκλήθηκαν έντονες διαμάχες και η υπόθεση κατέληξε το **1943** στο Ανώτατο Δικαστήριο των Ηνωμένων Πολιτειών, το οποίο και δικαίωσε τον Τέσλα.

(πηγή: ιστοσελίδα Βικεπαίδεια, ανακτήθηκε στις 12/11/2012.)

Νίκολα Τέσλα

Ο **Νίκολα Τέσλα** γεννήθηκε στις 10 Ιουλίου του 1856 σε ένα χωριό της Κροατίας. Σπούδασε μηχανικός στο Πανεπιστήμιο του Graz στην Αυστρία και αποφοιτώντας είχε ήδη δημιουργήσει τη γεννήτρια εναλλασσόμενου ρεύματος. Μετά την αποφοίτησή του εργάστηκε σε σπουδαία εταιρεία και εξέπληξε τους πάντες όταν διόρθωσε τον ηλεκτρικό σταθμό του Στρασβούργου, αυτό του άνοιξε τις πόρτες για να εργαστεί πλάι στον Τόμας Έντισον. Δυστυχώς, οι σχέσεις του Τέσλα με τον Έντισον δεν ήταν καθόλου καλές. Η μεγαλύτερη διαφορά τους ήταν ότι ο Έντισον υποστήριζε τη χρήση του συνεχούς ρεύματος, ενώ ο Τέσλα του εναλλασσόμενου. Σε μια επίδειξη ο Tesla περνώντας εναλλασσόμενο ρεύμα μέσα από το σώμα του χωρίς να πάθει τίποτα, άναψε ηλεκτρικές λάμπες με τα ακροδάχτυλά του, ενώ προηγουμένως η Παγκόσμια Έκθεση του Σικάγο είχε φωταγωγηθεί με λάμπες εναλλασσόμενου ρεύματος. Έτσι, ο Τέσλα κέρδισε τη μάχη του ρεύματος.

Τα πειράματα του Τέσλα απαιτούσαν πολλά χρήματα και έτσι έβρισκε διάφορους χρηματοδότες. Αυτοί όμως τον εκμεταλλεύονταν και από τις διάφορες εφευρέσεις του κέρδιζαν τεράστια ποσά με τον ίδιο τον Τέσλα να κερδίζει ελάχιστα.

Η προσφορά του Τέσλα στην επιστήμη και την τεχνολογία είναι πολύ σημαντική. Πέρα από το εναλλασσόμενο ρεύμα και οι υπόλοιπες ανακαλύψεις του έχουν εφαρμογή στη ζωή μας.

- Το ηλεκτρικό δίκτυο είναι η ανακάλυψη με την μεγαλύτερη εφαρμογή στον πολιτισμό μας.
- Στην πραγματικότητα ο Τέσλα ήταν αυτός που εφηύρε το ραδιόφωνο κι όχι ο Μαρκόνι, το 1943 μάλιστα το Ανώτατο Δικαστήριο των Ηνωμένων Πολιτειών τον αναγνώρισε ως τον εφευρέτη της ασύρματης επικοινωνίας.
- Ο Τέσλα έκανε 1000 περίπου εφευρέσεις, πολλές απ' αυτές κατοχυρωμένες με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.
- Εφηύρε μηχανές που λειτουργούσαν με ραδιοκύματα, δηλαδή τηλεκατευθυνόμενα.
- Έφτιαξε μηχανές που κινούνταν με ηλιακή ενέργεια.
- Εφηύρε ακόμα συσκευές για ακτινογραφίες, μετρητές ηλεκτρικού ρεύματος, ταχύμετρα, λάμπες, ηλεκτρικά ρολόγια κ.α. Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1890, ο Tesla έκανε πειράματα με ακτίνες X και ραδιοκύματα πολλά χρόνια προτού γίνουν γνωστά από άλλους. Είναι, επίσης, γνωστός εφευρέτης για το λεγόμενο « Πηνίο ΤΕΣΛΑ». Το πηνίο χρησιμοποιήθηκε από τον Τέσλα με σκοπό τον **ασύρματο** χειρισμό συσκευών, την ασύρματη επικοινωνία, καθώς και την ασύρματη μετάδοση ηλεκτρικής ενέργειας. Με ένα τέτοιο πηνίο, τεραστίων διαστάσεων, όμως, ο Τέσλα στο εργαστήριό του στην έρημο του Κολοράντο κατάφερε να μεταφέρει ασύρματα ηλεκτρική ενέργεια και να φωτίσει 200

λάμπες σε απόσταση 40 χιλιομέτρων ! Από τα 50 του και μετά χωρίς να βρίσκει χρηματοδότες εργαζόταν ως αρθρογράφος σε εφημερίδες και πέρασε τα τελευταία χρόνια της ζωής του φτωχός και ξεχασμένος. Πέθανε σε ηλικία 87 ετών. Τον βρήκε νεκρό η καμαριέρα του ξενοδοχείου που διέμενε, αφού παραβίασε την πόρτα του δωματίου που έγραφε: “Μην ενοχλείτε”, προφανώς γιατί εργαζόταν στα πειράματά του. Οι περισσότεροι άνθρωποι δεν τον έχουν καν ακουστά, αν και χρησιμοποιούν καθημερινά τις εφευρέσεις του.

Επιχειρηματολογία διττών λόγων

Χωριστείτε στην τάξη σας σε ομάδες ΙΤΑΛΩΝ και ΣΕΡΒΟΚΡΟΑΤΩΝ, για να υποστηρίξετε τους επιστήμονες-εφευρέτες και συμπατριώτες σας.

Θέμα συζήτησης

ΠΟΙΟΣ ΕΦΕΡΕ ΤΕΛΙΚΑ ΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ : ΜΑΡΚΟΝΙ Η ΤΕΣΛΑ; ΙΔΟΥ Η ΑΠΟΡΙΑ!

(Μπορείτε εσείς να θέσετε δικά σας κριτήρια που θεωρείτε σημαντικά για τον αγώνα επιχειρηματολογίας που θα διεξαχθεί στην τάξη σας. Σωστή σύνταξη προτάσεων, έλλειψη γλωσσικών λαθών, πλούσιο λεξιλόγιο κ.ά.).

ΠΙΘΑΝΑ ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ

Ο Οδυσσέας (στην Οδύσσεια του Ομήρου) βρίσκεται σε δίλημμα:

Να μείνει με την Καλυψώ στο νησί της ή να φύγει;

Κειμενικό είδος: επιχειρηματολογία-διττοί λόγοι.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ ΔΙΤΤΩΝ ΛΟΓΩΝ: Ο Πρόεδρος κάθε ομάδας εισάγει το θέμα συζήτησης, οι εισηγητές κάθε ομάδας (τρεις από κάθε ομάδα) παρουσιάζουν το θέμα σύμφωνα με τα επιχειρήματά τους. Το ακροατήριο (υπόλοιπη τάξη), μπορεί να υποβάλει στον κάθε εισηγητή μέχρι δυο ερωτήσεις εκτός του προγραμματισμένου χρόνου εισήγησης στον οποίο ο χρόνος ερωτήσεων συνυπολογίζεται. Κάθε εισηγητής έχει δικαίωμα να μιλήσει μέχρι 6 λεπτά, ο τέταρτος εισηγητής ανακεφαλαιώνει και κλείνει από κάθε ομάδα τη συζήτηση με χαρακτηριστικό τρόπο ώστε να επηρεάσει τη γνώμη του ακροατηρίου για την πειστικότητα των λόγων. Στον τελευταίο ομιλητή δεν επιτρέπεται να γίνουν ερωτήσεις (4 λεπτά).

Κριτές: Μπορούν να οριστούν κριτές για τις δυο ομάδες των διττών λόγων. Προηγουμένως θα πρέπει να έχουν συμφωνήσει και να γνωρίζουν όλοι τα κριτήρια, με τα οποία θα αξιολογήσουν τους ομιλητές, αλλά και οι ομιλητές να ξέρουν με ποια κριτήρια θα αξιολογηθούν. **Τέτοια κριτήρια μπορεί να είναι:**

- α) Άνεση λόγου (χωρίς δισταγμούς, επαναλήψεις, μεγάλα κενά σιωπής).
- β) Ευστοχία και πειστικότητα επιχειρημάτων.
- γ) Επικοινωνιακή ικανότητα του ομιλητή.
- δ) Τήρηση χρόνου ομιλίας.
- ε) Ευγένεια, ήθος ομιλητή σύμφωνα με τους κανόνες της συζήτησης.
- στ) Πλούτος λεξιλογίου.

-ΑΛΛΑ ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ:

-Η πλειοψηφία έχει πάντα δίκιο (ή όχι)

-Η δουλειά φέρνει την ευδαιμονία στον άνθρωπο (ή όχι)

- Το κάπνισμα πρέπει να απαγορεύεται σε δημόσιους χώρους(ή όχι)

Μικρά μυστικά του Ελληνικού λόγου

Α. ΤΑ ΒΟΥΛΗΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ ΣΤΟΝ ΠΕΙΣΤΙΚΟ ΜΑΣ ΛΟΓΟ ΚΑΙ ΤΑ ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΜΑΣ ΛΑΘΗ

Πολλές φορές, όταν προσπαθούμε να πείσουμε στον προφορικό λόγο και να εκφράσουμε τα επιχειρήματά μας, για να πείσουμε, χρησιμοποιούμε τα βουλευτικά ρήματα. Το ρήμα **αποφασίζω** ανήκει στα βουλευτικά ρήματα. Άλλα τέτοια ρήματα είναι τα : **θέλω, προτρέπω, διατάζω, παρακαλώ, επιθυμώ.**

Τα ρήματα αυτά συντάσσονται με βουλευτική πρόταση που εισάγεται με το να:

Π.χ. Θέλω να γράψω. Σε παρακαλώ να μιλήσεις. Αποφασίζω να πάω διακοπές. Σε διατάζω να εργαστείς.

Αντίθετα, η πρόταση που εισάγεται με το **ότι** είναι ειδική πρόταση και λέγεται έτσι γιατί δηλώνει την κρίση του υποκειμένου της κύριας πρότασης. Τέτοια ρήματα και εκφράσεις είναι : έχω την πεποίθηση, έχω τη γνώμη, γνωρίζω, πιστεύω, κρίνω, αισθάνομαι, λέγω κ.λπ.

Δείτε μερικά παραδείγματα, για να καταλάβετε πώς χρησιμοποιούνται τα ρήματα αυτά στον λόγο.

Νομίζω ότι ξημέρωσε.

Κρίνω ότι υπάρχει πρόβλημα.

Αισθάνομαι ότι κάτι δεν πάει καλά.

Β. ΒΟΥΛΗΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ ΜΕ ΠΛΑΓΙΕΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

-Ο Πέτρος αποφάσισε πόσο θα μείνει εκτός Ελλάδας.

Γ. ΒΟΥΛΗΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕ ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ

-Ο Πέτρος αποφάσισε τη συνέχιση των σπουδών του στο εξωτερικό.

Μια ασυνήθιστη φράση που χρησιμοποιείται αντί του ρήματος «αποφασίζω» είναι η φράση «Το παίρνω απόφαση». π.χ. **Το πήρε απόφαση να** σπουδάσει. Εδώ, λοιπόν, σημαίνει αποφασίζω.

Όταν όμως έχουμε ειδική πρόταση (με το ότι) σημαίνει *συνειδητοποιώ, κατανοώ σε βάθος.*

Δείτε το παράδειγμα:

Ο Πέτρος **το πήρε απόφαση ότι** δεν πρόκειται να τελειώσει σπουδές στο εξωτερικό.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

• Σύμφωνα με τα παραπάνω, ανακαλύψτε τη σημασία των βουλευτικών ρημάτων και φράσεων που ακολουθούν μέσα στις προτάσεις, χαρακτηρίζοντάς τες ως βουλευτικές ή ειδικές, σύμφωνα με τον τρόπο που συντάσσονται:

1. Τον διέταξε να περάσει μέσα στο σπίτι.
2. Η βουλή αποφάσισε να διακόψει τις εργασίες της.
3. Θεωρώ ότι το ζήτημα της φτώχειας είναι πολύ σοβαρό.
4. Αισθάνομαι ότι δεν σου αρέσει η παρέα της Ελένης.
5. Η Ελένη αποφάσισε πότε θα περάσει να μας δει.
6. Ο Γιώργος είναι σύμφωνος με τη συνέχιση του έργου μας.
7. Ο χειμώνας μάς εγκατέλειψε οριστικά. Πάρτε το απόφαση.
8. Ο Πέτρος υποσχέθηκε ότι θα εργαστεί για το καλό όλων μας κι αποφάσισε ότι δεν θα ξανακάνει λάθη.

• Βρείτε τι σημαίνουν οι φράσεις και φτιάξτε προτάσεις μέσα στις οποίες χρησιμοποιούνται σωστά.

Το απολωλός πρόβατο,

.....

το «μάννα εξ ουρανού»,

.....

εξ απαλών ονύχων,.....

.....

ισόβια κάθειρξη,

Αποτελεί κοινό τόπο το γεγονός ότι.....

ΛΕΞΕΙΣ ΠΟΥ ΜΠΕΡΔΕΥΟΥΜΕ ΣΤΟΝ ΛΟΓΟ ΜΑΣ ΕΠΕΙΔΗ ΜΟΙΑΖΟΥΝ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥΣ

A. Ανενημέρωτος ή ανημέρωτος

- (αν+ ενημερώνω), αυτός που δεν γνωρίζει τα γεγονότα, την επικαιρότητα
- (αν +ημερώνω): ο άγριος, απολίτιστος

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Βρείτε ποιες από τις παρακάτω προτάσεις κρύβουν σωστή χρήση των λέξεων, γράφοντας δίπλα Σ για τη σωστή και Λ για τη λανθασμένη χρήση.

1. Ο γορίλας αυτός είναι εντελώς ανενημέρωτος, γι' αυτό τον έβαλαν στο κλουβί. ()
2. Ο δημοσιογράφος των ειδήσεων ήταν τόσο ανενημέρωτος που νόμισε ότι έγινε έκρηξη πιτυρίδας και όχι έκρηξη πυρίτιδας στο εργοστάσιο εκρηκτικών υλών. ()
3. Ο σύγχρονος νέος δεν πρέπει να είναι ανενημέρωτος για την παγκόσμια κρίση. ()
4. Οι ανενημέρωτες αρχές της Υπηρεσίας Πολιτισμού προκάλεσαν τις άγριες διαθέσεις του πλήθους έξω από το μουσείο. ()

Β. Το αίτημα και η αίτηση

Το *αίτημα* είναι μία επιθυμία που εκφράζεται προφορικώς ή γραπτώς σε κάποιον άνθρωπο ή σε κάποιον επίσημο φορέα.

Η *αίτηση* υποβάλλεται γραπτώς, συνήθως σε υπηρεσίες, δημόσιους οργανισμούς ή ιδιωτικούς.

ΣΕ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ

-Συντάξτε δύο δικές σας προτάσεις, μία για το αίτημα και μία για την αίτηση, ώστε να φαίνεται η διαφορετική χρήση των λέξεων με το σωστό νόημα.

Αίτημα:.....

Αίτηση:.....

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΤΗΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Βρείτε ένα προϊόν, μια ιδέα την οποία θέλετε να προωθήσετε μέσα από μια διαφήμιση ραδιοφώνου.

Προηγουμένως συζητήστε στην τάξη διαφημίσεις που συγκεντρώσατε και θεωρείτε πετυχημένες. Μπορείτε να στηριχτείτε στο ακόλουθο πλαίσιο οργάνωσης των επιχειρημάτων σας ώστε να προωθηθεί το προϊόν σας ή να οργανώσετε κάτι εντελώς διαφορετικό, αυτοσχεδιάζοντας. Ψηφίστε την καλύτερη διαφήμιση στην τάξη σας, αφού τις ετοιμάσετε και τις παρουσιάσετε. Ορίστε Κριτική Επιτροπή με συγκεκριμένα κριτήρια και προωθήστε την πρότασή σας σε διαφημιστικές εταιρείες, που θα αναζητήσετε με τη βοήθεια των καθηγητών σας στο σχολείο.

ΠΛΑΙΣΙΟ:

- 1. Άρνηση, 2. υπεράσπιση, 3. διαφοροποίηση, 4. υπέρβαση
- 1. Τοποθέτηση, 2. στήριξη με επιχειρήματα 3. Αντεπιχειρήματα
- 4. Επιχειρήματα ανασκευής 5. Συμπεράσματα-ρήση.

ΠΕΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΟΓΡΑΦΙΑ -ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Είσαι παίκτης μίας ποδοσφαιρικής ομάδας βόλεϊ και οι παίκτες αντίπαλης ομάδας, για κακή σου τύχη, ζητούν την αποβολή σου.

- Γράφεις ένα γράμμα υπεράσπισης του εαυτού σου, με σκοπό να κατοχυρώσεις τη θέση σου και να αποτρέψεις την αποβολή.

ΠΛΟΥΤΙΖΩ ΤΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΜΟΥ -Χρήσιμες φράσεις:

οικουμένη υφήλιος (η), κόσμος, ανθρωπότητα, Γη (συνεκδ.), πλάση. ΣΧΟΛΙΟ λ. κόσμος **οικουμενικός 1 παγκόσμιος**, πανανθρώπινος, διεθνής, γενικός ΑΝΤ. εθνικός, τοπικός, 2 (ειδικότ. για σχέσεις μεταξύ χωρών, π.χ. ~ συνεργασία / κατανόηση) διεθνής.

Συνώνυμα του *οικουμενικός* Το κοινό γνώρισμα ανάμεσα στο *οικουμενικός* και στα συνώνυμά του είναι το σημασιολογικό χαρακτηριστικό της γενικότητας, του γενικού χαρακτήρα (μιας ιδιότητας, κατάστασης, ενέργειας κ.λπ.) σε ένα ομοιογενές σύνολο (λαών, εθνών, χωρών, κόσμων, ανθρώπων κ.τ.ό.). Το *οικουμενικός* (<*οικουμένη* [ενν. γη]) είναι ένας emphaticός όρος που χρησιμοποιείται για να αναφερθεί κανείς στον ευρύτερα γνωστό κόσμο μιας εποχής, σε όλες τις κατοικούμενες χώρες, ιδίως μέσα από την εξάπλωση τού χριστιανισμού. Έτσι γίνεται λόγος για *Οικουμενικές Συνόδους*, *Οικουμενικό Πατριαρχείο*, *οικουμενική εκκλησία*, *οικουμενική κίνηση των Εκκλησιών*. Καταχρηστικά, για την απόδοση ξένου όρου χρησιμοποιήθηκε η λέξη και με πολιτικό περιεχόμενο (*οικουμενική κυβέρνηση*, για κυβέρνηση που συγκροτείται από εκπροσώπους όλων των κομμάτων της Βουλής). Στην ίδια αντίληψη, του συνολικού μέσα στον κόσμο, μέσα στα έθνη, μέσα στους ανθρώπους, **πλάστηκαν τα παγκόσμιος, διεθνής και πανανθρώπινος. Πρόκειται για κοσμικές, πολιτικές, κοινωνικές και ανθρωπιστικές αναφορές.**

Κυριολεκτικά, το σύνολο που συνθέτει όλος ο κόσμος χαρακτηρίζεται **παγκόσμιο**. Μιλάμε για παγκόσμια αρμονία ή παγκόσμια έλξη, αναφερόμενοι στο σύμπαν, αλλά και για παγκόσμιο πόλεμο, παγκόσμια αναταραχή ή παγκόσμια ειρήνη, αναφερόμενοι σε όλο τον κόσμο, σε όλες τις χώρες και τους λαούς της Γης. Ιδιαίτερη αναφορά στον άνθρωπο και στα ανθρώπινα οδηγεί στο πανανθρώπινος (αξίες, ιδανικά, αντίληψη), ενώ η έμφαση στις σχέσεις των χωρών μεταξύ τους και στο σύνολό τους οδηγεί στο διεθνής (συνεργασία, κατανόηση, οικονομία, ταμείο, οργανισμός, συνέδριο, αγώνες, συγκρούσεις). Έντονη και διαφανή ως προς την ετυμολογία, δίνει την έννοια τού όλου, τού συνόλου και τού πλήρους το **καθολικός**. Μιλάμε, συνεπώς, για καθολική συμφωνία, καταστροφή, αγανάκτηση, χαρακτηριστικά, σχήμα κ.λπ.

Στη γλώσσα, μάλιστα, πιστεύουν οι γλωσσολόγοι - και οι φιλόσοφοι - ότι υπάρχουν τα λεγόμενα **καθολικά** (*universalia*, όπως ελέχθησαν στα Λατινικά), δηλ. δομές και χαρακτηριστικά που απαντούν καθολικά, σε όλες τις ανθρώπινες γλώσσες, αποτελώντας βιολογικό γνώρισμα του ανθρώπου.

ΕΛΛΑΔΑ

*Μήγαρις έχω άλλο στο νου μου,
πάρεξ ελευθερία και γλώσσα;
Διονύσιος Σολωμός*

ΜΑΘΑΙΝΟΥΜΕ

- ΣΧΗΜΑΤΑ ΛΟΓΟΥ
- ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΜΙΑΣ ΠΕΙΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ
- ΑΝΙΧΝΕΥΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗ
- ΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ

- **ΚΩΣΤΑΣ ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ**
 - ΧΕΙΜΑΡΡΑ ΠΑΡΕ ΤΑ ΑΡΜΑΤΑ
 - ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΟΝ ΣΠΥΡΟ ΛΑΜΠΡΟ
- **ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**
 - ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
- **ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΟΥΡΗΣ**
 - ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

ΚΩΣΤΑΣ ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ

ΧΕΙΜΑΡΡΑ, ΠΑΡΕ ΤΑ ΑΡΜΑΤΑ

του Κώστα Κρυστάλλη

*Το κύμα όταν ξαπλώνεται στου πέλαου την αγκάλη
Και καρτερεί ένα φύσημα να στηλωθεί να αγριέψει
Να πνίξει κάθε κάτεργο και κάθε περιγιάλι,
Ποιος άνεμος βουλήθηκε ποτέ να το μερέψει;*

*Το άλογο εκείό τ' ανήμερο, πο' μαθε από πουλάρι
Ελεύθερο, ανυπόταχτο να τρέχει, να ανεμίζει
Τη χαίτη του στην έρημο και δίχως καβαλλάρη
Ποιος λέει του βάζει τη θηλιά και σκλάβο τον γυρίζει;*

*Του λόγγου τ' αγριοδάμαλο που του' ναι νεροκράτης
Το ρέμα του Ασπροπόταμου κι έμαθε να κεντρώνει
Τα δέντρα με τα κέρατα, ποιος είπε ζευγολάτης
που του φορτώνει το ζυγό και τ' οδηγάει κι οργώνει;*

*Τον σταυραετό που πέτεται απ' τα μικρά του χρόνια
Μεσουρανίς στα σύννεφα και σμίγει με τ' αστέρια
Τα φλογερά τα μάτια του και πίνει από τα χιόνια,
Να τον σκλαβώσει ποιος μπορεί μ' όσα κι αν έχει χέρια;*

*Το φλογερό αστραπόβροντο, που σχίζει κι ασβολώνει
Τα σύννεφα και τα βουνά, όπου χαλάει μια χτίση,
Που πύργους, βράχια κι έλατα βαθιά ξεθεμελιώνει,
Ποιος ήταν όπου ετόλμησε να ειπεί πως θα το σβήσει;*

*Και της Ηπείρου το στοιχειό, την ξακουστή Χειμάρρα,
Πόχει γονιό τον πόλεμο, πόχει τροφή το αίμα
Και μάτι της την αστραπή και χνώτο την αντάρα;
Να την πατήσει ποιος μπορεί; Ποιος είπε τέτοιο ψέμα;*

*Χειμάρρα, πάρε τ' άρματα, κατά το Σούλι βάξε
Να παρατήσει γλήγορα τον έρμο χερουλάτη
Και να ζωθεί τ' αρμούτι του, το γερο-Πίνδο κράξε
Να μη χολιάζει θάρυπνος, να' χει άγρυπνο το μάτι.*

*Βουνά μου, πάρτε τ' άρματα, τα γέρικά σας χιόνια
Και τα πολλά τα κρούσταλλα να ανάψει να τα λιώσει
Η πύρη από τα νιάτα σας κι απ' τα παλιά σας χρόνια.
Ποιον καρτεράτε, δύστυχα, να ρθει να σας σηκώσει;*

Κώστας Κρυστάλλης (1868 - 1894)

Ο Κώστας Κρυστάλλης γεννήθηκε στο Συρράκο της Ηπείρου, γιος ενός πλούσιου εμπόρου, του Δημητρίου Κρυστάλλη και της Γιαννούλας Ψαλίδα. Στο Συρράκο έμαθε τα πρώτα γράμματα. Η μητέρα του πέθανε, όταν ήταν μικρός και ο πατέρας του ξαναπαντρεύτηκε. Με την εγκατάσταση της οικογένειας στα Γιάννενα έκανε τις σπουδές του στη Ζωσιμαία Σχολή. Το 1887 τύπωσε την πρώτη ποιητική συλλογή του με τίτλο « Αι σκιαί του Άδου». Το επαναστατικό πατριωτικό περιεχόμενο αυτής της συλλογής έθεσε σε κίνδυνο τη ζωή του ποιητή. Οι Τούρκοι ενοχλημένοι τον αναζητούν στη Ζωσιμαία Σχολή και γι' αυτό δραπετεύει, για να γλιτώσει πηγαίνοντας στην Άρτα και στη συνέχεια στην Αθήνα. Το στρατοδικείο των Τούρκων τον καταδίκασε ερήμην του σε εικοσιπεντάχρονη εξορία. Στην Αθήνα εργάστηκε αρχικά ως τυπογράφος για δυο χρόνια, συνέχισε να γράφει και να δημοσιεύει ποιήματα και αφηγήματα σε διάφορα έντυπα της εποχής και έπειτα προσλήφθηκε ως γραμματέας και δημοσιογράφος στο περιοδικό Εβδομάς. Υπήρξε συνεργάτης στην εφημερίδα Φωνή της Ηπείρου (1892 – 1894).

Ο Κρυστάλλης αρρώστησε από φυματίωση κι έφυγε για την Κέρκυρα και κατόπιν για την Άρτα στο σπίτι της αδερφής του, όπου πέθανε στις 22 Απριλίου 1894 σε ηλικία είκοσι έξι μόλις ετών. Με τα Αγροτικά του 1890 πέρασε στον κύκλο της Νέας Αθηναϊκής Σχολής, και στράφηκε προς τη δημοτική γλώσσα και το δημοτικό τραγούδι. Στην πεζογραφία, ο Κρυστάλλης εμφανίζει επιρροές από τις λαϊκές παραδόσεις. Έγραψε αρχικά στην καθαρεύουσα, στράφηκε, όμως γρήγορα προς τη δημοτική, στη χρήση της οποίας συγκαταλέγεται στους πρωτοπόρους του Δημοτικισμού.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Στις πρώτες πέντε στροφές του ποιήματος, ο ποιητής δίνει μία μεταφορά της ασυγκράτητης ανάγκης για ελευθερία από τη μία μεριά και την απειλή για σκλαβιά και πόλεμο από την άλλη.

- Ποια σχήματα λόγου συναντάτε σε αυτή την δημιουργική έκφραση και τι πετυχαίνει με αυτά ο ποιητής, στην προσπάθειά του να μιλήσει για την αγωνιστικότητα και της ανεξάρτητη φύση της Χειμάρρας;
- Περιγράψτε, αφού εντοπίσετε τις εικόνες του ποιήματος, πώς δημιουργείται η αντίθεση.
- Αποδώστε σε ζωγραφιά κάθε μεταφορά του ποιήματος στην κυριολεκτική της και τη μεταφορική της σημασία.
- Βρείτε στον χάρτη της Αλβανίας τις περιοχές, στις οποίες αναφέρεται το ποίημα.
- Σε ποια εποχή και σε ποιον πόλεμο αναφέρεται το ποίημα;
Αναζητήστε τις πηγές και συζητήστε στην τάξη.

ΠΛΟΥΤΙΖΩ ΤΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΜΟΥ - Χρήσιμες φράσεις:

Έλληνας Ρωμῖός (λαϊκ.), Ελλαδίτης (ειδικότ.) || (στην προεπαναστατική Ελλάδα) Γραικός, **ελληνικός ρωμαϊκός** (λαϊκ.), ελλαδίτικος (ειδικότ.) || (στην προεπαναστατική Ελλάδα) γραικικός **ελληνικότητα** ρωμισούνη (λαϊκ.) **ελληνισμός** (λαϊκ.) **ρωμισούνη**, ρωμαϊκός **ελληνιστικός** (π.χ. ~ γλώσσα / χρόνοι) **μεταγενέστερος**, αλεξανδρινός || μετακλασικός, **ελληνόγλωσσος** **ελληνόφωνος**, ελληνικός (γενικότ.) **ΑΝΤ.** Ξενόγλωσσος, **ελληνολάτρης φιλέλληνας**, ελληνόφρων (λόγ.) || ελληνοκεντρικός (κακόσ.) **ΑΝΤ.** μισέλληνας, ελληνομάχος

Ελληνομάχος μισέλληνας **ΑΝΤ.** φιλέλληνας, ελληνολάτρης, ελληνόφρων (λόγ.)

Ελληνόπαις (λόγ.) Ελληνόπουλο, **ελληνοποίηση** εξελληνισμός **ΑΝΤ.** αφελληνισμός **ελληνοποιώ** εξελληνίζω **ΑΝΤ.** αφελληνίζω, **Ελληνόπουλο**, Ελληνόπαις (λόγ.) **ελληνόφρων** (λόγ.) **ελληνολάτρης**, φιλέλληνας, **ΑΝΤ.** ανθέλληνας, μισέλληνας, **ελληνόφωνος**, **ελληνόγλωσσος**, ελληνικός (γενικότ.)

• ΜΕΛΕΤΩ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΤΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΤΙ ΠΡΟΣΕΧΩ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ

Η προστακτική στα Νέα Ελληνικά έχει μόνο ένα πρόσωπο: δεύτερο ενικό και δεύτερο πληθυντικό. Έχει δύο φωνές (ενεργητική - παθητική) και διακρίνεται σε συνοπτική (στιγμιαία) προστακτική (π.χ. γράψε) και **εξακολουθητική** (π.χ. γράφε).

Ο εξακολουθητικός τύπος περιγράφεται σε κάποιες γραμματικές και σαν προστακτική **ενεστώτα**, ενώ ο συνοπτικός τύπος σαν προστακτική αορίστου, χωρίς όμως οι χρόνοι αυτοί να έχουν εδώ τη χρονική σημασία που έχουν σε άλλους ρηματικούς τύπους.

Κανόνες για την ορθογραφία της προστακτικής

- Η **συνοπτική προστακτική ενεργητικής** φωνής χρησιμοποιεί το θέμα του αορίστου της ενεργητικής φωνής, (αυτό, πιο απλά, σημαίνει ότι οι παραλήγουσες σε ενεργητικό αόριστο και στη συνοπτική ενεργητική προστακτική είναι ίδιες), προσθέτοντας τα -ε (εν.) και -τε (πληθ.): κρύψε (έκρυψα), φόρεσε (φόρεσα), άνοιξε (άνοιξα), αγάπησε (αόρ. αγάπησα), καθάριστε (καθάρισα), αντιγράψτε (αντέγραψα), τηλεφωνήστε (τηλεφώνησα), αγαπήστε (αγάπησα).

- **ΘΥΜΑΜΑΙ:** Εξαιρέσεις σ' αυτόν τον κανόνα αποτελούν διάφορα ρήματα, χωρίς ιδιαίτερες δυσκολίες: βρες-βρείτε, μπες-μπίτε, κάθισε-καθίστε, πες-πέιτε, έλα-ελάτε, φάε-φάτε κ.ά.

- **ΠΑΡΑΤΗΡΩ:** Επισήμανση: το θέμα του αορίστου διατηρείται στην προστακτική, αλλά όχι -προς Θεού- και η χρονική αύξηση. Έτσι οι σωστές προστακτικές είναι: παράγγειλε, αντίγραψε, επανάλαβε (και όχι: εσύ παρήγγειλε, εσύ αντέγραψε, εσύ επανέλαβε)

- **ΠΑΡΑΤΗΡΩ:** Θα πρέπει να τονιστεί ιδιαίτερος μια υποπερίπτωση στον κανόνα που συχνά εφαρμόζεται λανθασμένα:

στα ρήματα σε **-ίζω** η παραλήγουσα της ενεργητικής προστακτικής γράφεται με **-ι-** (χάρισε-χαρίστε, καθάρισε-καθαρίστε, προσδιόρισε-προσδιορίστε), ενώ στα ρήματα

με κατάληξη **-ώ** (β' συζυγία) γράφεται με **-η-** (αγάπησε-αγαπήστε, χρησιμοποίησε-χρησιμοποίηστε, τηλεφώνησε-τηλεφωνήστε, τραγούδησε-τραγουδήστε, επικοινωνήσε-επικοινωνήστε).

- Η **συνοπτική προστακτική της παθητικής** φωνής σχηματίζεται με το θέμα του αορίστου της ενεργητικής φωνής στον ενικό και το θέμα αορίστου της παθητικής φωνής στον πληθυντικό, προσθέτοντας αντίστοιχα τις καταλήξεις **-ου** και **-είτε**: ντύσου-ντυθείτε (ενεργ. αόρ. έντυσα-παθ. αόρ. ντύθηκα), παντρέψου-παντρευτείτε (πάντρεψα-παντρεύτηκα), τραβήξου-τραβηχτείτε (τράβηξα-τραβήχτηκα), κρατήσου-κρατηθείτε (κράτησα-κρατήθηκα).

Σημείωση: Ο τόνος μπαίνει πάντα στην παραλήγουσα.

- Η **εξακολουθητική προστακτική της ενεργητικής** φωνής, γενικά, σχηματίζεται με το θέμα του ενεστώτα προσθέτοντας τις καταλήξεις **-ε**, **-τε** στα ρήματα πρώτης συζυγίας (αυτά που δεν τονίζεται η κατάληξη **-ω**), π.χ. λύνε, πίνε, χάριζε, κρύβε, σκύβετε) ή τις καταλήξεις **-α**, **-άτε** στα ρήματα β' συζυγίας-α' τάξης (τα εις **-ώ**, π.χ. αγάπα-αγαπάτε, κράτα-κρατάτε, κοίτα-κοιτάτε, τραγούδα-τραγουδάτε). Τα ρήματα β' συζυγίας-β' τάξης έχουν μόνο πληθυντικό σε **-είτε** (π.χ. χρησιμοποιείτε, τηλεφωνείτε, οδηγείτε).

- Η **εξακολουθητική προστακτική της παθητικής** φωνής, σχηματίζεται μόνο περιφραστικά, οπότε δεν παρουσιάζει δυσκολίες (να ντύνεσαι, να παντρεύεστε). Η σχολική γραμματική καταγράφει εντός παρενθέσεως και τύπους όπως κρύβου-κρύβεστε, πλέκου-πλέκεστε, που όμως δεν χρειάζεται να τους θυμόμαστε, γιατί κανένας δεν τους χρησιμοποιεί πουθενά!

- **ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: χρησιμοποιήστε** (συνοπτική προστακτική) - **χρησιμοποιείτε** (εξακολουθητική προστακτική).

Με τον ίδιο τρόπο, λέμε και γράφουμε: τηλεφωνήστε-τηλεφωνείτε, χορηγήστε-χορηγείτε, οδηγήστε-οδηγείτε, ακολουθήστε-ακολουθείτε, προχωρήστε-προχωρείτε, ευχαριστήστε-ευχαριστείτε (παράδειγμα: ευχαριστήστε τη γιαγιά, ενώ λέμε ...ευχαριστείτε τον Θεό).

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΟΝ ΣΠΥΡΟ ΛΑΜΠΡΟ

Του εθνικού ήρωα , ποιητή και Ηπειρώτη πρόσφυγα πολέμου Κ. Δ. Κρυστάλλη

Όταν γράφει αυτή την επιστολή ο Κρυστάλλης είναι ήδη ο νεαρός ποιητής με αναγνώριση για το πατριωτικό πνεύμα και για τα ποιήματα που έγραφε κατά των Τούρκων για να αφυπνίσει τους υποδουλωμένους Έλληνες. Η επιστολή είναι γραμμένη στην ελληνική γλώσσα, όπως τη μιλούσαν εκείνη την εποχή. Στο απόσπασμα που ακολουθεί μικρές αλλαγές έχουν γίνει μόνο για την καλύτερη κατανόηση του περιεχομένου της επιστολής.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η ποίηση και η δόξα που απέσπασαν τα ποιήματά του από τους Έλληνες, οι οποίοι εμψυχώνονταν από τη γραφή του Κρυστάλλη, δεν άργησε να κάνει τους Τούρκους να τον αναζητήσουν, για να τον τιμωρήσουν. Πήγαν, λοιπόν, μια μέρα στο σχολείο του να τον συλλάβουν, αλλά κατάφερε να φυγαδευτεί. Έτσι, βρέθηκε ως μάρτυρας της εθνικής υπόθεσης για την απελευθέρωση του ελληνικού έθνους να κρύβεται, ενώ οι Τούρκοι συνέλαβαν τον πατέρα του αντί για τον ίδιο.

Ο νεαρός Κρυστάλλης με πάρα πολλά προβλήματα ήδη να αντιμετωπίζει, μελετούσε μόνος του καθημερινά και αυτοδιδασκόταν, για να μη χάσει τα μαθήματά του, αφού πια δεν μπορούσε να πηγαίνει σχολείο. Αυτό κράτησε από τη Δευτέρα ως και την Τρίτη Γυμνασίου. Στην περίοδο αυτή προσπαθούσε να βρει μια υποτροφία, για να πάει να σπουδάσει αλλού και να γλιτώσει τη σκλαβιά. Τότε είναι που γράφει και αυτή την επιστολή σε κάποιον πλούσιο Έλληνα, για να τον βοηθήσει, ζητώντας μια υποτροφία, για να μπορέσει να συνεχίσει τις σπουδές του σε ασφαλές έδαφος. Φαίνεται μάλιστα να βρίσκεται σε τόσο άσχημη ψυχολογία που σκεφτόταν πως πρέπει να εγκαταλείψει τη ζωή του μπροστά στις τόσες αναποδιές που του έτυχαν, αν και όλοι τον θαύμαζαν από τόσο μικρό ως ήρωα πολέμου. Για τον λόγο αυτό, όπως θα δείτε στο ακόλουθο απόσπασμα, κλείνει την επιστολή του, γράφοντας ότι ίσως αυτό να είναι και το τελευταίο γράμμα της ζωής του.

27 Ιανουαρίου 1889

Αξιότιμε κ. Σπ. Π. Λάμπρε,

...ήδη μου συμβαίνουν και τα παρόντα: Καταδιώκομαι υπέρ του Έθνους, νομίζω υπό των εχθρών αυτού. Ο Θεός με σώζει από τας χείρας των και με στέλλει, με φέρει μάλλον αυτός ο ίδιος εις το έθνος, με ρίπτει εν τω μέσω της Πρωτευούσης αυτού, μεταξύ του Βασιλέως, Υπουργών, Βουλευτών και τόσων άλλων μεγάλων (;) αντρών. Ζητώ ενταύθα και εκείθεν προστασία-και τι προστασίαν; Ούτε Υπουργός θέλω να γίνω, ούτε Βουλευτής, ούτε Βασιλεύς: μικράν υποτροφίαν ζητώ, ολίγα χρήματα, ίνα εξακολουθήσω τα σπουδάς μου, τα γράμματά μου, δι' ά με έπλασεν ο Θεός και να φανώ χρήσιμος εις την κοινωνίαν, εκπληρώνων δηλ. την αποστολήν μου εν τω κόσμω (αν ουχί εδώ εις τας πολυδαπάνους Αθήνας, εν τη Άρτη τουλάχιστο ή αλλαχού, έως ότου τελειώσω το Γυμνάσιον.). Όχι! Μοι απαντούν, όσοι καταδέχονται να με ακούσουν και να μοι ομιλώσι. Όχι! Δεν είναι δια σε τα χρήματα του Έθνους, είναι δια τα στόματα των ελεύθερων (sic) Ελλήνων, των υποστηρικτών των Βουλευτών, των Κομμάτων, των Καταστροφέν του Έθνους. Κι εγώ; Ο δυστυχής είμαι δούλος Έλλην, ξένος δηλαδή ενταύθα υπολογιζόμενος, και μόνος, άνευ ουδενός να με οδηγεί εις τον έναν και εις τον άλλον.

Εκτός τούτου, η επάρατος Μοίρα μου, η προορίσατα τόσα δεινά δια την ζωήν μου, με edώρησε και με το χάρισεν εν τω παρόντι αιώνι ελάττωμα, το να μη δύναμαι να εκφράζομαι διά λόγων, ως πρέπει τα δυστυχήματά μου. Με είδατε χθες... όσον δεν έκλαιον! Δεν ηδυνάμην να σας αποκριθώ δεόντως εις τας ερωτήσεις σας, διότι έπνιγον την φωνήν μου τα δάκρυα, τα οποία κατηνάγκαζον εκ των οφθαλμών συναποκομίζοντα μαζί και τους λόγους εντός. Εν τοιαύτη καταστάσει ευρισκόμην χθες ενώπιόν σας. Ήθελα να κλαύσω, να κλαύσω, παντού οδοί, παντού άνθρωποι θα με έβλεπον, και εντρεπόμουν. ...

Ενταύθα ουδέν αγνωριμότερον, ουδένα δικαιότερον έχω παρά εσάς και δια τούτο σας περιγράφω τη θέση μου, καθώς γνωρίζετε τις τελευταίες συμφορές μας που στάθηκαν αφορμή να ερημωθεί η λαμπρά εκείνη οικία εν Συρράκω, στην οποία η κοινότητά μας σας υποδέχτηκε πέρυσι.

...Ήθελα ακόμη πολλά, πολύ πολλά, να σας γράψω, αλλά με πιέζουν τα δάκρυα και κλείω πλέον την τελευταίαν ταύτην ίσως επιστολήν μου.

Σας προσκυνώ και διατελώ μετά σεβασμού,
Κ.Α. Κρυστάλλης

(Απαντα Κρυστάλλη, εκδόσεις Αυλός, σσ.583-585 σε διασκευή της Σμαράγδας Μανταδάκη)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ - ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ

• **Γράψτε μία δική σας επιστολή, για να ζητήσετε χρήματα ως υποτροφία από το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών της Ελλάδας, ώστε να μπορέσετε να συνεχίσετε τις σπουδές σας σε μια άλλη χώρα.**

-Εκθέστε, στην πρώτη παράγραφο, ποιος είστε και ποια είναι η αιτία για την οποία γράφετε αυτήν την επιστολή.

- Περιγράψτε με λεπτομέρεια την κατάσταση που σας αναγκάζει να χρειάζεστε αυτή την υποτροφία και τι σημαίνει για εσάς το να συνεχίσετε τις σπουδές σας.

-Στην τρίτη παράγραφο, εκφράστε τα συναισθήματά σας για το Ίδρυμα στο οποίο απευθύνεστε και πόσο το εκτιμάτε, καθώς και πόσο σημαντικό θεωρείτε το συγκεκριμένο Ίδρυμα για τη δική σας εξέλιξη.

-Στην τέταρτη παράγραφο, εξομολογηθείτε την ψυχολογική σας κατάσταση και παραδείγματα από τη ζωή σας, που αποδεικνύουν την ανάγκη μιας υποτροφίας.

-Στην πέμπτη παράγραφο, τονίστε τις δικές σας δυνατότητες, πόσο καλός μαθητής είστε, πόσο καλά τα καταφέρνετε και θα θέλατε να έχετε μια ευκαιρία για σπουδές.

• **Κλείστε την επιστολή σας με εντυπωσιακό τρόπο και ευγενικά.**

-Προσφωνήσεις για την αρχή της επιστολής που θα ταίριαζαν σε μία επιστολή προς ένα πρόσωπο επίσημου φορέα που δεν γνωρίζετε είναι:

Αξιότιμε κ., Φίλτατε κ., Αγαπητέ κ., Σεβαστέ κ. ...

Αν γράφετε προς Υπουργό, ξεκινήστε την επιστολή με την προσφώνηση:

Εξοχότατε κ. υπουργέ...

Για να κλείσετε την επιστολή σας με ευγενικό τρόπο:

Αναμένω απάντησή σας,

Δικός σας,

(το όνομά σας), Εγκαρδίως, Ειλικρινά δικός σας, Με εκτίμηση, Με ειλικρινή εκτίμηση,

Με τιμή κ. ά.

• **Δείτε στη συνέχεια και μία δεύτερη επιστολή που συνέταξε ο Κ. Κρυστάλλης προς το Υπουργείο με πιο τυπικό και επίσημο τρόπο.**

Προς

Το Σεβαστό επί των Εξωτερικών Υπουργείων της Ελλάδος.

Κύριε Υπουργέ,

Κατάγομαι εκ της δούλης Ηπείρου και επιθυμώ να αποκτήσω ελληνικήν υπηκοότητα. Μου είναι όμως ακολούθως αδύνατον να προμηθευτώ εκ της πατρίδος μου υπό του Δημαρχείου Αθηνών απαιτούμενη δια του νόμου απόδειξιν των εν πατρίδι μου αρχών περί της ταυτότητός μου και της εκεί διαγωγής μου, διότι εκείθεν εδραπέτευσα προ πενταετίας-αφότου διαμένω διαρκώς ενταύθα-νύκτωρ και κρυφίως, επειδή έχω συκοφαντηθεί υπό της Ρωμουνικής προπαγάνδας ως συνωμότης του καθεστώτος και η κυβέρνησις η τουρκική έσπευσε να με συλλάβει και με αποστείλει εις εξορίας, αν δεν εδραπέτευα. Νομίζω ότι εις τα αρχεία του υφ' υμάς Υπουργείου ευρίσκονται αιτήσεις των τότε προξένων Ιωαννίνων περί της Υποθέσεώς μου ταύτης.

Παρακαλώ όθεν όπως, λαμβάνοντες υπ' όψιν σας ταύτα, παραγγέλλετε το επί των εσωτερικών Υπουργείων όπως δώσει άδειαν εις την Δημαρχίαν να γίνει κάποια εξαίρεσις και με εγγράψει δημότην Αθηνών άνευ του απαιτούμενου πιστοποιητικού εξ Ηπείρου....

● ΣΥΖΗΤΗΣΗ

- Τι παρατηρείτε στη γλώσσα της επιστολής αυτής, όπως είναι γραμμένη; Είναι η δημοτική γλώσσα στην οποία μιλούν σήμερα και γράφουν οι Έλληνες; Συζητήστε στην τάξη και αναζητήστε πληροφορίες για τη Δημοτική (τη γλώσσα του λαού) και την καθαρεύουσα (την επίσημη γλώσσα του Κράτους παλαιότερα), τη γλώσσα των λογίων.

ΠΛΟΥΤΙΖΩ ΤΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΜΟΥ - Χρήσιμες φράσεις:

Ειρήνευση (π.χ. διπλωματικές προσπάθειες για~ στη Μέση Ανατολή) **ειρηνοποίηση**, συμφιλίωση, συνδιαλλαγή || σύναψη / συνομολόγηση / συνθήκη ειρήνης, ανακωχή, εκχειρία || (στην Αρχαιότητα) σπονδές **ANT.** εχθροπραξίες, πόλεμος, **ειρηνευτής, ειρηνοποιός**, συμφιλιωτής **ANT.** ταραχοποιός. **ειρηνευτικός** (π.χ. ~ συνομιλίες / συνδιάσκεψη / δύναμη τού Ο.Η.Ε.) **ειρηνοποιός**, συμφιλιωτικός **ANT** διχαστικός, **ειρηνεύω 1** (π.χ. ~ τις αντιμαχόμενες πλευρές) **συμφιλιώνω**, συνδιαλλάσσω, ηρεμώ, φιλιώνω (λαϊκ.) **ANT.** διχάζω, διαιρώ ρίχνω λάδι στη φω-τιά (οικ.) **2.** (π.χ. - τον θυμό κάποιου) **καταπραΰνω**, γαληνεύω, ησυχάζω, καταλαγιάζω **ANT.** εξάπτω, τaráζω, αναστατώνω, εκνευρίζω, φουντώνω (μτφ.) **3.** (αμετβ.) (α) **γαληνεύω**, ηρεμώ, κοπάζω **ANT.** τaráζομαι, αναστατώνομαι (β) (για καιρικά φαινόμενα) **καλμάρω** (λαϊκ.), κοπάζω, μπουνατσάρω (λαϊκ.) **ANT.** αγριεύω. ΣΧΟΛΙΟ λ. ηρεμία.

ειρήνη 1. (π.χ. η διαφύλαξη της ~ στα Βαλκάνια / συνθήκη ειρήνης) **ειρήνευση**, συμφιλίωση, συνδιαλλαγή || ανακωχή, εκχειρία || (στην Αρχαιότητα) σπονδές **ANT.** πόλεμος, σύρραξη, εμπόλεμη κατάσταση, σύγκρουση, μάχη, αναμέτρηση || εχθροπραξίες, διένεξη, ρήξη, ταραχές || αλληλοσπαραγμός, αλληλοφάγωμα **2.** (π.χ. δεν έχουν ~ στο σπίτι τους) **ομόνοια**, ομοψυχία, γαλήνη, αρμονία **ANT.** γκρίνια, διχογνωμία, διχόνοια || φιλονικία, έριδα (λόγ.), μάλωμα, διαμάχη, διένεξη, τσακωμός, καβγάς **3.** (π.χ. ψυχική / εσωτερική ~ Η ~ διάνοιας) **γαλήνη**, ηρεμία, αταραξία, ησυχία **ANT.** αναστάτωση, ταραχή, σύγχυση, στενοχώρια, φούντωση (μτφ. - εκφραστ.). ΣΧΟΛΙΟ λ. ηρεμία **ειρηνικά (α)** (π.χ. ζω ~ με κάποιον) αρμονικά, αγαπημένα, ήρεμα, ήσυχα (β) (π.χ. διαφώνησαν, αλλά η συζήτηση έληξε ~) φιλικά, ήρεμα, ήπια **ANT.** εχθρικά, διχαστικά **ειρηνικός 1.** (π.χ. - λύση τού προβλήματος) **συμφιλιωτικός**, ειρηνευτικός, διαλλακτικός || (ειδικότ.) φιλειρηνικός, πασιφιστικός, αντιμιλιταριστικός **ANT.** πολεμικός, ένοπλος || μιλιταριστικός **2.** (π.χ. ~ λαός) **φιλειρηνικός**,

ειρηνόφιλος, φιλήσυχος **ANT.** φιλοπόλεμος, πολεμοχαρής | εχθρικός, φίλερις (αρχαιοπρ.) **3.** (μτφ., π.χ. - βλέμμα / πρόσωπο) **γαλήνιος**, ήρεμος, ήσυχος, πράος, γλυκός (μτφ.) **ANT.** εχθρικός, ταραγμένος, αναστατωμένος, εξημένος, αγριεμένος, βλοσυρός. **Ειρηνισμός** ειρηνοφιλία, πασιφισμός | αντιμιλιταρισμός **ANT.** μιλιταρισμός, πολεμοκαπηλία. **Ειρηνιστής ειρηνόφιλος**, φιλειρηνικός **ANT.** φιλοπόλεμος, μιλιταριστής, πολεμοχαρής, πολεμοκάπηλος. **Ειρηνιστικός** πασιφιστικός, φιλειρηνικός **ANT.** φιλοπόλεμος, μιλιταριστικός. **Ειρηνοποιός** ειρηνευτής, συμφιλιωτής **ANT.** Ταραχοποιός. **Ειρηνοποιώ, ειρηνεύω, συμφιλιώνω, φιλιώνω** (λαϊκ.) **ANT.** διχάζω
ειρηνόφιλος (π.χ. - λαός / χαρακτήρας) φιλειρηνικός, ειρηνιστής, αντιμιλιταριστής **ANT.** φιλοπόλεμος, πολεμοχαρής, μιλιταριστής.

ΖΑΧΑΡΙΑΣ
ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ (1877-1940)

Ο **Ζαχαρίας Παπαντωνίου** καταγόταν από τη Ρούμελη. Το 1890 πήγε στην Αθήνα να σπουδάσει. Ξεκίνησε ως φοιτητής ιατρικής αλλά τον κέρδισε η ζωγραφική την οποία άσκησε μόνο για σκίτσα και γελοιογραφίες προς προσωπική του ευχαρίστηση. Απασχολήθηκε με τη δημοσιογραφία, έγραψε για φιλολογικά και καλλιτεχνικά θέματα και είναι ο διάσημος συγγραφέας των *Ψηλών Βουνών*, ενός βιβλίου που αγαπήθηκε πολύ από τα παιδιά. Άσκησε την κριτική της τέχνης αρθρογραφώντας, αλλά μας άφησε και αρκετά διηγήματά του. Σε πολλές περιπτώσεις τα πολεμικά τραγούδια και η αφοσίωσή του στην ελληνική ψυχή χαρακτηρίζουν το έργο του. Μια αδιόρατη μα αρμονική, θα λέγαμε, σύζευξη ανάμεσα στην ελληνική ψυχή και την αγάπη για τη φύση αποπνέει από το έργο του. Αποτέλεσμα ένα αίσθημα γαλήνης, το οποίο θα μπορούσατε να βιώσετε στο ποίημά του **ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ**.

Όπως γράφει ο γνωστός δοκιμιογράφος **I.M. Παναγιωτόπουλος** για τον Παπαντωνίου: Βλέπει το φυσικό και το ανθρώπινο τοπίο, το έμψυχο και το άψυχο αντικείμενο με την όραση του ζωγράφου και την ευαίσθητη ανησυχία του μελωδού που χάνεται στα δάση και στους παφλασμούς των νερών και που περπατεί συλλογισμένος ανάμεσα στις ασήμαντες πολιτείες, για να συλλάβει όλες τις φωνές που πάνε με τον άνεμο και πνίγονται στο ακύμαντο τέλμα της σιωπής περίτρομες μην προδώσουν την ύπαρξή τους...»

ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ (1932)

Περίμενε. Φτάνουν χειρότερες ώρες.
Να ξέχασε η μοίρα σου λες το σκοπό της;
Ησύχασε. Ο πόνος δεν είναι προδότης.
Ακόμα σου μέλλονται μπόρες και μπόρες.

Περίμενε. Ακόμα η ψυχή σου θα μάθει.
Στην ύπουλη αυτή που σε ζώνει γαλήνη
Ο νους που σε μάχεται δίχτυα σου στήνει.
Σκοτάδια σου φαίνονται, ανοίγονται βάθη.

Για κάθε χαμόγελο που έχεις σκορπίσει,
Για κάθε ματιά σου σε αυγούλα, σε δύση
Γι' αυτούς που παράστεκες λησμονημένους
Γι' αυτούς που συμπόναγες κατατρεγμένους.
Αν κύτταξες, ρόδο, αν σε δρόσισε βρύση,
Αν έχεις πεσμένες ψυχές αναστήσει,
Για κάθε ομορφιά που στοχάστηκες, που είδες,
Για τα υπνοφαντάσματα, για τις ελπίδες,
Των άσπρων συννέφων καρτέρει τη λύσσα
Που φύγανε χιόνια και θα 'ρθουνε πίσσα.

Του πόνου σημαίνουν μεσούρανα οι ώρες
Ορθός να δεχτείς τις μελλούμενες μπόρες.
Στη μαύρη βουθή λησμονιά να βυθίσεις
Καθώς η αιματόβρεχτη δόξα της δύσης.

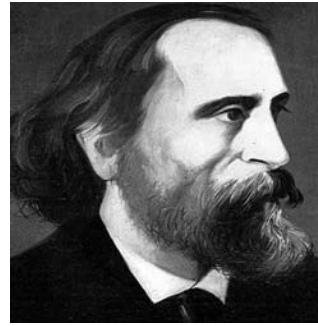
Ζαχαρίας Παπαντωνίου
(Από την ποιητική συλλογή, *Θεία Δώρα*)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Ποιες σκέψεις σου γέννησε αυτό το ποίημα;
- Διάλεξε δυο στίχους που σου άρεσαν και θα ήθελες να μοιραστείς με τους φίλους σου.
- Ποια αιματόβρεχτη δόξα της δύσης υπονοεί ο ποιητής λαμβάνοντας υπόψη την εποχή, στην οποία γράφτηκε το ποίημα; Ποιες να είναι οι χειρότερες ώρες που θα 'ρθουν, όπως προφητικά αναφέρει ο ποιητής;
- Δώσε έναν δικό σου ορισμό για το «τι είναι ο άνθρωπος», σύμφωνα με την Ανθρώπινη Ιστορία του Ζαχαρία Παπαντωνίου.
- Πόσο αισιόδοξος είναι ο ποιητής για το μέλλον, κατά τη γνώμη σου; Ποια στάση ζωής προτείνει ο ποιητής, σύμφωνα με τους στίχους του ποιήματος «**Του πόνου σημαίνουν μεσούρανα οι ώρες. Ορθός να δεχτείς τις μελλούμενες μπόρες**»;

ΜΕΛΕΤΩ ΤΙΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗ-ΚΑΘΑΡΕΥΟΥΣΑ

- Εκ των ων ουκ άνευ (και όχι: εκ των ουκ άνευ)
- Υπέρ το δέον (και όχι: υπέρ του δέοντος).
- Όσο(ν) αφορά το θέμα αυτό (και όχι: όσο αναφορά στο θέμα αυτό. Ούτε, βεβαίως, ως αναφορά).
- Στη διαπασών (και όχι: στο διαπασόν)
- Βρέχει επί δικαίους και αδικούς (και όχι: επί δικαίων και αδίκων).
- Εν πάση περιπτώσει (και όχι: εν πάσει)
- Οι στύλοι του Ολυμπίου Διός (και όχι: οι στήλες)
- Εν κρυπτώ και παραβύστω (και όχι: απαραβύστω)
- Απορώ και εξίσταμαι (και όχι: απορώ και εξανίσταμαι)
- Ποιούμαι την νήσαν (κοινώς: κάνω την πάπια και όχι: ποιώ την νήσαν)
- Περί πολλά τυρβάζει (και όχι: περί πολλών τυρβάζει)
- Απεκδύομαι την ευθύνη (και όχι: απεκδύομαι της ευθύνης)
- Ελαφρά τη καρδία (και όχι: με ελαφρά την καρδία)
- Δίνω το «παρών» (και όχι: δίνω το παρόν)
- Δυνάμει (και όχι: εν δυνάμει)
- Ενός εκάστου (και όχι: καθενός εκάστου)
- Ενόψει όσων θα γίνουν (και όχι: ενόψει όσων έγιναν)
- Επί το έργον (και όχι: επί τω έργω)
- παρά πόδα (και όχι: παρά πόδας)
- δει δε χρημάτων... (και όχι: δει δη χρημάτων...)
- θα ανοίξουν τον ασκό του Αιόλου (και όχι: τους ασκούς)
- πόσω μάλλον (και όχι: πόσο μάλλον ή κατά πόσο μάλλον)
- προτέρα κατάσταση (και όχι: προτεραία)
- διμερίσαντο τα ιμάτια (και όχι διμοιράσαντο ή διαμοιράσαντο)
- διά του λόγου το ασφαλές (και όχι: διά του λόγου το αληθές)
- εισέπραξε τα επίχειρα (και όχι τα επιχείρια)
- επί ξυρού ακμής (και όχι: επί ξηρού). Ξυρόν= ξυράφι
- των παχιών (ή παχειών) αγελάδων (και όχι: των παχέων)
- παρελθέτω απ' εμού το ποτήριον τούτο (και όχι: απελθέτω)
- πριν αλέκτορα φωνήσαι τρις (και όχι: πριν αλέκτωρ φωνήσει)
- ου γαρ γινώσκεις τι τέξεται η επιούσα (και όχι: τεύξεται)
- χάρμα ιδέσθαι (και όχι: χάρμα ειδέναι)
- λάθε βιώσας (και όχι: λάθρα)
- ο, η ελάσσω, το έλασσον (και όχι: το ελάσσον)
- ο, η αυτάρκης, το αύταρκες (και όχι: το αυτάρκες)
- ο, η κακοήθης, το κακόηθες (και όχι: το κακοήθες)
- ο περί ου ο λόγος, αλλά η περί ης ο λόγος , οι περί ων ο λόγος.
- Ανέκαθεν (και όχι: από ανέκαθεν ούτε εξ από ανέκαθεν [!]), μακρόθεν (και όχι: εκ του μακρόθεν)

Γεώργιος Σουρής (1852-1919)

Ο **Γεώργιος Σουρής** γεννήθηκε στη Σύρο και καταγόταν από τη μεριά του πατέρα του από τα Κύθηρα και από τη μεριά της μητέρας του από τη Χίο. Η οικογένειά του φιλοδοξούσε να σπουδάσει ο Γεώργιος θεολογία. Οι οικονομικές συνθήκες ζωής τους όμως δεν το επέτρεψαν. Παρακολούθησε εγκύκλια μαθήματα στη γενέτειρά του και μαθήματα γυμνασίου στην Αθήνα ως το 1870, οπότε τέλειωσε το σχολείο και έφυγε για τρεις μήνες στο Ταγκανρόγκ της Ρωσίας, για να εργαστεί ως υπάλληλος σιτεμπόρου. Επιστρέφοντας στην Ελλάδα στράφηκε προς το χώρο του θεάτρου, συμμετέχοντας σε παραστάσεις ερασιτεχνικών θιάσων (σε ηλικία δεκαπέντε χρόνων είχε συμμετάσχει σε μια παράσταση τραγωδίας στο θέατρο Ηρώδου του Αττικού). Η ενασχόλησή του με τη λογοτεχνία ξεκίνησε γύρω στο 1872, όταν δημοσίευσε ποιήματα στο περιοδικό *Φως*. Ακολούθησε το 1873 η έκδοση της ποιητικής συλλογής *Συλλογή Λυρικών Ασμάτων* και της κωμωδίας *Από γαμβρός παράνυμφος*, ενώ σταθμός στην πορεία του υπήρξε η έκδοση της σατιρικής ποιητικής συλλογής του *Τα τραγούδια μου*, που τιμήθηκε με έπαινο στο Βουτσιναίο διαγωνισμό το 1876. Το 1879 ξεκίνησε μαθήματα στη Φιλοσοφική Σχολή της Αθήνας, από την οποία δεν κατόρθωσε όμως να αποφοιτήσει, ενώ παράλληλα αρθρογραφούσε σε περιοδικά και εφημερίδες (*Αριστοφάνης*, *Ραμπαγάς*, *Αρχίλοχος*). Το πιο γνωστό έργο του Σουρή ωστόσο είναι η έκδοση του έμμετρου εβδομαδιαίου σατιρικού περιοδικού *Ο Ρωμηός*, που πρωτοκυκλοφόρησε στις 2 Απριλίου του 1883. Στο *Ρωμηό* έγραφε σχεδόν αποκλειστικά μόνο ο Σουρής. Η σάτιρα των άρθρων του στρεφόταν κατά πάντων, ακόμη και ισχυρών κοινωνικών και πολιτικών παραγόντων. Ενδεικτική είναι η δίωξη που υπέστη ο Σουρής το 1897 με αφορμή σατιρικούς κατά του προσώπου της βασίλισσας Όλγας στίχους του. Το 1886 παρασημοφορήθηκε από τον Χαρίλαο Τρικούπη και το 1906 προτάθηκε από τη Βουλή των Ελλήνων για το βραβείο Νόμπελ λογοτεχνίας. Το 1915 τιμήθηκε με το βασιλικό μετάλλιο των Γραμμάτων και των Τεχνών. Παράλληλα δεν έπαψε να ασχολείται με το θέατρο. Έγραψε έμμετρα θεατρικά έργα. Ο Γεώργιος Σουρής υπήρξε πολύ δημοφιλής στο πλατύ κοινό, λόγω του ευφυούς ευθυμογραφικού περιεχομένου των κειμένων του και της γλώσσας του, που αποτελεί μείγμα δημοτικής με τύπους της καθαρεύουσας. Η κριτική, σύγχρονή του και μεταγενέστερη διχάστηκε σε αμφισβητίες (όπως οι Παλαμάς και Ψυχάρης) και υποστηρικτές του (όπως ο Ξενόπουλος και ο Μάρκος Αυγέρης).

(Πηγή: Αρχείο Ελλήνων Λογοτεχνών, Ε.ΚΕ.ΒΙ.)

Ένα ποίημα που γράφτηκε τον Μάιο του 1886. Πολλές φορές ένα ποίημα γεννιέται με ερέθισμα ένα κοινωνικό γεγονός, μια πολιτική κατάσταση, την συναισθηματική φόρτιση του δημιουργού. Ο Σουρής διακρίθηκε για το χαριτωμένο και σαρκαστικό σατυρικό τόνο, αλλά και την πνευματική δύναμη των ποιημάτων του.

ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Απόστασε το χέρι μου από το να μουντζώνω
Και σάλιο δεν μου έμεινε από το φτύσε φτύσε
Αλλά έως τώρα τίποτε μ' αυτά δεν κατορθώνω,
Και συ Ευρώπη, μας γελάς και πάντα ίδια είσαι.
Και απορώ, μα τον σταυρό, πώς ως αυτή την ώρα
Και άλλα δεν μας έστειλες εδώ Θωρακοφόρα.
Προθύμως σας εκάμαμεν εκείνο που ζητείτε
Και αν δεν μας πιστεύετε, κοπιάστε να δείτε
Ποια ειρήνη κατ' αυτές στο κράτος βασιλεύει
Και πώς καθένας ήσυχα γλεντά και χουζουρεύει.
Ήλθε το άντε status gno με τόσες αναπαύσεις
Και άρχισαν να γίνονται διορισμοί και παύσεις.
Λοιπόν, τι άλλο από μας Ευρώπη απαιτείς
Κι ακόμη από το λαιμό πιασμένους μας κρατείς;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Σε τι διαφέρει το ύφος του συγκεκριμένου ποιήματος σε σχέση με τα προηγούμενα; Τι είναι τα σατυρικά και τι τα σκωπτικά ποιήματα; Συμβουλευθείτε το λεξικό σας.
- Ποια συναισθήματα απορρέουν από την ατμόσφαιρα του ποιήματος; Πώς αυτά σχετίζονται με τα συναισθήματα μίας πολεμικής ατμόσφαιρας;
- Γράψτε κι εσείς μία παράγραφο, σχολιάζοντας, ενδεχομένως, την επικαιρότητα ή με αφορμή ένα κοινωνικό πρόβλημα που θεωρείτε σημαντικό στην εποχή μας.

ΠΛΟΥΤΙΖΩ ΤΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΜΟΥ

- **Ευρωβουλή** Ευρωκοινοβούλιο, **Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο**
- **Ευρωκοινοβούλιο** Ευρωβουλή, **Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο**
- **ευρωπαϊκός 1.** (π.χ. ~ πολιτισμός / βιοτικό επίπεδο) **δυτικός 2.** (παλαιότη.) (α) εοικικός (β) φράγκικος (μειωτ.)
- **ευρωπαϊστής** (πολιτ.) φιλοευρωπαίος **ANT.** αντι-ευρωπαϊστής, ευρωσκεπτικιστής
- **Ευρώπη** (καταχρ.) Ευρωπαϊκή Ένωση
- **Ευρωσκεπτικιστής** (πολιτ.) αντιευρωπαϊστής **ANT.** ευρωπαϊστής, φιλοευρωπαίος

ΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ

Για να συντάξουμε μία παράγραφο, μπορούμε να οργανώσουμε τη σκέψη μας ανάλογα με το είδος της παραγράφου που επιθυμούμε να γράψουμε. Πάντα αναρωτιόμαστε πόσο μεγάλη πρέπει να είναι μία παράγραφος και κάθε πότε πρέπει να περνάμε σε μία άλλη. Αυτό εξαρτάται, όμως, κι από την ίδια τη φύση της παραγράφου, την ανάγκη που καλύπτει, για να χρησιμοποιηθεί στη γλώσσα μας.

Η **περιγραφική** παράγραφος, η **αφηγηματική** παράγραφος και η **αποδεικτική** παράγραφος είναι τα τρία πιο συνηθισμένα είδη παραγράφου στον λόγο μας.

Την περιγραφική τη χρησιμοποιούμε, για να περιγράψουμε κάτι, την αφηγηματική, για να αναφέρουμε ένα γεγονός, μία ιστορία ή ένα βίωμα και την αποδεικτική, για να πείσουμε κάποιον και να αποδείξουμε την ισχύ των λόγων μας. Αναλόγως με το είδος της παραγράφου που θα γράψουμε, θα αποφασίσουμε και πόσο εκτενής πρέπει να είναι.

Α) Το μέγεθος της Περιγραφικής παραγράφου είναι συνήθως μικρό.

Απαρτίζεται από ένα ή περισσότερα μέρη. Το ένα μέρος του θέματος είναι αυτό για το οποίο μιλάμε και τα χαρακτηριστικά του. Πολλές φορές γράφουμε πολλές μαζί παραγράφους, σαν να είναι μία. Με τον τρόπο αυτό δημιουργούμε την **πολλαπλή παράγραφο**, μια παράγραφο, δηλαδή, που αποτελείται από πολλές παραγράφους και όχι μόνο από μια. Η **περιγραφική παράγραφος** είναι σύντομη ή λίγο μεγαλύτερη, καθώς είναι απαραίτητο να διευκρινίζουμε σε αυτήν, με επεξηγήσεις και πληροφορίες, διάφορα στοιχεία του κειμένου. Πολλές φορές, χρησιμοποιούμε σε αυτές μια σύντομη αιτιολόγηση, για να βάλουμε τον αναγνώστη στο θέμα. Αν, μάλιστα, περιγράψουμε στην παράγραφό μας περισσότερα από ένα πράγματα μπορεί αυτή να είναι ακόμη μεγαλύτερη.

Β) Η αφηγηματική παράγραφος συντάσσεται, περίπου, όπως και το προηγούμενο είδος, σε μικρό μέγεθος. Καμιά φορά γίνεται εκτενέστερη προκειμένου να δώσουμε λεπτομέρειες για αυτό που αφηγούμαστε ή να γράψουμε, όταν τα γεγονότα είναι περισσότερα από ένα. Μία περιγραφική παράγραφος μπορεί να ενσωματώνεται μέσα στην αφηγηματική παράγραφο, πράγμα που μπορεί να την κάνει κάπως μεγαλύτερη από την περιγραφική και να χωρίζεται σε μικρότερες παραγράφους-υποενότητες.

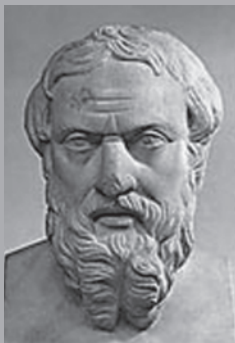
Γ) Η αποδεικτική παράγραφος είναι πάντα μεγαλύτερη από τα δύο προηγούμενα είδη ανάλογα με το πόσες αποδεικτικές προτάσεις (προκείμενες) θα δημιουργήσουμε προκειμένου να πείσουμε για τα λεγόμενά μας. Όσο πιο πολύπλοκο είναι το θέμα μας

και οι διαστάσεις του αποδεικτικού μας λόγου τόσο πιο εκτενής γίνεται η παράγραφος προκειμένου να πείθει και να παρουσιάζει όλες τις πτυχές του θέματος.

Οι αποδεικτικές παράγραφοι συχνά συνοδεύονται από ένα ή περισσότερα παραδείγματα, για να μας πείσουν. Άλλοτε, προβαίνουν για τον ίδιο λόγο σε μία ή περισσότερες επεξηγήσεις. Σημασία έχει να διακρίνουμε πάντα **ποια είναι η θεματική πρόταση** και να συνεχίζουμε, συντάσσοντας την υπόλοιπη παράγραφο, **το κυρίως μέρος της** ανάλογα με το είδος της απόδειξης την οποία θα επιλέξουμε, **(με παραδείγματα, με σύγκριση, με αντίθεση, με ειδικές λεπτομέρειες, με διαίρεση ή με συνδυασμό των ειδών της)**. Στη συνέχεια για να ολοκληρώσουμε την παράγραφο μας, χρησιμοποιούμε συχνά μια πρόταση ή φράση ως επίλογο που στην περίπτωση της παραγράφου ονομάζεται **πρόταση -κατακλείδα**.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΑΝΙΧΝΕΥΤΙΚΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ

1. Γράψτε μία δική σας περιγραφική παράγραφο, μία αφηγηματική παράγραφο και μία αποδεικτική παράγραφο, προσέχοντας το μέγεθός τους, ανάλογα με το είδος τους.
2. Βρείτε σε κείμενα του βιβλίου της γλώσσας και αντιγράψτε μία παράγραφο. Ρωτήστε τους συμμαθητές σας για το είδος της παραγράφου αυτής και τα χαρακτηριστικά της.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗ

«Κανένας δεν είναι τόσο ανόητος που να προτιμάει τον πόλεμο απ' την ειρήνη. Γιατί στον καιρό της ειρήνης τα παιδιά θάβουν τους γονείς τους, ενώ αντίθετα στον καιρό του πολέμου οι γονείς θάβουν τα παιδιά τους».

ΗΡΑΚΛΙΤΟΣ

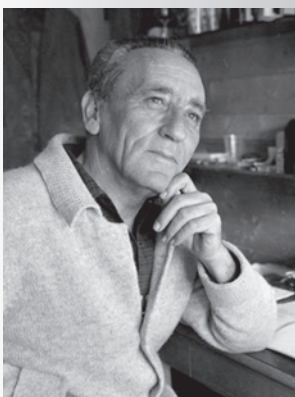
ΜΑΘΑΙΝΟΥΜΕ

- Η τέχνη της συζήτησης
- Δημιουργική έκφραση και γραπτός λόγος
- Είδη και σχολές της ελληνικής ποίησης

• **ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ**
Ένας –ένας στην Άβυσσο

• **ΣΤΕΛΙΟΣ ΞΕΦΛΟΥΔΑΣ**
Η μάχη

• **ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ**
Διαβατάρικο Τρυγόνι

**ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ
ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ**

Γεννήθηκε το 1913 στις Κροκεές της Λακωνίας. Εγκατέλειψε τη Νομική σχολή για να αφιερωθεί ολοκληρωτικά στη λογοτεχνία. Εξέδωσε περισσότερες από 15 ποιητικές συλλογές και αρκετά πεζογραφήματα. Είναι από τους λίγους Έλληνες λογοτέχνες που εξυμνεί σε τόσο μεγάλο βαθμό την αγάπη, την ειρήνη, τον ανθρωπισμό και το ελληνικό πνεύμα. Τιμήθηκε μεταξύ άλλων, τρεις φορές με το Πρώτο Κρατικό Βραβείο Ποίησης, καθώς και με το Αριστείο Γραμμάτων από την Ακαδημία Αθηνών (1982), της οποίας έγινε μέλος το 1989. Πέθανε στην Αθήνα το 1991. Ο Νικηφόρος Βρεττάκος (1912-1991), γράφει ο Μιχαήλ Περάνθης, είναι «Ποιητής της ελεύθερης φαντασίας, αφήνεται σε λυρικές ονειροπολήσεις, άλλοτε στους κανόνες της μετρικής και, συχνότερα, σε ρυθμική διαδοχή στίχων. Ιδιοσυγκρασία ευαίσθητη, φύση συναισθηματική και γνησίως λυρική, τυλίγει τα γραπτά του με μια διάχυση τρυφερότητας, δίνοντάς τους το άπλωμα, το γύρισμα και την ελαστικότητα της φαντασίας του».

Ένας –ένας στην Άβυσσο

Έτσι μου τη διηγήθηκε την παρακάτω ιστορία ένας καλός φίλος μου, έτσι τη γράφω κι εγώ. «...Κι ήτανε μια νύχτα βροχής. Παραμονή Χριστουγέννων. Τα μεσάνυχτα χτυπάνε την πόρτα μου. Ταράχτηκα. Η ώρα της κυκλοφορίας ήτανε περασμένη. Δεν θα μπορούσε να ήτανε τίποτε άλλο. Κανείς μας δεν ήξερε τότε τι τον περιμένει από τη μια μέρα στην άλλη. Και πραγματικά. Ένας Γερμανός ψηλός ως απάνω μπήκε στο σπίτι μας. Η γυναίκα μου έτρεμε σαν το καλάμι. Ο Γερμανός κάνει ένα βήμα ακόμα.

-Πού έχετε, με ρωτάει, το χριστουγεννιάτικο δέντρο σας; Και βγάζει από την τσέπη του δυο μικρά παιχνιδάκια.

Το Χριστουγεννιάτικο δέντρο μας; Δεν έχουμε, του απαντώ. Είμαστε φτωχοί. Δεν έχουμε χριστουγεννιάτικο δέντρο.

Ο στρατιώτης, σηκώνοντας το κεφάλι του, κοιτάζει από τη μισάνοιχτη πόρτα το κρεβάτι του αποκοιμισμένου παιδιού μας και προχωρεί κατά κει με το βρεγμένο πηλίκιο στα χέρια του. Στέκεται όρθιος, το κοιτάζει λίγο και ξαπλώνεται πλάι του, χαϊδεύοντάς του αλαφρά-αλαφρά τα μαλλιά. Περνάνε πέντε λεπτά. Εγώ κι η γυναίκα μου περιμένουμε όρθιοι στην πόρτα. Περνάνε δέκα λεπτά. Ακούμε το στρατιώτη να ροχαλίζει. Η γυναίκα μου ξεστρώνει μια κουβέρτα από το κρεβάτι μας και περπατώντας στα δάχτυλα πηγαίνει και τον σκεπάζει. Καθόμαστε έπειτα σιωπηλοί.

-Όλοι είμαστε άνθρωποι, μου λέει εκείνη. Για σκέψου καλά. Ξέρεις τι λέω; Αν μπορούσαμε, για χάρη αυτουνού του στρατιώτη, που είναι κι αυτός άνθρωπος, να αγοράζαμε ένα χριστουγεννιάτικο δέντρο...

Την κοιτάζω κι εγώ σκεφτικός.

-Όχι, της λέω. Έχουμε τόσους φυλακισμένους και τόσους που αγωνίζονται όξω χωρίς ψωμί. Αλλιώς,... Δε λέω, όλοι είμαστε άνθρωποι. Το ξέρω κι εγώ...

Την άλλη μέρα, ενώ έπαιρνε σιγά-σιγά να βραδιάζει, με περίμενε στην άκρη μιας λεωφόρου ο Κάρολος, ο Γερμανός στρατιώτης που ήρθε στο σπίτι μου. Βαδίζουμε πλάι-πλάι, κάτω

από την αλέα με τις πιπεριές και πηγαίνουμε να πιούμε κρασί. Καθόμαστε σε ένα τραπέζι, μόνοι μας στην αρχή κι ύστερα μαζί με δυο άλλους φίλους. Ο Κάρολος τραγουδάει σιγά ένα λαϊκό γερμανικό τραγούδι και τα μάτια του λάμπουν σαν δυο κρίνοι βρεγμένοι από τη δροσιά. Ένας φίλος μου, όταν τελειώνει εκείνος, πιάνει και τραγουδάει τη φλαμουριά. Τον ακούει ο Κάρολος και πίνει το ένα ποτήρι απάνω στο άλλο.

-Έ, Κάρολε, του λέει ο ένας από τους φίλους μου. Όταν καμιά φορά θα' ρθούμε και εμείς εκεί πάνω στον Ρήνο, θα μας προσφέρεις κρασί, πολύ καλύτερο από τούτο...

Έχω μια στιγμή ζαλιστεί και δεν καταλαβαίνω, τι γίνεται, όταν βλέπω τον Κάρολο να σηκώνεται όρθιος και να δίνει ένα μπάτσο στον φίλο μου.

-Εσείς, δε θα ρθείτε ποτέ στον Ρήνο! Του λέει φτύνοντας στο τραπέζι.

Τινάζομαι όρθιος και κάνω να ησυχάσω τον Κάρολο, πιάνοντάς τον από τα μπράτσα. Εκείνος, κάνοντας μια απότομη κίνηση, τραβάει το πιστόλι από τη μέση του και μου το καρφώνει στο στήθος. Κι αμέσως, κάνοντας μια δεύτερη κίνηση, βάζει το πιστόλι στη θήκη του. Δίνει μια κλοτσιά στην καρέκλα που είναι μπροστά του, τρέχει, ανοίγει την πόρτα και χάνεται. Καθώς τρέχει, μου φαίνεται πως σκορπίζονται από τα θυμωμένα μάτια του μια φουχτιά σπίθες μέσα στην ταβέρνα. Εμείς, ξυλιασμένοι στις θέσεις μας, κοιταζόμαστε σα να χάσαμε τη φωνή μας. Τα χέρια μας έχουν παραλύσει. Αφήνουμε τα ποτήρια μας γιομάτα κρασί κι ο ένας μας πίσω από τον άλλον, σηκώνουμε τους μαύρους γιακάδες μας, ανοίγουμε την πόρτα και χανόμαστε μες στο σκοτάδι, σα να πηδάμε, ένας-ένας στην άβυσσο...».

Λεξιλόγιο: Πηλίκιο, άβυσσος, ξυλιασμένοι, τραβάει το πιστόλι.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. ΑΝΑΚΑΛΥΨΤΕ ΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ

Βρείτε από τις παραγράφους του κειμένου σε ποιο είδος ανήκουν (περιγραφικές, αφηγηματικές, αποδεικτικές) και υπογραμμίστε τη θεματική πρόταση καθεμιάς.

2. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ

Συνεχίστε την ιστορία, όπως φαντάζεστε, για αυτό που θα ακολουθήσει στη συνέχεια. Χρησιμοποιήστε μια περιγραφική παράγραφο, για να δείξετε πώς ο αφηγητής της ιστορίας, (σε πρώτο πρόσωπο, δηλαδή μιλώντας σαν να είστε εσείς ο ήρωας) περιγράφει τα συναισθήματά του, τις σκέψεις του κι ό,τι βλέπει γύρω του στον δρόμο του για το σπίτι. Μία ακόμη περιγραφική παράγραφο, για να περιγράψετε τον Κάρολο ως ένα από τα πρόσωπα της ιστορίας, όπως θα μιλούσατε για αυτόν σε έναν φίλο σας.

Δημιουργήστε δυο ακόμη αφηγηματικές παραγράφους, για να δείξετε τι έγινε με αυτή την ιστορία. Μπορείτε να δώσετε το δικό σας ευχάριστο ή δυσάρεστο τέλος.

3. Το διήγημα του Νικηφόρου Βρεττάκου αναφέρεται στον πόλεμο Ελλάδας – Γερμανίας κατά την περίοδο του Β' Παγκοσμίου Πολέμου στην Κατοχή (1940).

A) ΚΡΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

Πώς θα χαρακτηρίζατε τα πρόσωπα της ιστορίας;

B) ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΕΚΦΡΑΣΗ-ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ

Πώς καταλαβαίνετε την φράση: «Η ώρα της κυκλοφορίας ήταν περασμένη».

Γ) ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΕΚΦΡΑΣΗ

Μιλήστε για τις σκέψεις που σας γέννησε αυτό το διήγημα και για τις δυσκολίες που φέρνει στην καθημερινότητα των ανθρώπων ένας πόλεμος.

Δ) ΣΥΖΗΤΗΣΗ

- Ρωτήστε ό,τι δεν καταλαβαίνετε και μιλήστε ελεύθερα για τις δικές σας σκέψεις αναφορικά με την ειρήνη.
- Χρησιμοποιήστε στον λόγο σας εκφράσεις σπουδαίων ανθρώπων από ολόκληρη την υφήλιο, οι οποίοι σκέφτηκαν και μίλησαν για τον πόλεμο και την ειρήνη:

ΣΠΟΥΔΑΙΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΜΙΛΟΥΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗ

Οι στρατιώτες είναι η τροφή των κανονιών.

Ναπολέον Βοναπάρτης, 1769-1821, Γάλλος ηγέτης

Ο πόλεμος είναι όπως η αγάπη: πάντα βρίσκει έναν τρόπο.

Bertolt Brecht, 1898-1956, Γερμανός συγγραφέας

Τον πόλεμο δεν πρέπει ούτε να τον φοβόμαστε ούτε να τον προκαλούμε.

Πλίνιος ο Πρεσβύτερος, 23-79 μ.Χ., Ρωμαίος φυσιοδίφης

Σε όλους τους πολέμους, από τον Τρωικό μέχρι σήμερα, το κυριότερο κίνητρο υπήρξε η κλοπή, η αρπαγή, η λεηλασία.

Σενέκας, 4 μ.Χ-65 μ.Χ., Ρωμαίος φιλόσοφος

Δεν μπορεί να κάνεις αυτού του είδους τον πόλεμο. Δεν υπάρχουν αρκετές μπουλντόζες για να ξύσουν τα πτώματα από τους δρόμους.

Ντουάιτ Αϊζενχάουερ, 1890-1969, Αμερικανός στρατηγός & πρόεδρος (σχετικά με το ενδεχόμενο πυρηνικού πολέμου)

Κάθε πόλεμος, όταν πλησιάζει, παρουσιάζεται σαν μια αναπόφευκτη πράξη αυτοάμυνας απέναντι σε ένα μανιακό δολοφόνο.

George Orwell, 1903-1950, Βρετανός συγγραφέας

Δεν υπάρχουν πενήντα τρόποι για να κάνουμε πόλεμο.

Υπάρχει μόνο ένας: ο βρώμικος.

François Cavanna, 1923-, Γάλλος ευθυμογράφος

Ο Στέλιος Ξεφλούδας εμφανίστηκε στα γράμματα το 1930 με το πεζογράφημα *Τα τετράδια τον Παύλου Φωτεινού*, βιβλίο καινότροπο που προκάλεσε απορία και κριτική αμηχανία. Θεωρήθηκε πως εισάγει στη νεοελληνική λογοτεχνία ένα νέο, απροσδιόριστο, «ευρωπαϊκό» είδος (ο Πέτρος Χάρης μίλησε για επιδράσεις που διακρίνονται στις σελίδες του, χωρίς ωστόσο να τις κατονομάσει), θαυμάστηκε για την «πρωτοτυπία» του αλλά και την ειλικρίνειά του (ο Γιώργος Θεοτοκάς εκθείασε την έλλειψη εκζήτησης και τεχνασμάτων), τη σοβαρότητα των συγγραφικών προθέσεων (Γ. Κοτζιούλας), τις διανοητικές, ενδοσκοπικές και ψυχαναλυτικές του επιδιώξεις (Ναπολέον Λαπαθιώτης, Πέτρος Σπανδωνίδης, Γιώργος Δέλιος). Κανείς τότε δεν ασχολήθηκε ιδιαίτερα με τον εσωτερικό μονόλογο-θέμα που θα ήταν ολότελα άγνωστο ή, στην καλύτερη των περιπτώσεων, ελλιπώς γνωστό. Θα πρέπει να περάσουν τρία με τέσσερα χρόνια, και αφού γράφουν και εκδοθούν άλλα δύο παρόμοια πεζογραφήματα του Ξεφλούδα (*η Εσωτερική συμφωνία*, 1932 και *η Εύα*, 1934) για να αρχίσει να τίθεται θέμα εσωτερικού μονολόγου, με το κείμενο του Πέτρου Σπανδωνίδη για την «*Πεζογραφία των νέων*» (1934) και άλλα σχετικά δημοσιεύματα.

*Σήμερα, εξήντα δύο χρόνια μετά την έκδοσή τους, τα Τετράδια του Παύλου Φωτεινού δεν διατηρούν τίποτε το καινοφανές και ενδιαφέρον. Λογοτεχνία και αναγνωστική συνείδηση έχουν κατακλυστεί από πεζογραφήματα αυτού του ασαφούς είδους, όπου «συμμετέχουν το λυρικό δοκίμιο, το ημερολόγιο, το πεζοτράγουδο, το αυτοβιογραφικό αφήγημα» (Μ. Βίττι), από λογοτεχνήματα που αδιαφορούν «για τα τεχνικά σχήματα που λέγονται διήγηση, περιγραφή, λυρικό ποίημα, έπος, κλπ., και είναι κάτι απ' όλ' αυτά χωρίς να είναι ιδιαίτερα τίποτα απ' αυτά» (Π. Σπανδωνίδη). Η τραυματική εμπειρία του πολέμου στην Αλβανία ωθεί τον Ξεφλούδα, όπως και τον Ελύτη, όχι απλώς σε μία αντιπολεμική στάση, αλλά στον αποκαλυπτικό οραματισμό ενός νέου αιώνα, όπου τα πάντα θα τεθούν εξαρχής. Ο κοινός αυτός τόπος των δύο συγγραφέων είναι ιδιαίτερα δηλωτικός τάσεων της γενιάς του Τριάντα. Ο πόλεμος ήταν θεμελιώδες ερέθισμα για τη συγγραφή τους. Νέα θέματα μπήκαν στο έργο τους, άλλου είδους προβληματισμοί. Οι προσωπικές, υποστασιακές, λυρικές ανησυχίες έδωσαν τη θέση τους στην αγωνία για τα μεγάλα προβλήματα των ανθρώπων —απότοκο συνταρακτικών ιστορικών γεγονότων. Όλα τα επόμενα βιβλία του Στέλιου Ξεφλούδα, από τον *Οδυσσέα χωρίς Ιθάκη* (1957) ως την *Εσωτερική βιογραφία* (1983), είναι στην ουσία εκτενή δοκίμια με επίφαση λογοτεχνικότητας. Τα θέματά τους είναι πάντα η μοίρα του σύγχρονου (αλλά και του διαχρονικού) ανθρώπου, η ζωή και ο θάνατος, ο πόλεμος, η πολιτική, ο ολοκληρωτισμός, ο έρωτας, η εποχή μας - με δυο λόγια, γενικώς τα ανθρώπινα.*

**ΣΤΕΛΙΟΣ
ΞΕΦΛΟΥΔΑΣ**

Η Μάχη

...Πάνου απ' τα κεφάλια μας μεγάλοι βράχοι, όπου στέκονται οι σκοποί και φυλάγουν μέσα στη νύχτα. Δίπλα τους οι σκοτωμένοι που τους σκέπασε το σκοτάδι ακίνητοι μέσα στον δικό τους θάνατο πάνου στους άγριους βράχους. Κανείς δεν μπορεί να πιστέψει ότι σκαρφάλωσαν άνθρωποι σε αυτούς τους γιγάντιους πέτρινους όγκους και μαζί τους ανέβηκε ο θάνατος. Τα φαγωμένα καρφιά απ' τα παπούτσια γλιστράν μόλις το πόδι κάνει ένα βήμα.

Κάποιος λέγει στο σύντροφό του: Πάμε μαζί. Φοβούμαι τους σκοτωμένους. Μου φαίνεται πως οι σκιές τους κυκλοφορούν ανάμεσά μας, κρύβονται στο σκοτάδι και καταριούνται τους ανθρώπους. Ο αέρας τρέμει να αγγίξει τα πτώματα». Ο άλλος σιωπάει. Έπειτα λέγει πολύ σιγά: «Θα έπρεπε κάθε πεθαμένος να γίνεται στον ουρανό ένα άστρο». Κάθε μόριο της νύχτας κρύβει μέσα του το θάνατο και τον τρόπο...

Το σκοτάδι ξεσκέπασε για μια στιγμή τους πεθαμένους. Δεν είναι γυμνοί οι νεκροί. Οι ζωντανοί είναι γυμνοί ...

Ο φαντάρος ξαναλέγει στον σύντροφό του: «Μέσα στο αίμα μας υπάρχει απολιθωμένος ο τρόμος, γιατί είμαστε άνθρωποι. Έτσι όλοι οι ήρωες είναι φανταστικοί. Γίνεσαι ήρωας, γιατί δεν θέλεις να πεθάνεις. Κάποτε ένας τρελός σε ένα άσυλο έφκειανε όλη μέρα ήρωες από χαρτόνι κι όταν ερχόταν η νύχτα τούς πετούσε στο δρόμο σαν ένα πράγμα άχρηστο. Οι αληθινοί ήρωες έχουν μέσα τους το κενό του κόσμου και θέλουν να μιλήσουν με τα άνθη, τα πουλιά, τους αγγέλους». Ο άλλος δεν απαντάει....

Κάποιος άλλος λέγει: «Η βροχή ποτίζει το σώμα μου. Νιώθω μέσα στη λάσπη παγωμένα τα πόδια μου. Ξέρω ότι θα μου τα κόψουν και θα γυρίζω στους δρόμους με δυο ξύλινα πόδια». Σε ποιον μιλάει; Όλοι γύρω του τον ακούν, όμως κανείς δεν αποκρίνεται.

Μήπως πια μπορούμε να μιλάμε μονάχα με τα φαντάσματα, με τις μάσκες που φορούν οι άνθρωποι κι όχι με τους ανθρώπους. Τι μπορούμε να πούμε στον άλλον αυτή την ώρα!

Μόλις ανοίξουμε το στόμα μας, θα ξεχάσουμε αυτό που θέλαμε να πούμε. Έπειτα οι σκοτωμένοι δεν ακούν κι είναι γεμάτη από τον απέραντο θάνατο η ακοή μας. Κατάντησε ακατάληπτη η ομιλία μας. Την ακούει ο διπλανός μας και δεν καταλαβαίνει, κοιτάζει σαστισμένος το πρόσωπο που του μιλάει κι απαντάει με τον ίδιο τρόπο. Μήπως μόνο στον εαυτό μας μπορούμε να μιλήσουμε αν υπάρχει ο εαυτός μας; Μήπως δεν είμαστε πια άνθρωποι, αφού γίναμε ολόκληροι πόλεμος κι είμαστε φαντάσματα που παλεύουν να σταθούν όρθια, όπως καταλαβαίνουμε ότι το κορμί μας άρχισε να σαπίζει απ' την βροχή και τα πόδια μας να γίνονται λάσπη;

...

Μια φωνή ακούγεται να σχίζει τη σιωπή: «Πώς να βαδίσω μέσα σε αυτό το σκοτάδι; Δε βλέπω τίποτα. Θα πατήσω τους σκοτωμένους. Σε κάθε βήμα μου μπροστά ένα πτώμα».

Η νύχτα προχωράει βαθιά, καταθλιπτική, βρεγμένη, με ένα πρόσωπο που κάθε στιγμή γίνεται πιο τραγικό. Ο ύπνος παραλύει το κορμί που έχει ποτιστεί απ' τη βροχή και τρέμει. Όλοι κοιμούνται με ανοιχτά τα μάτια. Μέσα στη σιωπή του θανάτου βρέχει αδιάκοπα. Ο καθένας είναι σαν πεθαμένος, μέσα στον εαυτό του.

Στέλιος Ξεφλούδας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. ΔΡΑΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ, το θεατρικό παιχνίδι ως ποιητική ήθους:

Γινόμαστε ηθοποιοί : η λέξη κυριολεκτικά θα βγαίνει από τις λέξεις : «Ήθος» και «Ποιώ»). Συζητήστε πώς κανείς μπορεί να ποιήσει ήθος και να μάθει με τον πιο ζωντανό τρόπο όσα λέγονται σε ένα διήγημα.

- Μπείτε στη θέση των ηρώων, κατανοήστε τις συνθήκες που περιγράφονται στο διήγημα του Στέλιου Ξεφλούδα. Ζωντανέψτε τη σκηνή της μάχης στην τάξη σας, υποδυόμενοι τον ρόλο των στρατιωτών στη μάχη.

- Μπορείτε να φτιάξετε και δικά σας λόγια ή να φτιάξετε διαλόγους, όπως φαντάζεστε τον εαυτό σας σε μια τέτοια σκηνή πολέμου.

- Βρείτε την κατάλληλη μουσική να επενδύσετε τη σκηνή και ήχους βροχής και αέρα ώστε να κάνετε πιο ζωντανή τη θεατρική σας πράξη. Ένα παιδί στην τάξη σας μπορεί να αναλάβει τον ρόλο τους αφηγητή.

- ΠΡΟΤΑΣΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ-ΕΚΔΗΛΩΣΗ:

-Παίξτε τη σκηνή αυτή στην εθνική εορτή της επετείου της 28ης Οκτωβρίου του 1940 με τη συνεργασία άλλων τάξεων.

2. ΣΥΖΗΤΗΣΗ- ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Πώς καταλαβαίνετε τις φράσεις:

«Θα έπρεπε κάθε πεθαμένος να γίνεται στον ουρανό ένα άστρο».

«Μέσα στο αίμα μας υπάρχει απολιθωμένος ο τρόμος, γιατί είμαστε άνθρωποι. ...

Γίνεσαι ήρωας, γιατί δεν θέλεις να πεθάνεις».

3. ΚΡΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ - ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Σε ποια σημεία της αφήγησης φαίνεται η ψυχολογική κατάσταση των πολεμιστών;

Υπογραμμίστε στο κείμενο τα σημεία αυτά.

4. ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΡΟΛΩΝ – ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ - ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ - ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΕΚΦΡΑΣΗ-ΔΙΑΛΟΓΟΣ.

Χωριστείτε σε δυο ομάδες στην τάξη. Γράψτε καθένας από μία πειστική-προτρεπτική παράγραφο:

α) για να αποδείξετε στους μαχητές ότι αξίζει να συνεχίσουν τον αγώνα και να

πολεμήσουν, γιατί είναι καλύτερος ένας δοξασμένος θάνατος από μία άδοξη φυγή μπροστά στις δυσκολίες, να πολεμήσουν για το καλό των άλλων, β) ότι καλύτερα είναι να εγκαταλείψουν τον αγώνα για να σωθούν και γιατί δεν πρέπει να πεθάνουν, αφού η ζωή είναι το ύψιστο αγαθό, να φύγουν για καλό δικό τους. Στη συνέχεια παίξετε τον «διάδρομο της συνείδησης», ένα παιχνίδι στο οποίο η μία ομάδα θα παριστάνει τους στρατιώτες που θα περνούν ανάμεσα από τους αντικριστά παραταγμένους ομιλητές που λένε με τη σειρά τους ο καθένας τα επιχειρήματά του υπέρ της μάχης, στη μία περίπτωση και αλλάζοντας ρόλους, κατά της μάχης στην αντίθετη περίπτωση, (αλλάζοντας ρόλους). Δηλαδή, η μία ομάδα ομιλητών που είναι υπέρ της μάχης θα μιλά στους στρατιώτες με τη σειρά υπέρ του αγώνα τους στο σκοτάδι και στη συνέχεια, η ίδια ομάδα θα κάνει τους στρατιώτες, ενώ η άλλη ομάδα θα προσπαθεί να πείσει τους «νέους» στρατιώτες να εγκαταλείψουν το πεδίο της μάχης.

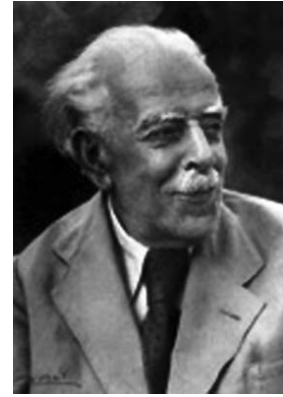
5. ΑΝΙΧΝΕΥΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗ - ΥΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Βρείτε στο κείμενο τις προτάσεις που περιγράφουν τις καιρικές συνθήκες. Σχολιάστε τις παρομοιώσεις, τις μεταφορές μέσα από τις οποίες αυτές περιγράφονται. Βρείτε στο κείμενο άλλα σχήματα λόγου, σχολιάζοντας πώς δημιουργούν την ατμόσφαιρα της τραγικής εικόνας.

6. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ

Δώστε το δικό σας τέλος στην ιστορία, γράφοντας μια εκτενή αφηγηματική παράγραφο με στοιχεία ενσωματωμένων υποπαραγράφων με περιγραφικό περιεχόμενο.

- Λέξεις – φράσεις που μπορείτε να συμπεριλάβετε στο κείμενό σας: *Τα κανόνια, ακρωτηριάζουν, ύψωμα, βουνά, κίνηση, κραυγές «Αέρα..Αέρα», οβίδα, ανακωχή.*

**ΓΕΩΡΓΙΟΣ
ΔΡΟΣΙΝΗΣ**

Ο ποιητής, πεζογράφος και δημοσιογράφος **Γεώργιος Δροσίνης** γεννήθηκε το 1859, σ' ένα αρχοντικό της παραδοσιακής γειτονιάς της Πλάκας στην Αθήνα. Καταγόταν από οικογένεια αγωνιστών του Μεσολογγίου. Καταγόταν από εύπορη οικογένεια. Σπούδασε νομικά και φιλολογία στο Πανεπιστήμιο των Αθηνών και σε Πανεπιστήμια της Γερμανίας. Από το 1889 ως το 1897 υπήρξε διευθυντής του περιοδικού *Εστία*, που ο ίδιος μετέτρεψε σε εφημερίδα το 1894. Την ίδια περίοδο ίδρυσε και διηύθυνε τα περιοδικά *Εθνική Αγωγή και Μελέτη*, καθώς και το ετήσιο *Ημερολόγιον της Μεγάλης Ελλάδος*. Το 1899 μαζί με τον Δημήτριο Βικέλα ίδρυσε το «Σύλλογο προς διάδοσιν ωφελίμων βιβλίων», που εξέδωσε λογοτεχνικά έργα, λαογραφικές και άλλες μελέτες. Το 1901 ίδρυσε τις σχολικές βιβλιοθήκες και το 1908 το εκπαιδευτικό μουσείο. Ανέπτυξε πλούσιο κοινωνικό έργο όπως με τη συμβολή του στην ανέγερση του *Οίκου Τυφλών*, της *Σεβαστοπούλειας Επαγγελματικής Σχολής* και της *Ελληνικής Λαογραφικής Εταιρίας*. Συνεργάστηκε με το Υπουργείο Παιδείας για τη *Σύνταξη του Ιστορικού Λεξικού της Ελληνικής Γλώσσας* και στην εφαρμογή του εκπαιδευτικού προγράμματος του εμπνευσμένου πολιτικού της Ελλάδας *Ελευθέριου Βενιζέλου*. Στον χώρο της λογοτεχνίας πρωτοεμφανίστηκε το 1879 με ποιήματά του. Ποιητής της *Νέας Αθηναϊκής Σχολής* -όπως και ο *Κωστής Παλαμάς*, με τον οποίο υπήρξε στενός φίλος- χρησιμοποίησε τη δημοτική γλώσσα από τις πρώτες του δημιουργίες και άντλησε στοιχεία από τα δημοτικά τραγούδια και τη λαϊκή παράδοση. Πέθανε το 1951 στην Αθήνα.

Διαβατάρικο Τρυγόνι

Διαβατάρικο Τρυγόνι
Στ' αυγουστιάτικα περάσματα
Διαβατάρικο τρυγόνι
Κυνηγού ματιά σημάδεψε
Και το πληγώνει.

Η πληγή αλαφρή, γιατρεύτηκε.
Κι απ' τα δάση κι απ' τη χλόη
Σε κλουβί στενό το σφάλισαν,
Σ' ένα κατώι.

Καπηλιού στολίδι εγίνηκε,
Στη ζωή τη σκλαβωμένη,
Το χειμώνα όλο ονειρεύεται
Κι όλο προσμένει.

Κι άνθισαν τα δέντρα κι έλιωσαν
Στις βουνοκορφές τα χιόνια.
Τον Απρίλη πάλι πέρασαν
Τ' άλλα τρυγόνια...

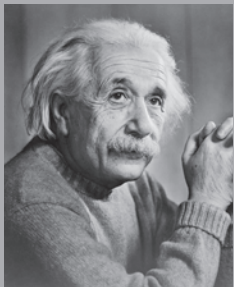
Από πού του ήρθε το μήνυμα;
Σε ενός καπηλιού τα βάθη;
Τα απριλιάτικα περάσματα
Πώς τα έχει μάθει;

Και με μιας ξυπνά απ' το όνειρο
Και τινάζει τα φτερά του
Και ξεψύχησε ματώνοντας
Τα σίδερά του.

(Από την Ποιητική Συλλογή *Κλειστά Βλέφαρα*)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ: ΤΑ ΕΙΔΗ ΚΑΙ ΟΙ ΣΧΟΛΕΣ ΤΗΣ ΠΟΙΗΣΗΣ

- Βρείτε σε ποιο είδος ποίησης θα εντάσσατε το παραπάνω ποίημα σε σχέση με το ύφος και το περιεχόμενό του.
- Συζητήστε στην τάξη για τα είδη ποίησης που γνωρίζετε και γνωρίστε και άλλα με τη βοήθεια του καθηγητή/της καθηγήτριάς σας.

ΓΙΑ ΤΙΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΕΣ ΑΞΙΕΣ

*«Να μην προσπαθείς να
γίνεις άνθρωπος επιτυχίας,
αλλά άνθρωπος αξίας.»*

Άλμπερτ Αϊνστάιν

• **ANDREW POLLACK**
Έχει αξία η Επιστήμη;

• **C.K. WILLIAMS**
Παγκοσμιοποίηση και ποίηση

ΜΑΘΑΙΝΟΥΜΕ

- Ο ΔΟΚΙΜΙΑΚΟΣ ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ ΣΤΗ ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ
- ΚΥΡΙΟΛΕΞΙΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΑ
- ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ
- ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΣΤΟ ΓΡΑΠΤΟ ΛΟΓΟ

Έχει αξία η Επιστήμη ;

Η επιστήμη έχει επιμηκύνει τη ζωή μας, έχει νικήσει ασθένειες και έχει προσφέρει ανεπανάληπτες εμπορικές και σεξουαλικές ελευθερίες. Επιπλέον, έχει θέσει στο περιθώριο ημίθεους και δαίμονες και αποκάλυψε έναν κόσμο πιο περίπλοκο και θαυμαστό από οτιδήποτε έχει παραγάγει η ανθρωπινή φαντασία.

Αλλά υπάρχουν νέα προβλήματα σε αυτή την περίεργη μορφή παραδείσου που έχει δημιουργήσει η επιστήμη, καθώς επίσης και νέα ερωτήματα σχετικά με το αν διαθέτει τη στήριξη του κοινού για να μπορέσει να αντιμετωπίσει τις μελλοντικές προ-κλήσεις των ασθενειών, της ρύπανσης, της ασφάλειας, της εκπαίδευσης, της διατροφής, της ύδρευσης και της πολεοδομικής επέκτασης.

Η κοινή γνώμη έχει αρχίσει να φοβάται τις πιθανές συνέπειες της χωρίς έλεγχο επιστήμης και τεχνολογίας σε πεδία όπως η **γενετική τροποποίηση, ο βιολογικός πόλεμος, το φαινόμενο θερμοκηπίου, η πυρηνική ενέργεια** και η αύξηση των πυρηνικών όπλων. **Οι τριβές στις σχέσεις επιστημόνων και κοινής γνώμης έχουν θέσει νέους φραγμούς** στην έρευνα σχετικά με τους παθογόνους μικροοργανισμούς, τα εμβρυϊκά βλαστικά κύτταρα και την **ανθρώπινη κλωνοποίηση**.

Υπήρξε εποχή κατά την οποία η σημασία της επιστήμης, **για τον μέσο άνθρωπο**, ήταν τεράστια και η επιστήμη ήταν αξιολάτρευτη. Κατά τη διάρκεια του περασμένου αιώνα, η πρόοδος της επιστήμης στη διατροφή, στη δημόσια υγεία και στην ιατρική βοήθησε στο να αυξηθεί **το προσδόκιμο όριο επιβίωσης** στις δυτικές κοινωνίες κατά 30 χρόνια (χονδρικά, από τα 50 στα 80 χρόνια). Δεν είναι απορίας άξιον το ότι από το 1950 ως το 1990 ο πληθυσμός της Γης υπερδιπλασιάστηκε φτάνοντας τα 6 δισεκατομμύρια. Οι βιολόγοι ανακάλυψαν τη διπλή έλικα του DNA, δημιούργησαν μωρά του σωλήνα και θεράπευσαν ασθένειες. Και η αποκωδικοποίηση του ανθρωπίνου γονιδιώματος οδηγεί τους επιστήμονες σε καλύτερη κατανόηση του τρόπου με τον οποίον δουλεύει ο ανθρώπινος οργανισμός και δημιουργεί νέες ελπίδες για την αντιμετώπιση ασθενειών που παραμένουν αθεράπευτες, όπως ο καρκίνος ή ο διαβήτης. Αντιστοίχως, οι φυσικοί ανέπτυξαν την ψηφιακή τεχνολογία, έκαναν υποατομικές ανακαλύψεις και έστειλαν τον άνθρωπο στο φεγγάρι, ενώ ταυτόχρονα δημιούργησαν την υποδομή για την παρατήρηση των πλανητών. «Για πολλούς ανθρώπους, η ζωή έγινε ευκολότερη σε πολλά επίπεδα»

αναφέρει ο Τζέιμς Γουότσον, ο οποίος ανακάλυψε τη δομή του διπλού έλικα μαζί με τον Φράνσις Κρικ.

Ταυτόχρονα, όμως, νέα και πολύ σοβαρά προβλήματα δημιουργήθηκαν: η όξινη βροχή, οι περιβαλλοντικές τοξίνες, τα πυρηνικά απόβλητα, το φαινόμενο του θερμοκηπίου, η τρύπα του όζοντος, η τρομακτική καταστροφή δύο διαστημικών λεωφορείων κ.λ.π. Όλα αυτά έχουν συμβάλει στην ανάπτυξη ενός σκεπτικισμού του κοινού απέναντι στις δυνατότητες της επιστήμης.

Επιπροσθέτως, παρά την εκρηκτική ανάπτυξη των βιολογικών επιστημών, **ο καρκίνος κοστίζει κάθε χρόνο πολλές ανθρώπινες ζωές, και η άνθηση της βιοτεχνολογίας έχει** τροφοδοτήσει φόβους για τους γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς. Τέλος, οι πρόσφατες πρόοδοι στην κλωνοποίηση έχουν επαναφέρει στο προσκήνιο το πανάρχαιο ερώτημα του τι σημαίνει να είναι κανείς άνθρωπος και πολλοί είναι εκείνοι που διερωτώνται αν η επιστημονική πρόοδος δεν υφίσταται εις βάρος της ιερότητας της ανθρώπινης ζωής. Το αν οι μεγάλες και περίπλοκες προκλήσεις της εποχής μας δημιουργήσουν μια νέα εποχή επιστημονικού μεγαλείου, πολλοί επιστήμονες πιστεύουν ότι αυτό έγκειται στο **πόσο βαθιά είναι η πεποίθηση** του κοινού ότι η επιστήμη έχει πράγματι σημαίνοντα ρόλο να παίξει στη ζωή του. «Έχει σημασία, λοιπόν, η επιστήμη;». Ιδού το ερώτημα!

«Υπάρχει σχίσμα μεταξύ των ανθρώπων που έχουν αποδεχθεί τη μοντέρνα επιστημονική άποψη του κόσμου και όσων τη μάχονται» τονίζει ο Ντέιβιντ Μπάλτιμορ, βραβευμένος με Νόμπελ, βιολόγος και διευθυντής του Τεχνολογικού Ινστιτούτου της Καλιφόρνιας και προσθέτει: «Οι επιστήμονες παρουσιάζουν περίπλοκη και ίσως λιγότερο ηθική άποψη του κόσμου, πράγμα το οποίο είναι δύσκολο για την κοινή γνώμη να αποδεχθεί».

Ορισμένοι ειδικοί επισημαίνουν ότι αν το ενδιαφέρον **ή η υποστήριξη της κοινής γνώμης** προς την επιστήμη χαθεί και αντικατασταθεί, στην καλύτερη περίπτωση, με την απάθεια, **θα περάσουμε σε μια εποχή** όπου η **επιστημονική ελίτ** θα αγνοεί το κοινό και θα αφοσιώνεται στα δικά της στενά ενδιαφέροντα, γεγονός το οποίο **θα οδηγήσει σε δικτατορία της άσπρης ποδιάς**.

Πάντως, ο ιστορικός της επιστήμης Ιάκωβος Μπρονόβσκυ έγραψε πως **«για οποιονδήποτε άνθρωπο, το να απαρνηθεί το ενδιαφέρον του για την επιστήμη, θα ήταν σαν να περπατά με ανοιχτά μάτια προς τη σκλαβιά»**.

William J. Brond / James Glanz , Εφημερίδα «To Βήμα» , 28-12-2003

Στο δοκίμιο των William J. Brond / James Glanz κρύβεται μία συγκεκριμένη δομή συγγραφής δοκιμιακού λόγου την, οποία καλείστε να εξερευνήσετε.

A. Μελετήστε ανά παράγραφο πώς συγκροτείται ορθολογικά η σκέψη των συγγραφέων σχετικά με την αξία της επιστήμης στην ανθρωπότητα.

ΑΞΟΝΑΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΔΟΚΙΜΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΕΝΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

1η παράγραφος: Είναι πάντα συνηθισμένο να ξεκινάμε με θετική σκέψη την ενασχόλησή μας με ένα θέμα και να εκθέτουμε τα πλεονεκτήματα μιας κατάστασης πριν περάσουμε στην απαρίθμηση των μειονεκτημάτων μας. Με αυτόν τον τρόπο μπαίνει ως πρωταρχική βάση η συμβολή της επιστήμης στην ανθρωπότητα. (Εισαγωγική παράγραφος, φάση διερεύνησης της επιφανειακής εικόνας του θέματος)

2η παράγραφος: Δημιουργούμε μία αντίθεση σε σχέση με τη θέση της πρώτης παραγράφου, πρώτον για να δηλώσουμε αντικειμενικά και από διαφορετικές οπτικές γωνίες το θέμα μας. Ως εκ τούτου, περνάμε στα αρνητικά σημεία της επιστημονικής εξέλιξης για τον βίο του ανθρώπου, απαριθμώντας τα προβλήματα που εγείρονται.

(Φάση δημιουργίας των συνθηκών για εξωτερίκευση της θέσης μας και εμβάθυνση στο θέμα)

3η παράγραφος: Ως προέκταση της 2ης παραγράφου και προς υποστήριξη της με επιχειρήματα φροντίζουμε να επικαλεστούμε την κοινή γνώμη και την επικαιρότητα (το παρόν), για να αποδείξουμε τα λεγόμενά μας και τις επιφυλάξεις μας απέναντι στην αξία της επιστήμης. (Φάση ανάδειξης του θέματος στην παρούσα κατάσταση)

4η παράγραφος: Επιχειρούμε μία ιστορική - διαχρονική μελέτη του θέματος για την εξελικτική πορεία της επιστήμης, για να εστιάσουμε σε ειδικές λεπτομέρειες που φωτίζουν το θέμα μας, (η επιστήμη τότε σε σχέση με το σήμερα). Οι πληροφορίες και οι γνώσεις πάνω στο θέμα μας παίζουν εδώ καθοριστικό ρόλο. Γι' αυτό είναι επισφαλές να γνωρίζουμε για διάφορα θέματα και να είμαστε όπως λέει μία ελληνική έκφραση «μέσα στα πράγματα». Τον σκοπό αυτό βοηθά η ανάγνωση βιβλίων, εφημερίδων, η ενημέρωση από τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας, η συζήτηση για κοινωνικά, οικονομικά, ιστορικά, πολιτιστικά ζητήματα. Αυτό θα βοηθήσει πολύ την γλωσσική έκφραση και θα μας δώσει ιδέες για να γράψουμε τη γνώμη μας πάνω σε ένα θέμα. (Φάση διεύρυνσης του διαχρονικού χαρακτήρα του θέματος με παραδείγματα)

5η παράγραφος: Η αντίκρουση της καλής εικόνας της επιστήμης μέσα από τη διαχρονική μελέτη στηρίζεται όπως και στην προηγούμενη παράγραφο με απόψεις ειδικών πάνω στο θέμα και ειδικές λεπτομέρειες, πάλι με αντίθεση προς την προηγούμενη παράγραφο, ώστε να δημιουργείται ένα

σχετικό ενδιαφέρον στον αναγνώστη και μία αγωνία για το πού θα καταλήξει ο συγγραφέας του άρθρου και τίνος το μέρος θα πάρει: θετική ή αρνητική απέναντι στο θέμα «επιστήμη». (Φάση αποδείξεως της θέσης μας με ειδικές λεπτομέρειες και πληροφορίες πάνω στο θέμα)

6η παράγραφος: Ενίσχυση των αρνητικών συνεπειών από τη χρήση και εξέλιξη της επιστήμης με παραδείγματα. (Φάση ενίσχυσης της θέσης)

7η παράγραφος: Τίθεται το δίλημμα, η υπόθεση που προσωπικά θέλουμε να θέσουμε σε σχέση με το θέμα. Ενισχύουμε το ερώτημα αυτό με απόψεις ειδικών αποκαλύπτοντας ευθέως ή εμμέσως τι πραγματικά πιστεύουμε εν τέλει ως συμπέρασμα της ενασχόλησής μας με το θέμα (φάση συμπεράσματος που προκύπτει από ένα ερώτημα, μία υπόθεση ή ένα δίλημμα)

8η παράγραφος: Γράφουμε τον επίλογό μας, κερδίζοντας τον αναγνώστη με ένα ρητό, μία άποψη ενός σημαντικού προσώπου, μία λογοτεχνική εικόνα του θέματος, αν ταιριάζει κλείνοντας έτσι το θέμα με μία διάθεση να προβληματίσουμε τον αναγνώστη (Φάση προβληματισμού).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Μεπαράδειγματησυγκεκριμένηδομήτηςπαραγράφου,αλλάπροσαρμόζοντας στο θέμα σας με διαφορετικό τρόπο τις παραγράφους, αν το επιθυμείτε, γράψτε το δικό σας δοκίμιο για ένα από τα ακόλουθα θέματα (ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΧΩΡΙΣΤΕΙΤΕ ΚΑΙ ΣΕ 4 ΟΜΑΔΕΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ συγκεντρώνοντας πληροφορίες για κάθε θέμα –χρόνος προετοιμασίας ομάδων 20 λεπτά, και στη συνέχεια να αναπτύξετε καθένας τις σκέψεις του σε μία δική του δοκιμακή πρόταση παραγωγής γραπτού λόγου. Μπορείτε, αν θέλετε, να ζητήσετε τη δημοσίευση του δοκιμίου σας σε κάποια τοπική εφημερίδα.

ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΚΑΙ ΓΡΑΠΤΗ ΕΚΦΡΑΣΗ:

1. Έχει αξία η τέχνη;
2. Έχει αξία η εργασία;
3. Έχει αξία η ζωή;
4. Έχει αξία η μόρφωση;
5. Έχει αξία.....;

Επέκταση δραστηριότητας

Από το κείμενο, βρείτε:

- α. Την κυριολεκτική σημασία για μεταφορικές εκφράσεις που είναι με πιο έντονα γράμματα και
- β. Τη σημασία των λέξεων με έντονη γραφή.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΟΙΗΣΗ του C.K. WILLIAMS

Και μήπως η ομορφιά δεν είναι ένα μόνο αληθινό πράγμα, στο οποίο μπορούμε να βασιζόμαστε σ' έναν κόσμο αβάσταχτης αβεβαιότητας και συνεχών ηθικών συγκρούσεων;

(Περιοδικό ΡΟΕΤΙΧ, σσ. 56-60, σε διασκευή της συγγραφικής ομάδας, Μετάφρ. Αγγελική Τσιριγώτη)

Όλοι γνωρίζουμε ότι όταν ένας ζωγράφος δημιουργεί έναν **ιμπρεσιονιστικό πίνακα**, άσχετα από το πόσο επιδέξια μπορεί να το κάνει, δείχνει τουλάχιστον κιτς, μια **υπεραπλούστευση**, στη χειρότερη περίπτωση μια **οδυνηρή παράβαση**, που αξίζει να αποδοκιμαστεί. Όταν ένας σύγχρονος ποιητής δημιουργεί ένα σονέτο με το στυλ του Κιτς, το οποίο δεν καθοδηγείται από τον δικό του πνευματικό κόσμο ή την εποχή του, αν δεν υπάρχει τίποτα από τη δύσκολη, σύγχρονη πραγματικότητα μέσα του, ή από την ιστορία της ποίησης, η οποία διαμορφώνει αυτή την πραγματικότητα, τότε οι έμπειροι αναγνώστες θα το θεωρήσουν αδρανές, χωρίς ουσιαστική ενέργεια, χωρίς αξία ώστε να ασχοληθεί κανείς με αυτό.

...Αν και οι σύγχρονοί μου και εγώ γνωρίζαμε την αμερικάνικη ποίηση, ενθουσιαζόμασταν περισσότερο με την εμφάνιση άλλων ποιητών, ας πούμε από τη Νιγηρία, όπως τον Γολ Σογίνκα, ή το Ισραήλ, όπως τον Γιεχούντα Αμικάι. Αυτή δεν ήταν η μοναδική φορά στην αγγλική και αμερικάνικη λογοτεχνία που έγινε αυτό το είδος στροφής σε άλλες πηγές. Με την αλλαγή του αιώνα, όταν οι αμήχανοι, παρακμιακοί προ-Ραφαηλικοί και οι τελευταίοι Βικτοριανοί ποιητές έθεταν τα αισθητικά κριτήρια της εποχής τους, οι πρώιμοι μοντέρνισα έφυγαν απ' αυτούς, βρίσκοντας στη γαλλική ποίηση, την ποίηση από την Ασία κι ακόμα την πρώιμη προβηγκιανή ποίηση καινούργια οράματα και καινούργιο στυλ. Παρομοίως, κατά την πρώιμη αγγλική Αναγέννηση, πολλοί από τους καλύτερους ποιητές της εποχής μετέφρασαν Πετράρχη και άλλους Ιταλούς και Λατίνους ποιητές, για να διευρύνουν με αυτόν τον τρόπο τα περιθώρια της περιορισμένης γκάμας των στυλιστικών δυνατοτήτων. Μερικά από τα πιο γνωστά ποιήματα του Γουάιτ και του Χένρι Χάουαρντ στην πραγματικότητα είναι μεταφράσεις, αν και συχνά στις **ανθολογίες** μας ούτε καν αναφέρεται το γεγονός. Παρόμοια πράγματα συνέβησαν και στις εικαστικές τέχνες: στα τέλη του 19ου αιώνα ο Βαν Γκογκ, ο Μονέ και ο Γκογκέν, ανάμεσα σε άλλους, στράφηκαν στις **ιαπωνικές γκραβούρες**: ο Μανέ στράφηκε στο Γκόγια και ο Πικάσο και οι άλλοι κυβιστές στην αφρικάνικη τέχνη.

Σήμερα συμβαίνει αυτό που αποκαλούμε «παγκοσμιοποίηση της τέχνης» και σχεδόν μια στιγμιαία ενημέρωση ιδιαίτερα για τις εικαστικές τέχνες που καθοδηγεί η αγορά σχετικά με ό,τι συμβαίνει στις άλλες αισθητά. Δεν είμαι σίγουρος, αν αυτό είναι για καλό. Ενώ διάβαζα την Ανθολογία Σύγχρονης Ευρωπαϊκής Ποίησης που ανέφερα πιο πριν, εντυπωσιάστηκα από το πόσο τα ποιήματά της ακούγονται όλα τα ίδιο. Τις περισσότερες περιπτώσεις δεν μπορούσα πραγματικά να καταλάβω από ποια χώρα ή γλώσσα προερχόταν η ποίηση, μέχρι τη στιγμή που το έψαχνα. Στην αρχή σκέφτηκα ότι ίσως η σχεδόν παγκόσμια δέσμευση όσον αφορά τον ελεύθερο στίχο ήταν ο λόγος γι' αυτή την προφανή **ομογενοποίηση**, πράγμα που είναι μάλλον οδυνηρό, θα μπορούσε ίσως αυτό να συμβαίνει, διότι όλοι οι μεταφραστές των ποιημάτων στο βιβλίο δούλευαν, χρησιμοποιώντας τα αμερικάνικα αγγλικά, και δεν είχαν λάβει υπόψη τους τις λεπτομέρειες των πρωτότυπων γλωσσών.

Τελικά, αν και με όποιον τρόπο αυτό γίνεται, με οτιδήποτε περίπλοκα, απαγορευτικά, ανακριβή και αποθαρρυντικά ατελή μέσα, η τέχνη δημιουργείται και η ομορφιά εκφράζεται. Σε όλο τον κόσμο, αν όχι κάθε μέρα, τουλάχιστον σε κάθε εποχή, δημιουργούνται ωραίοι πίνακες και ποιήματα, μουσικά κομμάτια και κτίρια: θα μπορούσε κανείς να φανταστεί μικρά, σπινθηρίζοντα φώτα στην επιφάνεια της γης όπως εκείνα που βλέπουμε στις φωτογραφίες από το διάστημα, αν και αυτά είναι πολύ πιο αραιά και διασκορπισμένα απ' ό,τι οι **πεφωτισμένες επινοήσεις** που επιβλέπουν την υφήλιο. Με τον καιρό, αυτές οι ενσαρκώσεις του ωραίου συγκεντρώνονται, συλλέγονται σε βιβλία, σε μουσεία, σε αίθουσες συναυλιών, για να μοιραστούν στους ανθρώπους και να γίνουν σημαντικά στοιχεία της ύπαρξής τους.

Συχνά η γνώση της ομορφιάς είναι ο πρώτος **υπαινιγμός** για ό,τι θα προσπαθήσουμε να εννοήσουμε με τη λέξη ψυχή. Άλλωστε μήπως οι πρώτες μας ανησυχίες για την πάντα αβέβαιη και δύσκολη ιδέα αυτού που δεν είναι απλός νους, δεν είναι απλώς σκέψη, δεν είναι μόνο συναίσθημα, δε μας αποκαλύπτονται μέσα από ένα ποίημα, μέσα από ένα μουσικό κομμάτι ή μέσα από τη μη πραγματική αν και περισσότερο από πραγματική εικόνα ενός πίνακα;

Και μήπως η ομορφιά δεν είναι το μόνο αληθινό πράγμα, στο οποίο μπορούμε να βασιζόμαστε σ' έναν κόσμο αβάσταχτης αβεβαιότητας και συνεχών ηθικών συγκρούσεων; Αναρωτιέμαι μερικές φορές αν οι άνθρωποι επινόησαν τους θεούς για να έχουν κάτι ευαίσθητο, μεγαλειώδες και σοφό για να εκτιμούν αυτούς τους θαυμαστούς τρόπους της ομορφιάς που είναι τόσο διαφορετικοί σε υλικό και ποιότητα απ' οτιδήποτε άλλο στον κόσμο. Ίσως οι θεοί να επινοήθηκαν στην αρχή όχι για να **απαλύνουν** τους φόβους μας και ν' ακούν τα παράπονά μας και τις **ικεσίες** μας, αλλά για να υπάρχουν επαρκώς έξοχες ομοιότητες για να καταλάβουμε τι είχαν φτιάξει εκείνοι οι πρώτοι ζωγράφοι και γλύπτες - και βέβαια εκείνοι οι ποιητές και οι τραγουδιστές αν και οι λέξεις και οι μελωδίες έχουν χαθεί.

Ίσως γι' αυτό εκείνα τα πρώτα μεγάλα έργα τέχνης τα έκαναν σε βαθιές σπηλιές, έτσι ώστε να είναι σίγουροι ότι οι θεότητες που ήταν οι θεατές τους να μη διασπώνται από το θαύμα του φυσικού κόσμου, και **χάνουν τη συγκέντρωσή τους** που είναι απαραίτητη για να τα απολαύσουν και να εξυμνήσουν, αυτά τα μοναδικά ανθρώπινα δημιουργήματα που έφτασαν και ξεπέρασαν αυτό που η φύση τους έδωσε για να επικοινωνούν. Και ίσως γι' αυτό οι ποιητές, που ίσως να το έχουν μισοξεχάσει, μπαίνουν σ' αυτό που οι άλλοι νομίζουν ότι είναι μοναχικά σπήλαια, σκιασμένα με μοναξιά, αλλά που στην πραγματικότητα δεν είναι.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Εξηγήστε προφορικά τις λέξεις και φράσεις του κειμένου που είναι γραμμένες με πιο έντονα γράμματα.
- Με ποιες από τις απόψεις του συγγραφέα συμφωνείτε και γιατί;
- Επιχειρηματολογήστε σχετικά με την αξία της τέχνης ή της επιστήμης, επιλέγοντας τη μία από τις δύο. Γράψτε μία παράγραφο με την άποψη και τα επιχειρήματά σας για το θέμα αυτό.
Στην ομιλία σας ή στη γραπτή σας επιχειρηματολογία μπορείτε να ανοίξετε ή να κλείσετε με αποφθέγματα σημαντικών ανθρώπων, όπως αυτά που ακολουθούν:
- **Η επιστήμη και η τέχνη ανήκουν σε όλο τον κόσμο, και μπροστά τους εξαφανίζονται όλα τα σύνορα.** *Βόλφγκανγκ Γκαίτε, 1749-1832, Γερμανός ποιητής & φιλόσοφος*
- **Η επιστήμη μπορεί να περιγραφεί σαν η τέχνη της συστηματικής υπεραπλούστευσης.** *Karl Popper, 1902-1994, Αγγλοαυστριακός φιλόσοφος*
- **Κάθε επιστήμη αρχίζει σαν φιλοσοφία και τελειώνει σαν τέχνη** *Will Durant, 1885-1981, Αμερικανός ιστορικός & φιλόσοφος*
- **Η Τέχνη είναι Εγώ. Η Επιστήμη είναι Εμείς.** *Claude Bernard, 1813-1878, Γάλλος ψυχολόγος*

ΜΑΘΑΙΝΟΥΜΕ

- Χαρακτηρισμός προσώπου
- Απομνημονεύματα Σύνταξη Προσωπικής επιστολής

*Το θερίον είπαν θερίον κι ο άνθρωπος είναι χερότερος.
Η τύχη μας έχει τους Έλληνες πάντοτε ολίγους.*
Γ. Μακρυγιάννης

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ

- *Ο Γιώργος Θεοδοκάς μιλά για την εύρεση των Απομνημονευμάτων του Στρατηγού Μακρυγιάννη*
- *Γιώργος Σεφέρης γράφει στο έργο του ΔΟΚΙΜΕΣ*

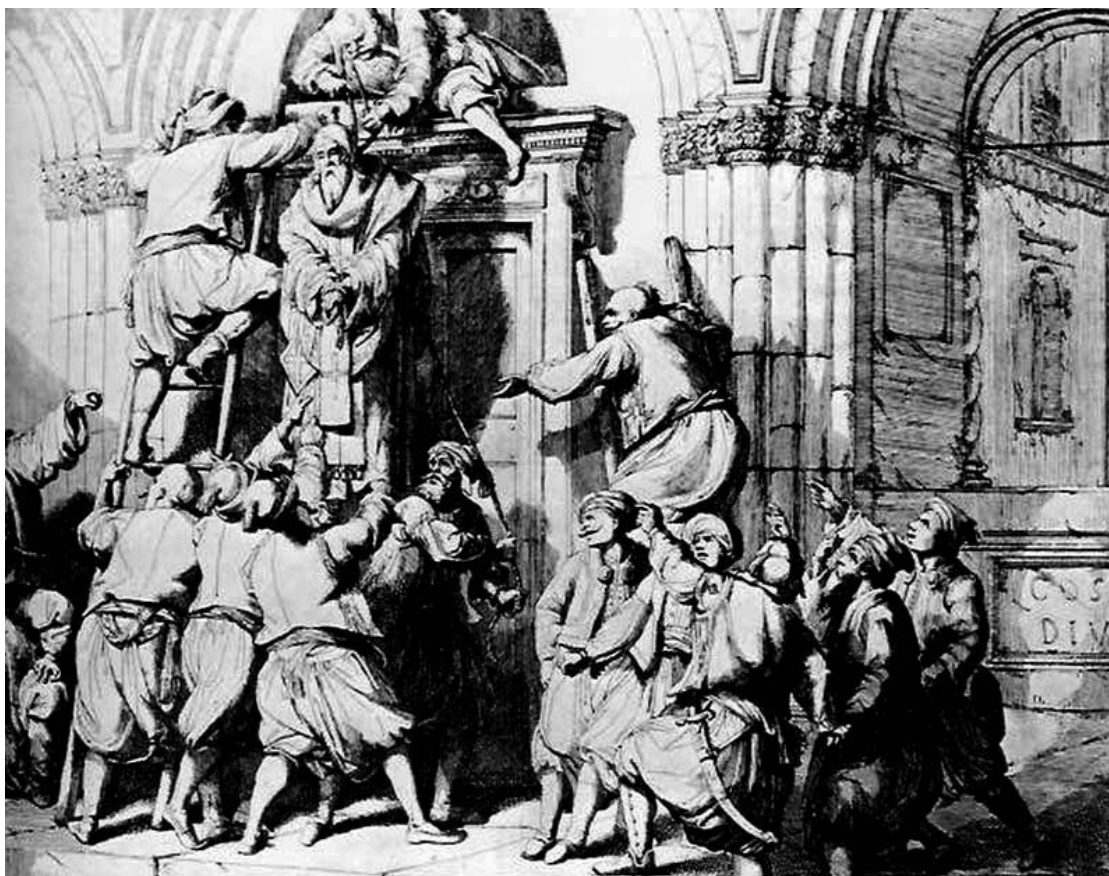
Η ΠΑΤΡΙΔΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ

Ο Μακρυγιάννης¹ για τους Έλληνες

Ο Γιάννης Μακρυγιάννης (1794-1864) ήταν πολεμιστής, έμπορος, στρατηγός και ήρωας της ελληνικής επανάστασης του 1821.

ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗΣ “ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ”

Τούτη την πατρίδα την έχομεν όλοι μαζί, και σοφοί κι αμαθείς, και πλούσιοι και φτωχοί, και πολιτικοί και στρατιωτικοί, και οι πλέον μικρότεροι άνθρωποι. Όσοι αγωνιστήκαμεν, αναλόγως ο καθείς, έχομεν να ζήσομεν εδώ. Το λοιπόν δουλέψαμεν όλοι μαζί να τη φυλάμε κι όλοι μαζί, και να μη λέγει ούτε ο δυνατός “εγώ”, ούτε ο αδύνατος. Ξέρετε πότε να λέγει ο καθείς “εγώ”; όταν αγωνιστεί μόνος του και φκιάσει ή χαλάσει, να λέγει “εγώ”. Όταν όμως αγωνίζονται πολλοί και φκιάνουν, τότε να λέμε “εμείς”. Είμαστε στο “εμείς” κι όχι στο “εγώ”.

¹ Ο Μακρυγιάννης σε λιθογραφία του Karl Krazeisen από τη Βικιπαίδεια, στη φωτογραφία.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Ο Γιάννης Μακρυγιάννης, στο απόσπασμα που προηγείται από τα Απομνημονεύματά του, εξαιρεί την αξία του ομαδικού πνεύματος και την πατριωτική αγάπη. Δημιουργήστε τη δική σας παράγραφο, και πείτε σήμερα στους δικούς σας συμπατριώτες και με τον δικό σας τρόπο αν πρέπει να είμαστε στο «εμείς» ή στο «εγώ» και γιατί.
2. Ποια επιχειρήματα χρησιμοποιεί ο Μακρυγιάννης, για να πείσει τους συμπατριώτες του ότι όλοι μαζί αρμονικά και χωρίς να υπάρχει μίσος ανάμεσά τους μπορούν να χτίσουν μια νέα και δυνατή πατρίδα;
3. Γιατί ο Μακρυγιάννης λέει ότι ο άνθρωπος είναι χειρότερος και από τα θηρία; Συμφωνείτε με αυτό; Πείτε τη γνώμη σας και αιτιολογήστε την.

Ο Γιώργος Θεοδοκάς μιλά για την εύρεση των Απομνημονευμάτων του Στρατηγού Μακρυγιάννη:

...την εποχή της έκδοσης του έργου, δε δημοσιεύτηκε κανένα σχόλιο απολύτως. Η κυκλοφορία του ήταν ασήμαντη. Αργότερα, τον καιρό του πρώτου Μεγάλου Πολέμου, ο Βλαχογιάννης, που είχε οικονομικές στενοχώριες, αναγκάστηκε να πουλήσει το έργο με την οκά, σα χαρτί περιτυλίγματος, στο βιβλιοπώλη Βασιλείου. Η ιστορία αυτή των Απομνημονευμάτων είναι τόσο εκπληκτική ώστε θα δίσταζα να την πιστέψω, αν δεν την ήξερα από το στόμα του ίδιου του εκδότη τους. Περίεργη είναι και η ανακάλυψη του έργου την αυγή του 20ου αιώνα. Η οικογένεια Μακρυγιάννη δεν ήξερε την ύπαρξη των Απομνημονευμάτων. Ο Βλαχογιάννης, οδηγημένος από κάποια πληροφορία που είχε βρει σε κάποιο παλιό βιβλίο ή χειρόγραφο (δε θυμάται πια) αποτάθηκε στο συνταγματάρχη Κίτσο Μακρυγιάννη, γιο του Στρατηγού, και τον παρακίνησε να ψάξει. Σε καμιά δεκαπενταριά μέρες ο Κίτσος τον ειδοποίησε πως είχε βρει ένα χειρόγραφο, χωμένο σ' έναν τενεκέ παραριγμένο σε μια απόμερη γωνιά του σπιτιού. Το χειρόγραφο ήτανε μουχλιασμένο από την υγρασία, μα δεν είχε ακόμα αποσυντεθεί. Υπό τις συνθήκες αυτές είναι θαύμα πως διατηρήθηκε απάνω από πενήντα χρόνια.

“ΤΕΤΡΑΔΙΑ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ” Εκδόσεις ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Πώς καταλαβαίνετε το νόημα των φράσεων που ακολουθούν;

Οι άνθρωποι -γνωρίζει ένας του άλλου τα χείλη κι όχι την καρδιά.

- **Η αγαθότη του Θεού είναι άβυσσος της θαλάσσης, τους μωρούς κάνει σοφούς, τους σοφούς μωρούς, τους αντρείους δειλούς, τους δειλούς αντρείους, διά να δοξάζεται ο πλάστης του παντός.**
- **Η πατρίδα του κάθε ανθρώπου και η θρησκεία είναι το παν.**
- **Γλυκύτερον πράμα δεν είναι άλλο από την πατρίδα και θρησκεία.**
- **Όσο αγαπώ την πατρίδα μου, δεν αγαπώ άλλο τίποτα. Ναρθή ένας να μου ειπή ότι θα πάγη ομπρός η πατρίδα, στρέγομαι να μου βγάλη και τα δυο μου μάτια. Ότι αν είμαι στραβός, και η πατρίδα μου είναι καλά, με θρέφει. Αν είναι η πατρίδα μου αχαμνά, δέκα μάτια νάχω, στραβός θανά είμαι.**

ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗΣ “ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ” Δι’ αυτά πολεμήσαμεν...

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Πώς καταλαβαίνετε το νόημα των φράσεων που ακολουθούν;

Οι άνθρωποι -γνωρίζει ένας του άλλου τα χείλη κι όχι την καρδιά.

• *Η αγαθότη του Θεού είναι άβυσσος της θαλάσσης, τους μωρούς κάνει σοφούς, τους σοφούς μωρούς, τους αντρείους δειλούς, τους δειλούς αντρείους, διά να δοξάζεται ο πλάστης του παντός.*

• *Η πατρίδα του κάθε ανθρώπου και η θρησκεία είναι το παν.*

• *Γλυκύτερον πράμα δεν είναι άλλο από την πατρίδα και θρησκεία.*

• *Όσο αγαπώ την πατρίδα μου, δεν αγαπώ άλλο τίποτα. Ναρθή ένας να μου ειπή ότι θα πάγη ομπρός η πατρίδα, στρέγομαι να μου βγάλη και τα δυο μου μάτια. Ότι αν είμαι στραβός, και η πατρίδα μου είναι καλά, με θρέφει. Αν είναι η πατρίδα μου αχαμνά, δέκα μάτια νάχω, στραβός θανά είμαι.*

ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗΣ “ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ” Δι’ αυτά πολεμήσαμεν...

ΔΙΑΒΑΖΟΥΜΕ:

Είχα δυο αγάλματα περίφημα, μια γυναίκα κι’ ένα βασιλόπουλο ατόφια – φαίνονταν οι φλέβες’ τόση εντέλειαν είχαν. Όταν χάλασαν τον Πόρον, τα ’χαν πάρη κάτι στρατιώτες και εις τ’ Άργος θα τα πουλούσαν κάτι Ευρωπαίων• χίλια τάλλαρα γύρευαν. Άντεσε κ’ εγώ εκεί, πέρναγα’ πήρα τους στρατιώτες, τους μίλησα• «Αυτά και δέκα χιλιάδες τάλλαρα να σας δώσουνε, να μην το καταδεχτήτε να βγουν από την πατρίδα μας. Δι’ αυτά πολεμήσαμεν». (Βγάζω και τους δίνω τρακόσια πενήντα τάλλαρα.)’ κι’ όταν φιλιωθούμεν με τον Κυβερνήτη, (ότι τρωγόμαστε), τα δίνω και σας δίνει ό,τι του ζητήσετε διά να μείνουν εις την πατρίδα απάνου». Και τα ’χα κρυμμένα. Τότε με την αναφορά μου τα πρόσφερα του Βασιλέως να χρησιμέψουν διά την πατρίδα.

ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗΣ “ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ” τόμος Β’,
(από το ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΡΙΟ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Από τον τρόπο που σχολιάζει ο στρατηγός Μακρυγιάννης την ελληνική ιστορία και τα περιστατικά που περιγράφει, τις ρήσεις του, πώς θα τον χαρακτηρίζατε ως άνθρωπο και ως προσωπικότητα; Ποια πιστεύετε ότι είναι η βαθύτερη σκέψη του για την πατρίδα; Τι αισθάνεται για αυτήν; Δημιουργήστε το ιστορικό προφίλ του.

ΛΕΞΕΙΣ ΓΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟ ΠΡΟΣΩΠΟΥ: αγαθός, καλόψυχος, περήφανος, τεμπέλης, γενναίος, δειλός, εύθικτος, αναίσθητος, εγωιστής, αλτρονιστής, πονόψυχος, πατριώτης, προδότης, σοφός, θλιμμένος, χαρούμενος, μορφωμένος, αγράμματος, έξυπνος, συναισθηματικός, αγέρωχος, απαθής, σκληρός, ευαίσθητος, συγκροτημένος, επιπόλαιος, πλούσιος, φτωχός, απελπισμένος, θυμωμένος, ήρεμος, αισιόδοξος, απαισιόδοξος, εγκρατής, αγανακτισμένος, ασταθής, οραματιστής.

ΣΤΗΝ ΕΙΚΟΝΑ: Giacometti - «Ο Άνθρωπος που δείχνει»

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΕΦΕΡΗΣ
“ΕΝΑΣ ΕΛΛΗΝΑΣ – Ο ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗΣ”
“ΔΟΚΙΜΕΣ Α” από τη Μυριόβιβλο.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ

Θα χαθούμε, γιατί αδικήσαμε!

Στο ξέσπασμα της επανάστασης, στην Άρτα, ο Μακρυγιάννης ακούει έναν μπέη να μιλά στους φίλους τους αυτά τα λόγια, που σημειώνει:

«Πασάδες και μπέηδες, θα χαθούμε! Θα χαθούμε! [...] Ότι ετούτος ο πόλεμος δεν είναι μήτε με το Μόσκοβο, μήτε με τον Εγγλέζο, μήτε με τον Φραντσέζο. Αδικήσαμε το ραγιά και από πλούτη και από τιμή και τον αφανίσαμε. Και μαύρισαν τα μάτια του και μας σήκωσε το ντουφέκι. Κι ο Σουλτάνος το γομάρι δεν ξέρει τι του γίνεται* τον γελάνε εκείνοι που τον τριγυρίζουν...». (Β' 24).

Την αιτία της ελληνικής επανάστασης και του ολέθρου των τυράννων τη διατυπώνει ο Μακρυγιάννης με μιά λέξη στο στόμα ενός αντιπάλου, όπως ο Αισχύλος βάζει τους εχθρούς να μιλούν για την καταστροφή της Σαλαμίνας. **«Θα χαθούμε, γιατί αδικήσαμε».** Τους αρχαίους, αν θέλουμε πραγματικά να τους καταλάβουμε, θα πρέπει πάντα να ερευνούμε την ψυχή του λαού μας.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Πώς αντιλαμβάνεστε την αδικία γύρω σας; Υπάρχει στις μέρες μας αδικία; Περιγράψτε ένα περιστατικό κοινωνικής αδικίας, όπως το γνωρίσατε ή το ακούσατε.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Γράφω γράμμα στον Στρατηγό Μακρυγιάννη

Έστω ότι ο Μακρυγιάννης βρίσκεται φυλακισμένος στο κελί του και εσύ αποφασίζεις να γράψεις ένα γράμμα, για να τον εμψυχώσεις, μετά από όσα έμαθες, άκουσες και διάβασες για τις ταλαιπωρίες και για τα κατορθώματά του.

Μπορείς να ξεκινήσεις έτσι:

Στρατηγέ μου,

Παίρνω το θάρρος να σου γράψω αυτή την επιστολή, αν και δεν με γνωρίζεις. Σε γνωρίζουμε, όμως, όλοι μας έξω από τη φυλακή σου και έχω να σου πω πολλά.....
Πρώτα από όλα, θέλω να ξέρεις ότι....

Δεν είναι μόνο δική μου άποψη, αλλά του κόσμου όλου ότι η αδικία ακολουθεί κατά κανόνα τους άξιους ανθρώπους. Η αξία, όμως, αργά η γρήγορα νικά και τα βγάζει πέρα με τους ποταπούς ανθρώπους. Και θα σου δώσω ένα παράδειγμα από την ιστορία των ανθρώπων, για να δεις ότι δεν είσαι ο μόνος της αδικημένος.....

(Εκθέστε πληροφορίες για ιστορικές αδικίες)

Εκείνο, όμως, που με κάνει να νιώθω πιο κοντά τον πόνο σου όσο είσαι δέσμιος στη φυλακή είναι ότι κι εγώ έχω νιώσει την αδικία πάνω μου. Δεν είναι λίγες οι φορές που ραγίζει την καρδιά μας ο πόνος μιας αδικίας και η οργή. Επίτρεψέ μου να μοιραστώ μαζί σου την αδικία που κι εγώ έχω ζήσει. Ίσως, έτσι, αισθανθείς ότι δεν είσαι μόνος στο κελί σου, ότι δεν είσαι ο μόνος κατατρεγμένος τούτης της γης.

Και να πώς αδικήθηκα εγώ.....

(Δημιουργήστε ένα φανταστικό ή πραγματικό σενάριο αδικίας που βιώσατε, δίνοντας μία θετική εξέλιξη, για να τονίσετε ότι υπάρχει ελπίδα, όταν όλα δείχνουν δύσκολα).

Σκέφτομαι τώρα που σου γράφω τούτες τις λέξεις ότι.....

Έχω βάσιμες ελπίδες ότι γρήγορα θα

Δε φαντάζεσαι πόσο.....

Συγχώρεσέ με, αν σε κούρασα με αυτή την επιστολή. Θαυμάζω τη δύναμη της ψυχής σου και παίρνω κι εγώ δύναμη από αυτήν. Είμαστε όλοι μια ψυχή, στο εμείς και όχι στο εγώ, όπως είπες κάποτε. Παρακαλώ να κάνεις υπομονή όσο χρειαστεί και σου υπόσχομαι ότι.....
Επίσης, να θυμάσαι πως.....

Ειλικρινά δικός σου/δική σου

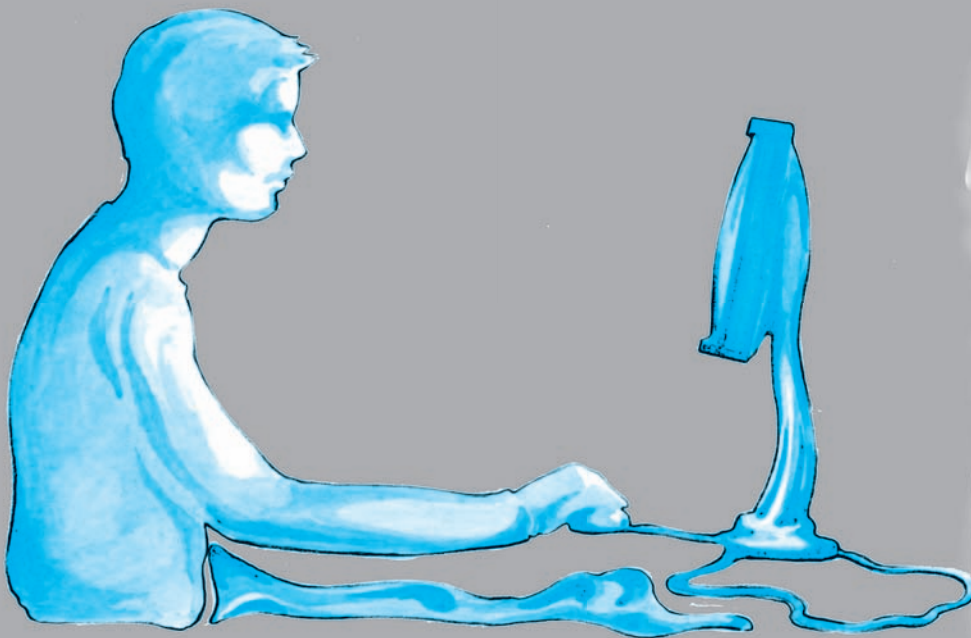
ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΣΑΣ

ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

*Τεχνολογία είναι το κόλπο,
για να οργανώνουμε τον
Κόσμο με τέτοιον τρόπο,
ώστε να μη χρειάζεται να
τον βιώνουμε.*

Max Frisch, 1911-1991,
Ελβετός συγγραφέας

- **ΜΑΡΙΟΣ ΠΛΩΡΙΤΗΣ ...** Και έσεσθε ως θεοί...
- **ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΑΛΑΧΙΩΤΗΣ**
Ανθρώπινα δικαιώματα στην πρέσα της τεχνολογίας
- **ΡΟΜΠΕΡΤ ΦΡΟΣΤ**
Δυο δρόμοι

ΜΑΘΑΙΝΟΥΜΕ

- Αγώνες λόγων-διττοί λόγοι-επιχειρηματολογία
- Μεταφορική γλώσσα και σχήματα λόγου-αλληγορία
- Δομή της έκθεσης ιδεών

«... Και έσεσθε ως θεοί...»

ΜΑΡΙΟΣ ΠΛΩΡΙΤΗΣ

ΦΑΙΝΕΤΑΙ, λοιπόν, ότι ήρθε **το πλήρωμα του χρόνου**, για να εκπληρωθεί η υπόσχεση του Όφεως στην Εύα: πως αν αυτή και ο **σύμβιός** της φάνε από το «δέντρο της γνώσεως», θα «ανοίξουν οι οφθαλμοί των» και «θα γίνουν ως θεοί». Δηλαδή, **παντογνώστες, παντεπόπτες, παντακουστές**, παντοδύναμοι - όπως ο Ιεχωβά της Π. Διαθήκης, ο Δίας των Ελλήνων, ο Αλλάχ των Μωαμεθανών, και όσοι θεοί άλλοι...

Βέβαια, τα πράγματα έχουν εξελιχθεί από την εποχή της Εδέμ. Σήμερα, το «δέντρο» ονομάζεται «υψηλή τεχνολογία» και δεν έχει πλαστεί από κάποιον θεό **αλλ' από τον θνητό άνθρωπο** (τον HomoFaber), που **ο ίδιος κερνά και ο ίδιος τρώει τους καρπούς της**¹.

Και συνακόλουθα, αποκτά τη δυνατότητα να βλέπει τα πάντα, να ακούει τα πάντα, να μαθαίνει τα πάντα, να μπορεί τα πάντα, σ' όλες τις ηπείρους, τις θάλασσες και τους αιθέρες. Ειδικά, στον οπτικοακουστικό τομέα - και χάρη στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές, τους δορυφόρους, τα λογισμικά, τα Echelon κλπ. - ο άνθρωπος-θεός εξασφαλίζει την απόλυτη (ή περίπου) διαφάνεια των πράξεων, κινήσεων, μετακινήσεων, συνομιλιών, σκέψεων ακόμα, των συνανθρώπων του.

Η αλήθεια είναι πως, όταν λέμε «ο άνθρωπος», δεν εννοούμε όλους τους ανθρώπους αλλά μερικούς μόνο ή μερικές ομάδες. Γιατί η κατασκευή **και η λειτουργία των σύγχρονων, ηλεκτρονικών Άργων είναι πανάκριβη** - και άρα δεν μπορούν να τις κατασκευάσουν παρά μόνο κράτη (και μάλιστα, πλούσια) και μεγάλες πολυεθνικές εταιρίες. Βλέπετε, ακόμα και στους ανθρωπο-θεούς υπάρχουν προνομιούχες και μη «τάξεις», έχοντες και μη έχοντες...

Έτσι ή αλλιώς γεννιούνται δυο αναπότρεπτα ερωτήματα: Α. Για ποιο σκοπό **χαλκεύονται** και δουλεύουν αυτές οι δαπανηρότατες μηχανές; Όχι, βέβαια, για να πλουτίσουν τις γνώσεις των χρηστών τους επί παντός επιστητού. Αλλά 1) για να μαθαίνουν οι κρατικές εξουσίες τις κινήσεις, τις προθέσεις, τα σχέδια άλλων κρατικών εξουσιών, πολεμίων ή φίλων. Και 2) για να πληροφορούνται τη διαγωγή των δικών τους εξουσιαζόμενων - και μάλιστα όλων των εξουσιαζόμενων, αφού, **κατά το κρατούν σύστημα**, είμαστε **εξ ορισμού** όλοι ύποπτοι. Και για να προλαβαίνουν και ν' αποτρέπουν οποιαδήποτε «δράση» των κρατούμενων εναντίον των κρατούντων.

Η Ιώ (με μορφή αγελάδας) και ο Άργος. Μελανόμορφος αμφορέας, 540–530 π.Χ

Στην ελληνική μυθολογία ο Άργος ο Πανόπτης ήταν ένας τερατόμορφος γίγαντας, φρουρός της ερωμένης του Δία, της Ιούς αλλά και υπηρέτης της Ήρας, γιατί φρουρούσε την Ιώ με εντολή της Ήρας. Η μεγαλύτερη υπηρεσία του στους ολύμπιους θεούς ήταν η σφαγή του χθόνιου ερπετόμορφου τέρατος, της Έχιδνας καθώς αυτή κοιμόταν στη σπηλιά της. Άργος λεγόταν και ο σκύλος του Οδυσσέα, ο πιστός του φύλακας του μυθικού αυτού ήρωα που γνωρίζουμε από τον αρχαίο ποιητή Όμηρο στο διάσημο έργο του «Οδύσσεια».

¹Θυμίζει τη λαϊκή φράση «Γιάννης κερνά Γιάννης πίνει», που χρησιμοποιούμε όταν κάποιος κρατά κάτι για τον εαυτό του και δε δίνει σε κανέναν άλλον.

Δράση, που οι τελευταίοι την παρουσιάζουν σαν στρεφόμενη κατά της ασφάλειας του κράτους και του κοινωνικού συνόλου, **ενώ το μόνο που τους «καίει»** είναι η ασφάλεια η δική τους από εμάς.

Και φυσικά - «φυσικά»! - τις τεράστιες δαπάνες για την ηλεκτρονική επιτήρηση τις πληρώνουν οι ίδιοι οι επιτηρούμενοι - δηλαδή, **αφαιμάσσονται φορολογικά**, για να **ταΐζουν μηχανές**, μηχανικούς και αρχιμηχανικούς, που τους φυλακίζουν μέσα στα αόρατα κάγκελα του υψηλού χαφιεδισμού.

Ο Βολταίρος έλεγε **σαρκαστικά**: «Καλά οργανωμένο κράτος είναι εκείνο όπου οι λίγοι βάζουν τους πολλούς να δουλεύουν, τρέφονται απ' αυτούς και τους κυβερνούν». Εμείς **τελειοποιήσαμε τη συνταγή**: «... τρέφονται απ' αυτούς, και τους κατασκοπεύουν νυχτοήμερα για να τους κυβερνούν με απόλυτη σιγουριά»...

Β. Τι γίνεται όμως, αν αυτές οι «τέλειες» μηχανές κάνουν κάποιο λάθος - αν δώσουν λαθεμένες πληροφορίες, αν τις αποδώσουν σε λάθος άτομα, αν τις αναλύσουν άστοχα; Οι θαυμαστές της τεχνολογίας ισχυρίζονται πως οι μηχανές αυτές είναι αλάθητες. Ας επιτραπεί, όμως, σ' ένα **βέβηλο** να ρωτήσει:

Οι εν λόγω μηχανές δεν είναι έργο ανθρώπων; Και οι άνθρωποι δεν κάνουν λάθη; Γιατί, λοιπόν, τα τεχνικά κατασκευάσματά τους να είναι πιο αλάθητα από τους κατασκευαστές τους;

Εδώ έκανε λάθος ο ίδιος ο Θεός που έπλασε τους ανθρώπους - όταν όμως είδε πως το καλύτερο πλάσμα του είχε πέσει στην κακότητα, την πονηρία, και πλήθος άλλες αμαρτίες, ο πλάστης μετάνιωσε και οργισμένος έστειλε στη Γη τον κατακλυσμό **για ν' αφανίσει** το αμαρτωλό γένος.

Αλλά έκανε και δεύτερο λάθος: άφησε την οικογένεια Νώε να σωθεί και να καρπίσει. Και αυτή, αφού στέγνωσε απ' τη νεροποντή, συνέχισε τις αταξίες και τις κακοπραγίες των προγόνων της... Αφού, λοιπόν, λάθειψε ο Δημιουργός σχετικά με το άριστο δημιούργημά του, γιατί να μη λαθέψουν κάποια στιγμή και τα δημιουργήματα του δημιουργήματος;

Και το σπουδαιότερο: ποιες μπορεί να είναι οι συνέπειες ενός μηχανο-λάθους; Σχετικά μικρές, αν οι λαθεμένες, πληροφορίες αφορούν ένα ή μερικά άτομα. Τεράστιες, όμως, αν αναφέρονται σε κράτη και σε σχέσεις και προθέσεις κρατών.

Τον καιρό του Ψυχρού Πολέμου, αγωνιούσαμε μήπως κάποιος «τρελός» πατήσει ξαφνικά ένα κουμπί, εξαπολύσει κανέναν πύραυλο εναντίον μιας από τις τότε υπερδυνάμεις, και προκαλέσει έναν Τρίτο - ατομικό πια - Παγκόσμιο Πόλεμο. Σκεφτείτε τι μπορεί να γίνει σήμερα αν, από κάποιο λάθος ή «τρέλα» μιας μηχανής, προκληθεί μια παγκόσμια σύρραξη - πυρηνική πια, αφού τόσα κράτη και κρατίδια διαθέτουν πυρηνικά όπλα και εργαλεία: όχι πια κατακλυσμός, όχι πια συμβατικός παγκόσμιος πόλεμος, αλλά παγκόσμιος πυρηνικός όλεθρος, **ένας πελώριος Αρμαγεδδών²**, που θα εξαφανίσει από προσώπου Γης δημιουργούς, δημιουργήματα και **τη Γη σύμπασα!** Αλλά ίσως, αυτό, να είναι μια κάποια λύση. Δηλαδή, **Νέμεση** για την **αλαζονεία** των «ανθρωπο-θεών»...

Το ΒΗΜΑ, 19/02/2006

²Εβραϊκή λέξη που σημαίνει στα Ελληνικά Όρος της Μειγιδδώ (μιας δύσβατης περιοχής κοντά στην Ιερουσαλήμ) ή τόπος συγκέντρωσης στρατών. Η λέξη Αρμαγεδδών αναφέρεται στην Αποκάλυψη του Ιωάννη (16:16) στην Αγία Γραφή. Πρόκειται για έναν τόπο ή μία κατάσταση πεδίου μάχης, τόπου συγκέντρωσης δυνάμεων από ηγέτες της οικουμένης που σύμφωνα με την προφητεία θα δώσουν την τελική μάχη εναντίον των δυνάμεων του θεού.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Στο άρθρο του για την αξία της τεχνολογίας ο Μάριος Πλωρίτης χρησιμοποιεί τη μεταφορική γλώσσα.

Στη συνέχεια θα δείτε φράσεις ή λέξεις που αποδίδουν τη σημασία πολλών δύσκολων ή μεταφορικών λέξεων του κειμένου. Δοκιμάστε να βρείτε πού ταιριάζει να μπουν και ξαναδιαβάστε το κείμενο προσπαθώντας να βγάλετε νόημα από όσα λέει. Χρησιμοποιήστε ένα λεξικό σε περίπτωση που δυσκολεύεστε.

η κατάλληλη στιγμή, σύζυγο, ο ίδιος κερνά ο ίδιος τρώει, ο ίδιος καρπώνεται τα οφέλη, η χρήση των σύγχρονων μηχανών που μας προφυλάσσουν δημιουργούνται, πλάθονται, σύμφωνα με το ισχύον σύστημα, δηλαδή όπως είναι τώρα τα πράγματα, από αρχικού καθορισμού, εξ ονόματος, το μόνο που τους ενδιαφέρει, τους νοιάζει,, βάζουν φόρους, παράγουν μηχανές, ειρωνικά, περιπαικτικά, τελειώσαμε το έργο, καταστροφέας, η εν λόγω μηχανή η μηχανή για την οποία μιλάμε, για να αφανίσει, για να χαλάσει, να καταστρέψει, ένας μεγάλος χώρος μάχης η οικουμένη ολόκληρη, η γη ολόκληρη, όλος ο κόσμος, δικαιοσύνη αυτοί που τα ακούνε όλα, έπαρση, αυτοί που τα βλέπουν όλα, αυτοί που τα ξέρουν όλα.

ΜΙΑ ΑΚΟΜΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΡΘΡΟΥ

Ανθρώπινα δικαιώματα στην «πρέσα» της τεχνολογίας

...Πόσο «συμπιέζονται» οι θεμελιώδεις ηθικές αξίες μας, κατά την εφαρμογή νέων, πρωτοπόρων τεχνικών επιτευγμάτων; Στην εποχή της Γενετικής, της Μικροηλεκτρονικής και της Νανοτεχνολογίας, το ζήτημα είναι επίκαιρο όσο ποτέ.

ΤΟΥ Σ.Ν. ΑΛΑΧΙΩΤΗ
Κυριακή 11 Οκτωβρίου 2009,
“BHMASCIENCE / TO BHEMA”

Η ανάπτυξη και η καθιέρωση μιας νέας τεχνολογίας συνοδεύονται από δύο κατηγορίες ζητημάτων. Το πρώτο αφορά το επιστημονικό: Η επιστήμη ασχολείται με την κατανόηση του κόσμου στον οποίο ζούμε, καθώς και με τις αιτιατές σχέσεις οι οποίες μορφοποιούν τον κόσμο. Το δεύτερο ζήτημα αφορά το ηθικό θέμα: Η Ηθική, και ειδικότερα η Καθηκοντολογική Ηθική, αντίθετα με την επιστήμη, ασχολείται με εκείνα που οφείλουμε ή δεν οφείλουμε να κάνουμε. Μια διάσταση εμφανής από μια πρώτη ματιά που ουσιαστικοποιείται με το παράδειγμα της ατομικής βόμβας: Όταν π.χ. ρώτησαν τον Οπενχάιμερ γιατί κατασκεύασε την ατομική βόμβα, εκείνος απάντησε: «Αν είσαι επιστήμονας είναι καλό να γνωρίζεις πώς λειτουργεί ο κόσμος». Δεν ήταν βέβαια καλό για τους χιλιάδες κατοίκους της Χιροσίμα και του Ναγκασάκι που πέθαναν από τις δύο ατομικές βόμβες οι οποίες έπληξαν τις πόλεις τους, φέρνοντας και τον Ψυχρό Πόλεμο, ενώ η διάσπαση του ατόμου έχει πάμπολλες ειρηνικές εφαρμογές.

Σε ανάλογο τόνο, τον περασμένο αιώνα, είχαμε επίσης πολλές καταστρατηγήσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, με τη συχνή παραβίαση του σχετικού με την ιατρική πράξη Κώδικα της Νυρεμβέργης, όπως δοκιμές εμβολίων σε φυλακισμένους ψυχιατρικών φυλακών, σε νέγρους κ.ά., με τον βιοδεσποτισμό των ναζιστών και την άνθηση της Ευγονικής η οποία διδασκόταν ως το 1945 στα καλύτερα πανεπιστήμια. Οι βιοηθικές όμως παραβιάσεις σήμερα συνεχίζονται σε ένα άλλο επίπεδο, πιο μαζικό, πιο επικίνδυνο, πιο βασικό: Με την κακή εφαρμογή ορισμένων γενετικών νεωτερισμών, οι οποίοι αφορούν λ.χ. τον γενετικό επανασχεδιασμό της ζωής, όπως τα παιδιά κατά παραγγελία* την πιθανή γονιδιακή θεραπεία στη γεννητική σειρά* την «αναζητούμενη» κλωνοποίηση ανθρώπων που παραβιάζει θεμελιώδεις ηθικές αρχές οι οποίες διέπουν την αναπαραγωγή, τον σεβασμό του ανθρώπου και την προστασία του γενετικού του υλικού* την υποβοηθούμενη αναπαραγωγή σε γυναίκες πέραν των ορίων τεκνοποίησης παραβιάζοντας έτσι τα δικαιώματα των παιδιών* την εμπορευματοποίηση της γονιδιωματικής γνώσης διά των ευρεσιτεχνιών κ.ά.

Βιοηθική, μια άλλη επιστήμη

Οι αντιστάσεις όμως που εγείρονται από τις βιοηθικές προσεγγίσεις ενοχλούν πολλούς: Άλλους διότι εμποδίζονται να αποβλέπουν στην αισχροκέρδεια και άλλους που δεν κατανοούν τους κινδύνους μιας ανεξέλεγκτης γενετικής μηχανικής με τις σημερινές δυνατότητές της. Το αποτέλεσμα είναι να ακούγονται απόψεις ότι η Βιοηθική λειτουργεί σαν τροχοπέδη στην επιστημονοτεχνολογική πρόοδο! Η αλήθεια, όμως, είναι ότι η Βιοηθική είναι ένα νέο διεπιστημονικό γνωσιακό αντικείμενο που ασχολείται με την αξιολόγηση της συμπεριφοράς και των πράξεων του ανθρώπου προς την κατεύθυνση να μην εμποδίζονται οι ευεργετικές εφαρμογές της νέας γνώσης και να περιορίζονται οι κίνδυνοι από την αλόγιστη, βεβιασμένη και ανεξέλεγκτη εφαρμογή της. Δεν είναι δηλαδή οδόφραγμα, όπως θέλουν να την παρουσιάσουν μερικοί για δικούς τους λόγους.

Ένα παράδειγμα αφορά τη χρήση της νέας γνώσης από τη χαρτογράφηση του γονιδιώματός μας λ.χ., καθώς μπορεί να αξιοποιηθεί σε πολλά πεδία βασικής και εφαρμοσμένης γνώσης (στη γονιδιακή θεραπεία π.χ.), αλλά είναι εύκολο να παραβιαστούν και τα ανθρώπινα δικαιώματα από εργοδοτικούς και ασφαλιστικούς οργανισμούς. Άνθρωποι με «ιδιωτικά πιθανά δυνητικά» γενετικά μειονεκτήματα μπορούν να περιθωριοποιηθούν λ.χ. και να υποστούν το τίμημα του γενετικού ρατσισμού, του γενετικού «Καιάδα». «Ιδιωτικά διαγνωστικά γονιδιωματικά κέντρα του εξωτερικού» ήδη «πουλούν» ατεκμηρίωτες εν πολλοίς γνωματεύσεις για πάσης φύσεως γενετικούς κινδύνους, με τη βεβαιότητα όμως να περιορίζεται, επί του παρόντος, σε ελάχιστες περιπτώσεις ασθενειών. Ο καθένας μας όμως έχει κάποιο γενετικό μειονέκτημα* και αν υιοθετηθεί η οπτική του μελλοντικού

παρόντος, όπως υποστηρίζει και ο Χάμπερμας, ίσως ατενίζουμε τις αμφισβητούμενες βιοηθικά πρακτικές τού σήμερα ως απόπειρες να ανοίξει ο δρόμος για μια φιλελεύθερη αγοράία Ευγονική, μια Νέα Ευγονική, γίγαντα μπροστά στην Ευγονική των ναζιστών.

Ας μην ξεχνάμε ακόμη ότι το πιο ευχάριστο στην ανθρώπινη σκέψη και δημιουργία είναι ότι πολλές θαυμαστές ικανότητες/δεξιότητες έχουν εκτιναχθεί πολλές φορές από πολύ βαθιά σωματικά ή διανοητικά μειονεκτήματα. Π.χ. ο Μπετόβεν είχε χάσει την ακοή του αλλά δημιουργούσε, ανάλογα και ο Ομηρος που είχε τυφλωθεί, ο μεγάλος κοσμολόγος Χόκινγκ είναι παράλυτος αλλά σκέφτεται δημιουργικά με εκπληκτικές επιστημονικές σκέψεις, ο μεγάλος ζωγράφος Λοτρέκ έπασχε από μυϊκή δυστροφία, ο Βαν Γκογκ ήταν ψυχικά άρρωστος. Πόσο θα έχανε η ανθρωπότητα αν οι μεγάλοι αυτοί άνθρωποι ζούσαν σήμερα και ο «γονιδιωματικός έλεγχός» τους με την κερδοσκοπική αντίληψη, τους «βάφτιζε» ανάπηρους;

Η νέα γνώση λοιπόν είναι σαν το νερό που ξεδιψά αλλά πνίγει κιόλας: Το πώς πρέπει να τη χειριζόμαστε για να μην καταπατούνται τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι αποκλειστικά θέμα βιοηθικής παιδείας και ευαισθητοποίησης των πάντων, πολιτικών και πολιτών.

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ Ο ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΜΕ ΤΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

ΥΠΕΡ		ΚΑΤΑ
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

Η ΔΙΚΗ ΜΟΥ ΑΠΟΨΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΕΙΝΑΙ.....

.....

.....

ΓΙΑΤΙ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- ΦΤΙΑΞΤΕ ΕΝΑΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟ ΜΕ ΤΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΧΩΡΙΖΟΝΤΑΣ ΜΙΑ ΣΕΛΙΔΑ ΧΑΡΤΙΟΥ ΣΤΗ ΜΕΣΗ. ΥΣΤΕΡΑ ΓΡΑΨΤΕ ΤΗ ΔΙΚΗ ΣΑΣ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΘΕΜΑ ΣΕ ΜΙΑ ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΘΑ ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΕΤΕ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟ ΠΟΥ ΦΤΙΑΞΑΤΕ ΩΣ ΑΝΤΙΛΟΓΟ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΘΕΤΗ ΑΠΟΨΗ.

A large light blue rectangular area with a torn left edge, containing horizontal dotted lines for writing. The lines are evenly spaced and extend across the width of the area, providing a template for a student to write their response.

ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Μεταφορική είναι η γλώσσα που χρησιμοποιεί «τα στοιχεία του λόγου» - με έναν τρόπο, ώστε να πούμε κάτι άλλο εκτός από την κυριολεκτική έννοια των λέξεων. Για παράδειγμα, «Όλος ο κόσμος μια σκηνή».

Μεταφορά

Ένα σχήμα λόγου στο οποίο γίνεται μια σύγκριση μεταξύ δύο ανόμοιων πραγμάτων ουσιαστικά. Όπως είπε ο ποιητής Robert Frost που χρησιμοποιούσε πολύ στην ποίησή του την μεταφορική γλώσσα συχνά λέει κανείς ένα πράγμα και εννοεί ένα άλλο. Οι άνθρωποι συχνά μιλάμε με παραβολές και αλληγορίες.

- Στο συγκεκριμένο κείμενο συγκρίνουμε την τεχνολογία και τη γνώση της με το δέντρο του καλού και του κακού από την Αγία Γραφή. Υπάρχει έντονος **συμβολισμός** στη γλώσσα του κειμένου, όπως με παραδείγματα από τη μυθολογία όπου ο Άργος χρησιμοποιείται για τον φύλακα που όλα τα προσέχει πιστά, σαν την προστασία της τεχνολογίας πάνω στον άνθρωπο, με τον όρο Αρμαγεδδών από την Αγία Γραφή για να περιγράψουμε ένα τόπο πολέμου και καταστροφής με μια λέξη-σύμβολο.

-Βρείτε τι είναι οι παραβολές στην Αγία Γραφή και σε τι διαφέρουν από τις αλληγορίες.

-Διαβάστε τον αλληγορικό μύθο του Σπηλαίου του Πλάτωνα και συζητήστε για τη σημασία του.

Τι είναι η αλληγορία

Στην αρχαία Ελλάδα, αλληγορία συναντάμε σε τρεις κατηγορίες αφηγήσεων : διδακτικούς μύθους, παραβολές και απολογίες. Οι απολογίες είναι σύντομες ιστορίες που χρησιμοποιούν λεπτομέρειες στην αφήγηση για να μεταφέρουν μια άποψη οι ιστορίες που κατασκευάστηκαν από τους ρήτορες ως επιχειρήματα, τόνιζαν περισσότερο την ηθική της ιστορίας και όχι τα ίδια τα γεγονότα της αφήγησης.

Οι διδακτικοί μύθοι είναι, επίσης, σύντομες ιστορίες, αλλά σε αυτούς οι ήρωες είναι ζώα, πράγματα, φυτά ή οι δυνάμεις της φύσης. Ο Αίσωπος μας έχει δώσει τέτοια παραδείγματα μύθων αλληγορικών που μας μαθαίνουν κάτι στο τέλος και μας κάνουν πιο σοφούς.. Οι ήρωες των διδακτικών μύθων αποκτούν συχνά ανθρώπινες ικανότητες,

όπως ομιλία και σκέψη.

Οι παραβολές είναι κάτι σαν τους διδακτικούς μύθους μόνο που εδώ οι ήρωες είναι πάντα άνθρωποι. Η Καινή Διαθήκη περιέχει πολλές παραβολές, όπως η «παραβολή του Ασώτου», η παραβολή του καλού Σαμαρείτη, των μωρών παρθένων.

Η λέξη “αλληγορία” σημαίνει κυριολεκτικά «μιλώντας με άλλο τρόπο». Ο γενικότερος ορισμός είναι «να μιλήσει μεταφορικά. Ο Χριστιανισμός έκανε, επίσης, χρήση των αλληγορικών κειμένων, για να δηλώσει ένα σύστημα ηθών και αξιών.

Η Αλληγορία εμφανίζεται επίσης έντονα στη διάρκεια του Μεσαίωνα με τις μορφές της πεζογραφίας, προφορικών αφηγήσεων, σε, θεατρικά έργα και στην εικαστική τέχνη. Κάπως έτσι ερμηνεύτηκαν και συγχωνεύτηκαν οι παραδόσεις του αρχαίου κόσμου σε σχέση με τον κόσμο του Μεσαίωνα. Πότε, όμως, συναντάμε ως λογοτεχνικό είδος την αλληγορία; Το 400 μ.Χ., όταν ο φιλόσοφος Προυντέντιος, έγραψε την «Ψυχομαχία» ονομάστηκε επίσημα το βιβλίο αυτό ως προς το είδος του «αλληγορία». Άλλα λογοτεχνικά είδη είναι η νουβέλα, το διήγημα, το χρονογράφημα, το έπος κλπ.

ΣΧΗΜΑΤΑ ΛΟΓΟΥ

ΠΛΟΥΤΙΖΩ ΤΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΜΟΥ - Χρήσιμες φράσεις:

ΟΙ ΠΟΛΛΕΣ ΣΗΜΑΣΙΕΣ ΤΗΣ ΛΕΞΗΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑ

Μεταφορά:

Η ενέργεια ή το αποτέλεσμα του μεταφέρω. **1.** (ιδ. για υλικό αντικ.) μετακίνηση έτσι ώστε να βρεθεί σε άλλο σημείο του χώρου, συνήθ. σχετικά απομακρυσμένο: ~ επιβατών και εμπορευμάτων. ~ με όχημα / με πλοίο / με αεροπλάνο / με ζώο. ~ υγρών / αερίων με ειδικούς αγωγούς. || (πληθ.) κλάδος της οικονομικής δραστηριότητας που αφορά τη μεταφορά προσώπων και αγαθών: Χερσαίες / θαλάσσιες / εναέριες μεταφορές. Υπουργείο / εταιρεία μεταφορών. Μαζικά μέσα μεταφορών, για λεωφορεία, τρένα κτλ. **2.** (ιδ. για μη υλικό αντικ.) **α.** μετακίνηση σε κάποιο άλλο σημείο: ~ ερεθισμάτων στον εγκέφαλο. ~ ηλεκτρικού ρεύματος. **β.** για είδηση, πληροφορία κ.λπ. ανακοίνωση, γνωστοποίηση. **γ1.** απόδοση σε άλλη γλωσσική μορφή προφορικού ή γραπτού λόγου. **γ2.** απόδοση σε άλλη γλώσσα προφορικού ή γραπτού λόγου: ~ ενός κειμένου / ενός βιβλίου από τα αγγλικά στα ελληνικά. **δ.** διασκευή λογοτεχνικού έργου για την τηλεόραση, τον κινηματογράφο ή το θέατρο. **ε.** αναπαραγωγή σε διαφορετικές συνθήκες: ~ ενός σχεδίου από το χαρτί στο ύφασμα. **στ.** (για νόμιμο δικαίωμα ή υποχρέωση) ένταξη σε άλλο σύνολο: ~ μαθήματος στο επόμενο έτος σπουδών / εκλογικών δικαιωμάτων σε άλλο δήμο. || (λογιστ.): ~ κονδυλίων / εγγραφών. Εις μεταφοράν. Εκ μεταφοράς.

Η μεταφορά ως Σχήμα Λόγου

(γραμμα.) Σχήμα Λόγου, κατά το οποίο η σημασία μιας λέξης επεκτείνεται αναλογικά και σε άλλες συγγενικές λέξεις, που συμβαίνει να έχουν κάποια μικρή ή μεγάλη ομοιότητα με αυτήν: Στην έκφραση “κρυστάλλινη λογική” υπάρχει μεταφορά.

συνεκδοχή η [sinekdoхі]: (γραμμα.) σχήμα λόγου κατά το οποίο μια λέξη χρησιμοποιείται με τη στενότερη ή την ευρύτερη σημασία της, δηλαδή το ένα αντί για τα πολλά, το μέρος αντί για το όλο ή αντίστροφα, η ύλη αντί για το αντικείμενο που έχει γίνει από αυτή και εκείνο που παράγει αντί για εκείνο που παράγεται από αυτό, π.χ. «Κάθε κλαδί και κλέφτης», κάθε δέντρο.
[λόγ. < ελνστ. συνεκδοχή]

ειρωνεία η [ironía] σχήμα λόγου κατά το οποίο ένας ομιλητής χρησιμοποιεί λέξεις ή φράσεις με

περιεχόμενο εντελώς αντίθετο από αυτό που εννοεί, για να χλευάσει ή να περιπαίξει, να ψέξει, να εκφράσει έντονη αγανάκτηση κ.λ.π.: Η ~ συνήθως γίνεται αντιληπτή από τον ιδιαίτερο τόνο της φωνής ή τη χρήση ορισμένων σημείων στίξης. (έκφρ.) τραγική~: α. (φιλολ., θέατρ.) τεχνική στην πλοκή του μύθου που παρουσιάζει τους ήρωες να αγνοούν την αλήθεια, τους θεατές όμως να τη γνωρίζουν και να αγωνιούν για την πλάνη των ηρώων. β. για τις περιπτώσεις στις οποίες, ενώ κάποιος αναμένει κτ. ευχάριστο και ενεργεί ανάλογα, του συμβαίνει ένα γεγονός τραγικό. ~ της τύχης, για ευτυχές ή δυσάρεστο γεγονός που συμβαίνει στη ζωή τη στιγμή ακριβώς κατά την οποία αναμένεται (ή και συμβαίνει) το αντίθετο. 2. (φιλοσ.) Σωκρατική ~, η συζητητική μέθοδος του Σωκράτη, ο οποίος, προσποιούμενος άγνοια, έθετε στους συνομιλητές του ερωτήσεις τέτοιες που αποκάλυπταν την αντιφατικότητα των λόγων τους. Αλλιώς, ειρωνεία έχουμε στον λόγο μας όταν χρησιμοποιούμε με προσποίηση λέξεις ή φράσεις για να δείξουμε το εντελώς αντίθετο από αυτό που λέμε.

αλληγορία η [alīgoría]: μεταφορική έκφραση, συχνά και ολόκληρο ποιητικό ή πεζό κείμενο, που κρύβει νοήματα διαφορετικά από εκείνα που φαίνεται ότι δηλώνει: Στην «Αποκάλυψη» του Ευαγγελιστή Ιωάννη υπάρχουν πολλές αλληγορίες. Ο λαϊκός μύθος είναι μια ~. || ανάλογη παράσταση σε εικαστικό έργο: Πολλά από τα έργα του Ν. Γύζη είναι αλληγορίες. || (επέκτ., προφ., συνήθ. πληθ.) αοριστολογία, περίπλοκη και ασαφής έκφραση: Μη μιλάς με αλληγορίες, λέγε καθαρά τι εννοείς.

απαρίθμηση η [aparíthmisi] λεπτομερής έκθεση και αναφορά πραγμάτων ή γεγονότων κατά σειρά. Πήγα στον μανάβη, στον μπακάλη, στον κρεοπώλη, στον ανθοπώλη, στον αρτοποιό (αντί του πήγα να ψωνίσω). Συνήθως, τα απαριθμημένα αυτά πράγματα και γεγονότα συνδέονται με κόμμα.

παρομοίωση η [paromíosi] Η παρομοίωση του ύπνου με το θάνατο, του χρόνου που κυλάει σαν νερό. || (γραμμ.) σχήμα λόγου κατά το οποίο για να τονίσουμε την ιδιότητα ενός προσώπου, ενός πράγματος ή μιας ιδέας, το συσχετίζουμε με κάτι άλλο πολύ γνωστό που έχει την ίδια ιδιότητα σε μεγαλύτερο βαθμό* ή σύγκριση γίνεται με τις παρομοιαστικές λέξεις σαν, καθώς, όπως, λες κ.λ.π...: *Αστοχη / εύστοχη ~. Πρωτότυπη / τολμηρή ~.*

παραλληλισμός ο [paralilizmós] || (λογοτ.) σχήμα λόγου που συνίσταται στην επανάληψη μιας ή περισσότερων εννοιών ή νοημάτων με παρόμοιες, με ισοδύναμες εκφράσεις ή εικόνες, π.χ.: «Ο ύπνος τρέφει το παιδί κι ο ήλιος τα μοσχάρια».

υπερβολή η [ipervolí] (γραμμ.) Στο σχήμα λόγου κατά το οποίο κάτι παρουσιάζεται με τέτοιον τρόπο ώστε να ξεφεύγει από το πραγματικό και το συνηθισμένο και να προκαλέσει δυνατή εντύπωση έχουμε Υπερβολή.

υπερβατός -ή -ό [ipervatós]. (γραμμ.) συνήθ. στον όρο υπερβατό σχήμα, σχήμα λόγου σύμφωνα με το οποίο μια λέξη απομακρύνεται από μια άλλη, με την οποία βρίσκεται σε στενή λεκτική ή συντακτική σχέση, με την παρεμβολή μιας ή περισσότερων λέξεων, π.χ. «Με τη δική σου ήρθα στον κόσμο την ελπίδα» αντί «Με τη δική σου ελπίδα ήρθα στον κόσμο». || (ως ουσ.): Προσοχή: *Τα πολλά υπερβατά δημιουργούν ασάφεια στο κείμενο.*

εγκιβωτισμός (φιλολ.) αφηγηματική τεχνική κατά την οποία μια σχετικά αυτοτελής και εκτεταμένη διήγηση περιέχεται μέσα σε άλλη: Τυπική δομή εγκιβωτισμού έχουν οι «Χίλιες και μία νύχτες», όπου μέσα στο παραμύθι ενσωματώνονται άλλες μικρές ιστορίες που συνδέονται μεταξύ τους. Επίσης: Όταν, αντί για μια λέξη ή φράση, χρησιμοποιούμε την αντίθετή της μαζί με άρνηση, τότε έχουμε **σχήμα λιτότητας**.

Όταν χρησιμοποιούμε το μέρος ενός συνόλου αντί για το σύνολο και αντίστροφα, την ύλη αντί για το πράγμα που γίνεται από αυτήν ή εκείνο που παράγει αντί για εκείνο που παράγεται από αυτό, τότε έχουμε **συνεκδοχή**.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Γράψτε δικά σας παραδείγματα, χρησιμοποιώντας στον προφορικό λόγο σχήματα λόγου. Ετοιμάστε έναν διάλογο ή έναν δικό σας μονόλογο, στον οποίον θα χρησιμοποιήσετε όσο πιο πολλά Σχήματα Λόγου θα μπορέσετε.

2. Βρείτε σε κείμενα του βιβλίου αυτού Σχήματα Λόγου που υπάρχουν και διαβάστε τα στην τάξη. Αναγνωρίστε τα διάφορα Σχήματα Λόγου.

3. Βρείτε τα Σχήματα Λόγου στις λογοτεχνικές ρήσεις που θα διαβάσετε παρακάτω:

- Η διπλωματία δεν είναι τίποτα άλλο παρά αστυνομία με μεγάλη στολή (Μπουάστ Π.).
- Η ζωή είναι ένα λουλούδι κι ο έρωτας το μέλι του (Ουγκώ Β.).
- Η ομορφιά χωρίς εξυπνάδα, σαν λουλούδι μες στη λάσπη(Ρομανική παροιμία).
- Μόλις τελειώσει το παιχνίδι, βασιλιάς και πιόνι μπαίνουν στο ίδιο κουτί (Ιταλικό γνωμικό).
- Να είσαι σαν το δέντρο -δυνατός, με πλατιά σκιά, καρπερός μες στη σιωπή σου, να ζεις μόνο για τους άλλους, να τους τρέφεις, μα κι ο τρόπος σου να είναι πάντα καθαρός. (Σβάμι Ατμανάντα).
- Ο καθρέφτης δεν ξαναγίνεται γυαλί. Ούτε και το ψωμί και πάλι αλεύρι. Γλυκός καρπός δε γίνεται ξινός. Σαν ωριμάσεις, φόβο δεν έχεις να χειροτερέψεις. Γίνε εσύ το φως (Ρούμι Τζαλάλ).
- Ό,τι είναι η γλυπτική για έναν όγκο μαρμάρου, είναι η Εκπαίδευση για την ανθρώπινη ψυχή.(Άντισον Τζ.).
- Οι γάμοι και τα κρασιά με τα χρόνια ξινίζουν (Ουγκώ Β.).
- Ποτέ δεν θα ξαναθίσουν το μαραμένο λουλούδι και η χαμένη πίστη (Μεξικάνικη παροιμία).

ΕΤΟΙΜΑΖΩ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ ΜΟΥ ΣΕ 8 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥΣ ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ-

ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΙΔΕΩΝ

Robert Frost

Δυο δρόμοι, Ένα αλληγορικό ποίημα...

Δυο δρόμοι χωρισμένοι σε δάσος κίτρινο
Και θλιμμένος που δεν μπόρεγα να ταξιδέψω και τους δυο
Κι ο ένας τους ταξιδευτής να γίνω,
παρέκει στάθηκα
Και κοίταξα τον έναν ίσαμε εκεί που έφτανε του ματιού η θωριά
Ως τη στροφή κάτω που στα χαμόκλαδα πνιγόταν σιωπηλά.
Μετά τον άλλον πήρα δρόμο να διαβώ, πιο ορθό μου φάνηκε αυτό.
Κι αν ο πρώτος είχε ίσως πιο μεγάλη αξίωση
Γιατί ήταν χλοερός κι ήθελε προφύλαξη
Αν και για τούτο και για κείνο το πέρασμα
Παρομοίως Τους προειδοποιούσε όλους πράγματι
Κι ισάξια οι δυο δρόμοι κείνται τώρα τούτο το πρωινό
Προς τα φύλλα που βήματα δεν μαύρισαν ακόμη περνώντας από πάνω.
Κινήθηκα, Ω, άφησα τον πρώτο δρόμο για μια άλλη ίσως φορά.
Κι ακόμη ξέροντας πώς ο δρόμος οδηγεί στο διάβα του,
Αμφέβαλα κι αν ποτέ θα γυρνούσα ο ίδιος πίσω.
Κι έτσι ;α σας το μολογώ τούτο ιστορώντας το με βαθύ αναστεναγμό
Κάπου χρόνια πολλά μακριά από τώρα:
Δυο δρόμοι χωρισμένοι στο ίδιο δάσος, κι εγώ-
Εγώ διάλεξα αυτόν που λιγότερο ταξιδεμένος ήταν εκείνο το πρωινό,
Κι είναι για πάντα η οδός που όλα αλλαγμένα τα' χει
και στη ζωή μου κάνει να' χει αλλάξει σε όλα.

(Μετάφραση: Σμαράγδα Μανταδάκη)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Συζητήστε στην τάξη το αλληγορικό νόημα του ποιήματος .
2. Γράψτε μια σύντομη έκθεση, σχετικά με τις αποφάσεις της ζωής μας, όταν βρισκόμαστε ανάμεσα σε δυο επιλογές και δεν ξέρουμε ποιον δρόμο να ακολουθήσουμε. Σχολιάστε αν σας έχει συμβεί κάτι τέτοιο ποτέ, πώς νιώσατε, τι σας βοήθησε να επιλέξετε και να αποφασίσετε, σχολιάστε τα διλήμματα στη ζωή μας. (200 λέξεις περίπου)

1. Στο γνωστό αλληγορικό ποίημα του Ρόμπερτ Φροστ, ο άνθρωπος βρίσκεται ανάμεσα σε δυο δρόμους. Σε αυτό το σταυροδρόμι της ζωής του πρέπει να επιλέξει τι θα κάνει, ποιο δρόμο θα ακολουθήσει. Τι, όμως, θα μπορούσε να σημαίνει το σταυροδρόμι αυτό για τα σωστά και τα λάθη στη ζωή μας; Πολλές φορές στη ζωή.....

2. Κι έρχεται η στιγμή η κρίσιμη να αποφασίσεις τις αρετές και τα ελαττώματα του δρόμου του λιγότερου ταξιδεμένου. ...Η ιστορία μάς διδάσκει ότι
(Σχολιασμός θέματος)

3. Από τη μία πλευρά, αν κανείς επιλέξει τον δρόμο τον περισσότερο ταξιδεμένο διαφορετικές προοπτικές ανοίγονται για ένα διαφορετικό μέλλον. Για παράδειγμα, ...

4. Από την άλλη πλευρά, οι επιλογές εμφανίζονται εκ διαμέτρου αντίθετες με θετικά και αρνητικά χαρακτηριστικά στην εξέλιξη αυτή. Ας τα δούμε, με τη σειρά.

5. Μία δική μου προσωπική αντίληψη του θέματος μου επιτρέπει να εκμυστηρευτώ ένα τέτοιο δικό μου δίλημμα ζωής, στο οποίο η μία επιλογή μου ήταν να -----

6. Αποτελεί κοινή άποψη το γεγονός ότι η αντίθετη ακριβώς επιλογή θα έφερνε τα ακόλουθα αποτελέσματα. Θα επιχειρήσω να σας τα περιγράψω:

7. Δεν έχει σημασία η προσωπική μου απόφαση, αλλά εκείνο που μετρά μέσα στη συνείδησή μας, για να κάνουμε τη σωστή επιλογή. Αυτό νομίζω ότι είναι...

Αυτή η κρίση προκύπτει, άλλωστε, αν σκεφτεί κανείς ότι.....

8. Είναι πλέον φανερό πως οι επιλογές χαρακτηρίζουν και ακολουθούν κάθε άνθρωπο, σαν να έλκεται περισσότερο από αυτό που κουβαλά μέσα στη δική του σκέψη. Όπως χαρακτηριστικά έλεγε και ο/η.....

Όσο για τον ταξιδευτή κάθε δρόμου, πιστεύω ακράδαντα ότι.....

ΠΛΟΥΤΙΖΩ ΤΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΜΟΥ - Χρήσιμες φράσεις:

Θεωρητικά, στην πράξη αποδεικνύεται, ευθαρσώς θα έλεγε κανείς πως δεν είναι περίεργο, επίσης, ότι μία σημαντική παράμετρος του θέματος που δεν πρέπει να μας διαφεύγει είναι ακόμη, εξάλλου, άλλωστε, συνεπώς, άρα, επομένως, λοιπόν, έτσι, ωστόσο, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι, ένα ενδεχόμενο για αυτή την εξέλιξη θα ήταν ότι ..., απορίας άξιο είναι μάλιστα, αντιθέτως, μια άλλη γνώμη που θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί είναι ότι..., είναι ολοφάνερο ότι..., αποδεικνύεται ότι., φαίνεται ότι..., τέλος, ολοκληρώνοντας τον προβληματισμό αυτό τονίζουμε ότι ...κ.λπ.

Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΑΣ 9